

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Politické aspekty územní samosprávy.
Volby a volební chování obyvatel města
Nový Bydžov**

Eva Bieliková

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Eva Bieliková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Politické aspekty územní samosprávy. Volby a volební chování obyvatel města Nový Bydžov

Název anglicky

Political aspects of local government. Elections and electoral behavior of citizens in the town of Nový Bydžov

Cíle práce

Diplomová práce se bude zabývat problematikou voleb a volebního chování obyvatel ve městě Nový Bydžov. Hlavním cílem diplomové práce je posoudit faktory, které ovlivňují volební chování obyvatel města ve volbách do místního zastupitelstva. Dílčími cíli práce jsou deskripce vývoje volebního chování a ověření uplatnitelnosti teorie volebního chování (zejména sociálně strukturálního charakteru) k interpretaci volebního rozhodování elektorátu Nového Bydžova.

Metodika

Práce bude pojata jako případová studie. Subjektem studia bude město Nový Bydžov. Objekty budou voliči účastníci se voleb městského zastupitelstva. Sledovaným obdobím bude časový úsek počínaje komunálními volbami v roce 1994 a konče volbami zastupitelstva města v roce 2014. K naplnění cíle budou analyzována data získaná zejména formou dotazníkového šetření a volební data dostupná díky Českému statistickému úřadu. V rámci analýzy budou využity základní statistické a komparativní metody. Další technikou sběru využitou k získání potřebných dat bude studium dokumentů, jako jsou např. materiály politických stran, zápisy z jednání zastupitelstva, místní periodika, apod.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

volby, volební chování, politická strana, zastupitelstvo obce, obec, koalice, stranický systém, komunální politika, volič

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. 1. vydání. Praha: Grada, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BERNARD, Josef. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON): Sociologický ústav AV ČR, 2011. 236 s. ISBN 978-80-7419-069-8.
- ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK Václav; ČOPÍK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.
- MATĚJŮ, Petr; VLACHOVÁ, Klára. Nerovnost, spravedlnost, politika. 1. vydání. Praha: SLON. 2000. 402 s. ISBN 80-85850-82-6.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2015

doc. PhDr. **Michal Lošťák**, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. **Martin Pelikán**, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 10. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Politické aspekty územní samosprávy. Volby a volební chování obyvatel města Nový Bydžov“, jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 10. 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Radku Kopřivovi, PhD., za vedení této diplomové práce, konzultace, připomínky a cenné rady, které mi pomohly při psaní této práce. Dále děkuji celé své rodině za pomoc a podporu poskytovanou po celou dobu studií a poděkování patří také obyvatelům města Nový Bydžov, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření a pomohli mi tak získat data potřebná k výzkumu.

Politické aspekty územní samosprávy. Volby a volební chování obyvatel města Nový Bydžov

Souhrn

Diplomová práce je věnována problematice voleb a volebního chování obyvatel města Nový Bydžov. Je zaměřena na posouzení faktorů, které ovlivňují volební chování obyvatel města ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov, deskripci vývoje volebního chování v časové dimenzi od roku 1994 do roku 2014 a ověření uplatnitelnosti teorie volebního chování k vysvětlení volebního rozhodování elektorátu Nového Bydžova.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část je věnována teoretickému vymezení oblastí vztahujících se k tématu diplomové práce: demokracii, lokální demokracii, teorii voleb, občanské a politické participaci, volebnímu chování, politickému systému a volebnímu chování v České republice. Praktická část práce je případovou studií města Nový Bydžov. Subjektem studia je město Nový Bydžov, objekty studia jsou voliči účastníci se voleb do zastupitelstva tohoto města. Pro dosažení stanovených cílů je využito obsahového studia dokumentů (psaných záznamů), dotazníkového šetření, komparativní metody a syntézy.

Klíčová slova: koalice, komunální politika, obec, politická strana, stranický systém, volby, volební chování, volič, zastupitelstvo obce

Political aspects of local government. Elections and electoral behavior of citizens in the town of Nový Bydžov

Summary

The thesis addresses the issue of elections and electoral behavior of citizens in the town of Nový Bydžov. It is focused on assessment of factors that influence voting behavior of citizens in the town of Nový Bydžov. It describes the evolution of electoral behavior from 1994 to 2014 and verification of the applicability of the theory of electoral behavior for explanation of the electoral decision-making of the electorate in Nový Bydžov.

The thesis is divided into two parts - theoretical and practical. The theoretical part addresses (describes) theoretical definition of areas that relate to the topic of the thesis: democracy, local democracy, the theory of elections, civic and political participation, electoral behavior, political system and electoral behavior in the Czech Republic. The practical part is a case study of Nový Bydžov. Subject of study is the town of Nový Bydžov, objects of study are the voters participating in the elections to the council of this city. To achieve the set goals (objectives) is recovered content of documents study (written records), a questionnaire survey, comparative methods and synthesis.

Keywords: coalition, local politics, municipality, political party, party system, elections, electoral behavior, selector, the municipal council

Obsah

1	Úvod	13
2	Cíl práce a metodika.....	15
2.1	Cíl práce.....	15
2.2	Metodika	16
3	Teoretická východiska.....	18
3.1	Demokracie.....	18
3.1.1	Problematika definice a vybrané definice a citáty k pojmu demokracie	18
3.1.2	Kritéria a výhody demokracie a politické instituce moderní demokracie	21
3.1.3	Základní podoby demokracie.....	22
3.2	Lokální demokracie	25
3.2.1	Veřejná správa	26
3.2.2	Územní samospráva v České republice	28
3.2.3	Obce, městyse, města a statutární města České republiky.....	31
3.2.4	Komunální politika – politické subjekty.....	33
3.2.5	Autoři a témata.....	34
3.3	Teorie voleb	36
3.3.1	Volební právo	38
3.3.2	Vybrané volební systémy a jejich stručná charakteristika.....	39
3.3.3	Typy voleb v České republice	45
3.4	Občanská a politická participace	46
3.5	Volební chování.....	51
3.5.1	Dvě roviny zkoumání volebního chování.....	51
3.5.2	Podmíněnost volebního chování, kompoziční a kontextuální přístup.....	53
3.5.3	Modely volebního chování	54
3.6	Politický systém a volební chování v ČR – stručná charakteristika.....	57

4	Praktická část – případová studie města Nový Bydžov.....	60
4.1	Město Nový Bydžov	60
4.1.1	Historie a současnost města	60
4.1.2	Geografická charakteristika města.....	61
4.1.3	Demografické údaje města.....	62
4.2	Nový Bydžov – charakteristika místního politického života a volební účast obyvatel města	73
4.2.1	Místní politické subjekty – klíčoví aktéři místního politického života	73
4.2.2	Volební účast v ČR a ve městě Nový Bydžov v jednotlivých volbách	77
4.2.3	Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v ČR a ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov	82
4.3	Volební chování obyvatel města Nový Bydžov (výsledky provedeného dotazníkového šetření)	83
4.3.1	Stranická identifikace obyvatel (respondentů) města Nový Bydžov, účast respondentů Nového Bydžova ve volbách ČR a význam voleb dle respondentů	87
4.3.2	Volby do zastupitelstva města Nový Bydžov	91
5	Výsledky a diskuse	104
6	Závěr	110
7	Seznam použitých zdrojů	113
8	Přílohy	125

Seznam tabulek a grafů v textu

Tabulka	Název tabulky	Strana
1	Velikostní struktura obcí České republiky podle počtu obyvatel k 1. 1. 2013	30
2	Účast voličů v % ve volbách do Evropského parlamentu v ČR v letech 2004-2014	49
3	Účast voličů v % ve volbách prezidenta republiky ČR v roce 2013	50
4	Účast voličů v % ve volbách do Parlamentu ČR v letech 1996-2013 – Poslanecké sněmovny	50
5	Účast voličů v % ve volbách do Parlamentu ČR v letech 1996-2014 – Senátu	50
6	Účast voličů v % ve volbách do zastupitelstev krajů ČR v letech 2000-2012	50
7	Účast voličů v % ve volbách do zastupitelstev obcí ČR v letech 1994-2014	50
8	Demografický vývoj ve městě Nový Bydžov v letech 1305-1930	63
9	Demografický vývoj ve městě Nový Bydžov v letech 1950-2016	63
10	Stav obyvatel k 31. 12. 2014 ve městě Nový Bydžov podle pohlaví a věku	65
11	Struktura obyvatel města Nový Bydžov dle věku v roce 2011	65
12	Průměrný věk a index stáří (65+/-14) v % v České republice a ve městě Nový Bydžov za období od roku 2005 do roku 2014	66
13	Obyvatelstvo města Nový Bydžov dle rodinného stavu v roce 2011	68
14	Obyvatelstvo ČR a města Nový Bydžov dle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2011	68
15	Obyvatelstvo ČR a města Nový Bydžov podle ekonomické aktivity v roce 2011	69
16	Vývoj a srovnání registrované míry nezaměstnanosti, volných míst a dosažitelných uchazečů o zaměstnání za období 03/2014-01/2016 v České republice, v okrese Hradec Králové, ve městě Nový Bydžov	70
17	Výsledky ODS, ČSSD a KSČM v % ve volbách ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014	76
18	Výsledky Nezávislých v % ve volbách ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014	77
19	Volební účast v % ve volbách do Evropského parlamentu EU v období 2004-2014	78
20	Volební účast v % ve volbách prezidenta České republiky v roce 2013	79
21	Volební účast v % ve volbách do Senátu Parlamentu České republiky v období 1996-2014	79
22	Volební účast v % ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v období 1996-2013	80
23	Volební účast v % ve volbách do Krajských zastupitelstev v období 2000-2012	81
24	Volební účast v % ve volbách do zastupitelstev obcí v období 1994-2014	82
25	Věkové složení respondentů dotazníkového šetření ve městě Nový Bydžov	84
26	Rodinný stav respondentů dotazníkového šetření ve městě Nový Bydžov	84
27	Počet dětí respondentů včetně počtu dětí žijících s respondenty ve společné domácnosti v dotazníkovém šetření ve městě Nový Bydžov	85
28	Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů v dotazníkovém šetření ve městě Nový Bydžov	85
29	Ekonomické postavení respondentů v dotazníkovém šetření ve městě Nový Bydžov	86
30	Výše čistého měsíčního příjmu respondentů v dotazníkovém šetření	86

31	Identifikace respondentů s konkrétní politickou stranou či uskupením v dotazníkovém šetření	88
32	Účast ve volbách 117 respondentů Nového Bydžova účastnících se voleb v ČR	89
33	Důvody účasti 98 respondentů ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014	91
34	Důvody neúčasti 89 respondentů ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014	92
35	Preference politické strany či uskupení respondentů ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014	93
36	Důvody respondentů volících jednu politickou stranu či uskupení ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014	93
37	Důvody respondentů volících jednotlivé kandidáty z různých politických stran a uskupení a kombinovaného hlasu ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014	94
38	Shodnost rozhodnutí v komunálních volbách v roce 2010 a 2014 respondentů volících do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2010 a 2014	95
39	Negativní vazby respondentů k politické straně či uskupení v komunálních volbách v Novém Bydžově	96
40	Důvody negativní vazby respondentů k politické straně či uskupení v komunálních volbách v Novém Bydžově	97
41	Spokojenost respondentů se životem ve městě Nový Bydžov	99
42	Volební podpora politických stran a uskupení ze strany respondentů ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014 podle věku (v %)	101
43	Volební podpora politických stran a uskupení ze strany respondentů v % ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014 podle vzdělání	101
44	Volební podpora politických stran a uskupení ze strany respondentů v % ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014 podle výše příjmů	102
45	Volební podpora politických stran a uskupení ze strany respondentů v % ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014 podle ekonomického postavení	103

Graf	Název grafu	Strana
1	Velikostní struktura obcí České republiky podle počtu obyvatel k 1. 1. 2013	30
2	Demografický vývoj města Nový Bydžov za období od roku 1598 do 1. 1. 2016	64
3	Procentuální zastoupení populace ve věku 65 a více let v jednotlivých státech Evropy v roce 2011	67
4	Vývoj a srovnání registrované míry nezaměstnanosti za období 03/2014-01/2016 v České republice, v okrese Hradec Králové, ve městě Nový Bydžov	71
5	Vývoj volných míst v České republice, okrese Hradec Králové a Novém Bydžově za období 03/2014-01/2016	72
6	Pořadí důležitosti voleb v ČR podle respondentů ve městě Nový Bydžov	90
7	Volební účast v % ve volbách v České republice v letech 1994-2014	105
8	Volební účast v % ve volbách v Novém Bydžově v letech 1994-2014	105
9	Výsledky ODS, ČSSD, KSČM a Nezávislých v % ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014	107
10	Výsledky ODS, ČSSD, KSČM a Nezávislých v % v komunálních volbách ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014	108

Seznam použitých zkratk

- ANO 2011 = české politické hnutí
- ČNB = Česká národní banka
- ČR = Česká republika
- ČSSD = Česká strana sociálně demokratická
- ČSÚ = Český statistický úřad
- ČT = Česká televize
- ČTK = Česká tisková kancelář
- EP = Evropský parlament
- EU = Evropská unie
- KDU-ČSL = Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
- KSČM = Komunistická strana Čech a Moravy
- MPSV ČR = Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
- ODS = Občanská demokratická strana
- OSVČ = osoba samostatně výdělečně činná
- PČR = Parlament České republiky
- Př. n. l. = před naším letopočtem
- PS PČR = Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
- SLBD 2011 = Sčítání lidu, bytů a domů v roce 2011
- SOS pro Nový Bydžov = Strana pro Otevřenou Společnost
- SPD = Svoboda a přímá demokracie
- TOP 09 = česká politická strana
- USA = Spojené státy americké
- VZP = Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky

1 Úvod

K základním pilířům zastupitelské demokracie patří volby, jejichž prostřednictvím občané pověřují jimi zvolené zástupce výkonem státní moci. Svobodné a pravidelně pořádané volby poskytují občanům možnost výběru mezi politickými alternativami, které představují jednotlivé politické strany, uskupení a kandidáti, ale také možnost „výměny“ zástupců v případě nespokojenosti s politickou reprezentací.

Jednotlivými typy voleb v České republice v současnosti jsou: volby do Evropského parlamentu, volby prezidenta republiky, volby do Parlamentu České republiky, volby do zastupitelstev krajů a volby do zastupitelstev obcí, přičemž volební systém je v současné době v České republice pro jednotlivé typy voleb upraven zvláštními zákony a regulérnost všech voleb je přezkoumatelná soudně.

Tématem této diplomové práce je nejnižší úroveň české politiky, tedy komunální politika, která nabízí řadu možností, jak z hlediska témat, tak forem jejich zkoumání, a to zejména z důvodu výrazné diverzity sídelní struktury v České republice a z důvodu politické, správní a sociální proměny v souvislosti s opětovným zřízením samosprávy po sametové revoluci v roce 1989. Různými tématy a způsoby zkoumání české komunální politiky a obecním zřízením v České republice se zabývala a zabývá řada autorů, mezi něž patří například: Stanislav Balík, Josef Bernard, Václav Bubeníček, Jaroslav Čmejrek, Jan Čopík, Petr Jüptner, Radek Kopřiva, Michal Kubálek, Petr Matějů, Jan Outlý, Dan Ryšavý, Pavel Šaradín, Klára Vlachová atd.

Cílem diplomové práce, která je pojata jako případová studie města Nový Bydžov, je popis politického života ve městě Nový Bydžov se zaměřením zejména na volební chování obyvatel města v souvislosti s volbami do městského zastupitelstva v Novém Bydžově. Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit, jakou podobu má volební chování obyvatel města Nový Bydžov ve volbách do městského zastupitelstva a jaké faktory ovlivňují ve volbách rozhodování voličů. K dílčím cílům patří deskripce vývoje volebního chování obyvatel města Nový Bydžov a ověření uplatnitelnosti teorie volebního chování k interpretaci volebního rozhodování elektorátu Nového Bydžova. Časová dimenze, kdy je sledováno volební chování obyvatel města, je v rozmezí let 1994 až 2014. Toto období zahrnuje veškeré doposud konané komunální volby ve městě Nový Bydžov v samostatné České republice.

K naplnění vymezených cílů byly stanoveny následující základní výzkumné otázky:

1. Jak se liší volební účast voličů v jednotlivých typech voleb v České republice a ve městě Nový Bydžov, a jaký význam voliči přikládají jednotlivým typům voleb? Platí v případě elektorátu ve městě Nový Bydžov teorie K. Reifa a H. Schmitta o volbách prvního a druhého stupně?
2. Jaká je podoba výsledků voleb ve městě Nový Bydžov ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR a ve volbách do zastupitelstva města – jaká uskupení voliči v těchto volbách preferují a jak se výsledky v těchto volbách liší?
3. Jaká je stabilita volebního chování elektorátu města Nový Bydžov, a které faktory ovlivňují volební chování obyvatel města ve volbách do místního zastupitelstva?

Text diplomové práce je strukturován do dvou základních částí – teoretické a praktické. Účelem první části (Teoretická východiska) je uvedení do dané problematiky a teoretické vymezení oblastí vztahujících se k diplomové práci – jedná se o demokracii, lokální demokracii, teorii voleb, občanskou a politickou participaci, volební chování, politický systém a volební chování v ČR. Praktická část práce je případovou studií města Nový Bydžov, která charakterizuje město zejména z demografického, politického a socioekonomického hlediska, popisuje hlavní aktéry politické scény města, výsledky jednotlivých voleb ČR ve městě, celorepublikovou volební účast a volební účast ve městě v jednotlivých typech voleb. Srovnání a vyhodnocení výsledků včetně vyhodnocení provedeného dotazníkového šetření volebního chování obyvatel města je uvedeno v kapitole „Výsledky a diskuse“. Zpracování teoretické části vychází z množství pramenů, jejichž kompletní seznam je uveden v seznamu použitých zdrojů. Praktická část je zpracována na základě sekundárních dat čerpaných zejména z veřejně dostupného archivu Českého statistického úřadu ČR, Města Nový Bydžov a dále z primárních dat získaných výzkumným šetřením pomocí dotazníku ve městě Nový Bydžov.

Teoretická i praktická část jsou uvedeny stručným výkladem, který by měl čtenářům usnadnit orientaci v textu. Při označování není v textu použita genderová lingvistika (kandidát/kandidátka), ale pod hromadným označením (např. čtenáři, kandidáti, respondenti) jsou zahrnuti nejen muži, ale i ženy (z důvodu prodlužování textu). Odkazy na citované zdroje jsou uvedeny pod čarou. Pro snadnější orientaci jsou tabulky a grafy znázorňující výsledky prováděných šetření začleněny přímo do textu diplomové práce.

2 Cíl práce a metodika

Nejnižší stupeň politického rozhodovacího procesu představují komunální politické systémy. Charakter komunálního politického procesu se přitom podstatně liší zejména v závislosti na velikosti daného sídla, a to především ve smyslu demografickém, tedy počtu obyvatel.¹ Město Nový Bydžov, jehož politický život je v této práci popisován, lze počtem obyvatel (cca 7 000) zařadit mezi středně velká města České republiky.

Při zkoumání politického procesu na lokální a regionální úrovni rozhodování se uplatňují zejména dva hlavní přístupy. První z těchto přístupů pokládá politický proces na subnacionálních úrovních za součást politiky jako celku, jedná se o pohled „shora“, kdy je na komunální úroveň nahlíženo jako na nejnižší patro politiky daného celku. Druhý přístup, který ve výzkumu českého politického života převládá, vychází z pohledu „zdola“, z tvrzení, že komunální a regionální politika je v každé obci (regionu) specifická. Obvykle využívanou metodou v tomto přístupu přitom bývá případová studie.²

Při zpracování této diplomové práce bylo využito druhého z výše uvedených přístupů, tedy pohledu „zdola“, a to vzhledem ke skutečnosti, že první z přístupů nezohledňuje místní specifika, zatímco druhý pohlíží na obec jako na osobitý prostor.

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce, případové studie města Nový Bydžov, je popsat politický život ve městě Nový Bydžov se zaměřením zejména na volební chování obyvatel města v souvislosti s volbami do městského zastupitelstva v Novém Bydžově.

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit, jakou podobu má volební chování obyvatel města Nový Bydžov ve volbách do městského zastupitelstva a jaké faktory ovlivňují ve volbách rozhodování voličů. Dílčím cílem této práce je deskripce vývoje volebního chování obyvatel města Nový Bydžov a ověření uplatnitelnosti teorie volebního chování k interpretaci volebního rozhodování elektorátu Nového Bydžova. Volební chování je sledováno v období mezi volbami v letech 1994 až 2014.

¹ BUBENÍČEK, V. *Metodika analýz voleb v komunitních studiích* [online]. 2005 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <http://vsrr.euweb.cz/sbornik/prispevky/analyza_voleb_bubenicek.pdf>. 2005, s. 11.

² KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 7.

K naplnění vymezených cílů jsou stanoveny následující základní výzkumné otázky a předpoklady:

1. Otázka: Jak se liší volební účast voličů v jednotlivých typech voleb v České republice a ve městě Nový Bydžov, a jaký význam voliči přikládají jednotlivým typům voleb? Platí v případě elektorátu ve městě Nový Bydžov teorie K. Reifa a H. Schmitta o volbách prvního a druhého stupně?

Předpoklad: Volební účast voličů ve městě Nový Bydžov se v jednotlivých typech voleb v ČR liší, volební účast ve městě je ve srovnání s celorepublikovou volební účastí nižší a největší význam přisuzují voliči ve městě volbám do Poslanecké sněmovny PČR a nejmenší volbám do Evropského parlamentu.

2. Otázka: Jaká je podoba výsledků voleb ve městě Nový Bydžov ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR a ve volbách do zastupitelstva města – jaká uskupení voliči v těchto volbách preferují a jak se výsledky v těchto volbách liší?

Předpoklad: Voliči ve městě Nový Bydžov volí ve volbách do PS PČR a ve volbách do zastupitelstva města jiná uskupení – výsledky těchto voleb se liší.

3. Otázka: Jaká je stabilita volebního chování elektorátu města Nový Bydžov, a které faktory ovlivňují volební chování obyvatel města ve volbách do místního zastupitelstva?

Předpoklad: Ve městě se těší dlouhodobé stabilní podpoře politická strana ODS. Chování obyvatel města Nový Bydžov ve volbách do zastupitelstva města ovlivňují kontextuální faktory.

2.2 Metodika

Jak již bylo uvedeno, diplomová práce je pojata jako případová studie, a to s charakterem „ex post“. Subjektem studia je město Nový Bydžov, objekty studia jsou voliči účastníci se voleb do zastupitelstva tohoto města. První část práce – teoretická východiska – je věnována demokracii, lokální demokracii, teorii voleb, občanské a politické participaci, volebnímu chování, politickému systému a volebnímu chování v České republice. Jedná se o teoretické vymezení daných oblastí, které se vztahují k tématu diplomové práce a vychází z dostupných pramenů uvedených v seznamu zdrojů. Praktická část práce je případovou studií města Nový Bydžov. Charakterizuje město Nový

Bydžov, a to zejména z demografického, politického a socioekonomického hlediska, popisuje hlavní aktéry politické scény města, výsledky jednotlivých voleb ČR ve městě Nový Bydžov a volební chování obyvatel tohoto města. Tato část vychází z dostupných pramenů uvedených v seznamu zdrojů a dotazníkového šetření.

Vzhledem k vytyčeným cílům, stanoveným základním výzkumným otázkám a předpokladům, je použita kombinovaná výzkumná strategie – výzkumná strategie kvantitativní v kombinaci se strategií kvalitativní:

- Kvantitativní výzkumná strategie – sběr dat obsahovým studiem dokumentů (psaných záznamů), především odborných publikací zabývajících se demokracií, lokální demokracií, komunální politikou, volbami, volebními systémy a volebním chováním, veřejně dostupných dat Českého statistického úřadu České republiky z let 1994 až 2014 a dokumentů a webových stránek politických stran a města Nový Bydžov.
- Kvalitativní výzkumná strategie – u volebního chování obyvatel města Nový Bydžov je využito dotazníkové šetření pomocí online služby survio.com. Při tomto výzkumném šetření je použito monografické procedury, kdy je šetření zaměřeno na přesně určený celek³, a to obyvatele od 18 let s trvalým bydlištěm v tomto městě. Respondenti byli osloveni elektronickou cestou prostřednictvím e-mailů a sociálních sítí za pomoci odkazu na webovou stránku společně se žádostí o další redistribuci dotazníku. Počet vyplněných a vrácených dotazníků ke konci šetření, které probíhalo v období od 25. 11. 2015 do 25. 1. 2016, činil celkem 191 dotazníků. Vzhledem ke skutečnosti, že v daném šetření vyplnili dotazník čtyři respondenti s trvalým pobytem mimo město Nový Bydžov, byly tyto dotazníky z dotazníkového šetření vyřazeny. Konečný celkový počet vyplněných dotazníků pro dané šetření tedy činil 187. Vyplněné dotazníky jsou použity výhradně pro daný výzkum jako podklad pro zpracování daného výzkumného šetření. Vzor dotazníku je uveden v Příloze „A“ této diplomové práce.
- U volební účasti v České republice a městě Nový Bydžov v období od roku 1994 do roku 2014 je použita deskripce skutečnosti a k porovnání jednotlivých výsledků z výzkumných šetření je využita komparativní metoda a syntéza.

³ VESELÁ, J. *Sociologický výzkum a jeho metody*. 2007, s. 31.

3 Teoretická východiska

3.1 Demokracie

Slovo *demokracie* pochází z řečtiny, ze slova *démokratiá* (δημοκρατία); vzniklo spojením dvou řeckých slov: *démos* (δημος) – lid a *kratein* (κρατειν) – síla, vláda. Význam tohoto slova tak lze vymezit jako *vládu lidu*. Podle Ottovy encyklopedie obecných vědomostí se jedná o státní formu, jejíž podstata spočívá v tom, že vládní moc nadržuje v rukou jednotlivce (jako v monarchii) nebo určitá vynikající třída (jako v aristokracii), ale celý národ sám.⁴

Encyklopedie politiky definuje demokracii jako formu politického zřízení, kdy tato encyklopedie uvádí následné další vymezení demokracie:

- 1) Forma politického zřízení ve starověkém Řecku, zejména v Athénách (6. až 4. století před Kristem), ale i ve většině městských států starověkého Řecka.
- 2) V obecném smyslu je demokracie uznání zásady, že se menšina podřizuje většině, a to za pomoci fungující soustavy organizačních principů, které umožňují uplatnění vůle většiny, přičemž však k demokracii patří ochrana nezadatelných (tradičních občanských) práv menšiny.⁵

3.1.1 Problematika definice a vybrané definice a citáty k pojmu demokracie

K nejslavnějším a pravděpodobně nejfrekventovanějším definicím demokracie patří definice Abrahama Lincolna, kterou tento americký prezident pronesl v listopadu roku 1863 při otevření národního hřbitova u Gettysburgu v Pensylvánii ve Spojených státech amerických, kde jím vedená unionistická armáda Severu porazila ve dnech 1. -3. 7. 1863 vojska konfedačního a otrokářského Jihu v rozhodující bitvě Americké občanské války. Demokracii tehdy Abraham Lincoln vymezil jako „*government of the people, by the people and for the people*” (viz Příloha B), což v překladu znamená: „*vláda lidu, prostřednictvím lidu a pro lid*“.⁶

⁴ Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD-ROM, díl VII. 2003, s. 280.

⁵ ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. 2004, s. 81.

⁶ HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Demokracie – Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 2003, s. 15.

Pro francouzského politika a myslitele Alexise de Tocqueville (1805-1859)⁷ představovalo skutečnou demokracii vládnutí lidu – samospráva: „*Tak tedy samospráva je demokracií a demokratičtí lidé jsou ti, kteří jsou si vědomi své svrchovanosti.*”⁸

Demokracií se však v různých dobách a odlišných koutech světa zabývala a zabývá řada autorů a známých osobností a tak lze nalézt velké množství odpovědí, definic a citátů. V průběhu času se také měnil pohled na demokracii a vnímání demokracie jako takové. Mezi citáty, na nichž lze pozorovat, jak byla demokracie v odlišných historických obdobích různými osobnostmi chápána, patří například⁹:

- „*Demokracie – vláda lůzy – je podřízením rozumu vášni.*“ Platón (427-347 př. n. l., filosof starověkého Řecka)¹⁰
- „*Každý je demokrat, když jde o někoho vyššího, než on jest, a každý je aristokrat vedle nižšího. Ta pravá demokracie však neleží v tom, abychom se rovnali vyšším, což lehké jest, nýbrž abychom se nevypínali nad nižší, než jsme sami; každý musí začít s demokracií u sebe a pak to půjde.*“ K. H. Borovský (1821-1856, český básník, novinář, ekonom a politik patřící k tzv. 2. generaci národních buditelů)¹¹
- „*Demokracie – klacek na otloukání lidu lidmi a pro lidi.*“ Oskar Wilde (1854-1900, anglický dramatik, básník a esejista irského původu)¹²
- „*Podstata demokracie je v administraci a samosprávě. Demokracie není panování.*“ Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937, vědec, filozof, pedagog, politik a žurnalista, zakladatel a prezident novodobého československého státu)¹³
- „*V tomto hříšném a žalostném světě se zkoušely a budou zkoušet mnohé způsoby vlády. Nikdo nepředstírá, že demokracie je dokonalá nebo samospasitelná. Říká se*

⁷ CEVRO – Liberálně konzervativní akademie. *CEVRO Revue 12/2015 – Alexis de Tocqueville* [online]. 2005 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://www.cevro.cz/cs/66012-alexis-tocqueville>>.

⁸ HENRIE, M. *Alexis de Tocqueville a úskalí demokracie*. 1995, s. 6.

⁹ AZ citáty. *Demokracie* [online]. 2009-2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://azcitaty.cz/hledani/?q=demokracie#ixzz3gcsRWf9h>>.

¹⁰ Literární doupě – největší on-line knihovna v ČR. *Platón* [online]. 2001-2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://ld.johannesville.net/platon/zivotopis?bio=1&fig=1>>.

¹¹ Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod. *Karel Havlíček Borovský* [online]. 2011 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://www.karelhavlicek.cz/zivotopis>>.

¹² Svět literatury. *Autoři – Oskar Wilde* [online]. 2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://svet-literatury.wz.cz/autori/wilde.htm>>.

¹³ Pražský hrad. *Prezidenti v minulosti, Tomáš Garrigue Masaryk* [online]. 2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/tomas-garrigue-masaryk.shtml>>.

dokonce, že demokracie je nejhorší způsob vlády, s výjimkou všech ostatních způsobů, které jsme vyzkoušeli.“ Winston Churchill (1874-1965, britský politik, spisovatel, historik, žurnalista, voják a zákonodárce)¹⁴

- *„Amerika by nebyla bez demokracie, demokracie by nebyla bez politiky, politika by nebyla bez stran.“* Rossiter Clinton (1917-1970, americký historik a politolog)¹⁵
- *„Politika, to je úplný opak horolezectví. V Evropském parlamentu se každý den učíte dělat kompromisy. Jinak by to nebyla demokracie. Demokracie je umění jak se dostat dál tím, že lidi přesvědčíte o svém názoru, o tom, že takhle by něco mohlo fungovat lépe a na konci je to vždycky kompromis.“* Messner Reinhold (1944, italský horolezec, cestovatel a spisovatel, v letech 1999-2004 poslanec Evropského parlamentu za italské zelené)¹⁶

Samotný pojem *demokracie* vznikl před více než dvěma tisíci lety a během své existence, jak již bylo uvedeno, nabyl za tuto dlouhou dobu rozličných významů vztahujících se k různým historickým obdobím. Starověká demokracie byla chápána ve vnitřním symbiotickém vztahu s pojmem *polis*, který v tomto případě znamená městskou komunitu a dle výroku Thúkidydése (řeckého politika a historika) tuto komunitu tvoří muži – jsou to právě muži, kteří tvoří *polis* (*ándres gar polis*). Starověkou demokracii lze také charakterizovat jako bezstátní, protože se jednalo o starověká města, jež se od státu mimo jiné lišila zejména územní velikostí a obydlí malou kolektivitou. Rozdíl mezi starověkou a moderní demokracií však najdeme také v cílech a hodnotách, neboť za více než dvatisíceletí se civilizace změnila, obohatila, modifikovala, ale také formulovala hodnotové cíle.¹⁷

U liberálních demokracií (západních demokracií) se setkáváme se zdůrazňováním významu garance práv jednotlivců a idey právního státu. Komunistické režimy rozhodně odmítají model liberální demokracie, ale formálně akceptují starost o zájmy „obyčejného“ občana a všeobecnou účast na správě věcí veřejných. U států rozvojového světa zase

¹⁴ The CHURCHILL CENTRE. *The Life of Churchill* [online]. 2015 [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <<http://www.winstonchurchill.org/>>.

¹⁵ DBpedia. *Person – Clinton Rossiter* [online]. 2015 [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <http://dbpedia.org/page/Clinton_Rossiter>.

¹⁶ Arar - Knižní supermarket. *Profil autora – Messner Reinhold* [online]. 2008-2015 [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <http://www.arara.cz/spisovatel/reinhold_messner>.

¹⁷ SARTORI, G. *Teória demokracie*. 1993, s. 280-281.

populisticko nacionalističtí vůdcové zdůrazňují svoji legitimitu (vůdčovství posvěcené lidem či národem). Demokracie se tak stala užívaným výrazem pro různé druhy politických režimů.¹⁸

Až do období zhruba před sto lety fungoval pojem demokracie jako politický termín. Byla jím tedy myšlena politická demokracie. V současné době se však o tomto pojmu hovoří i v nepolitickém nebo subpolitickém smyslu, například: ekonomická demokracie, průmyslová demokracie či sociální demokracie. Jedná o legitimní výrazy, lze ale říci, že se do velké míry podílejí na stavu nejednotného chápání demokracie. Politická demokracie je však nezbytnou podmínkou a nástrojem jakékoli demokracie a demokratických cílů, na kterých záleží. Pokud celkový politický systém není demokratický, potom se ekonomická rovnost neliší od vzájemné rovnosti otroků, průmyslová demokracie není autentická a sociální demokracie má nízkou hodnotu. Právě proto je demokracie zejména politický pojem a bez bližšího určení označuje demokracii politickou.¹⁹

Problémem definice demokracie se zabývala řada autorů – například italský politolog Giovanni Sartori či americký politolog Robert Dahl (viz Příloha C). Vývoj demokracie (historické proměny) je uveden v Příloze D.

3.1.2 Kritéria a výhody demokracie a politické instituce moderní demokracie

Přesto, že o demokracii existují různé představy, lze podle Dahla specifikovat nejméně pět kritérií, kterými by bylo možné ve sdruženích zaručit všem členům rovný přístup k účasti na rozhodování. Jedná se o:

- Účinnou participaci = rovná a efektivní příležitost sdělení stanovisek k dané problematice všem ostatním.
- Volební rovnost = rovná a efektivní možnost volit v okamžiku konečného rozhodování o dalším postupu (hlasy přitom musejí mít stejnou váhu).
- Poučené porozumění = rovná a efektivní možnost dozvědět se vše o všech variantách dalšího postupu a jejich pravděpodobných důsledcích.

¹⁸ HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Demokracie – Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 2003, s. 16.

¹⁹ SARTORI, G. *Teória demokracie*. 1993, s. 11-14.

- Kontrolu nad nastolováním témat (agendy) k projednání = možnost rozhodování každého člena o tom, která témata a jakým způsobem budou projednávána.
- Zapojení (zahrnutí) všech dospělých = na základě plných občanských práv.

Pokud není dodrženo všech pět výše uvedených kritérií, nejsou si členové sdružení mezi sebou politicky rovni při určování směru působení daného sdružení. Jestliže tedy má být jakékoli sdružení spravováno demokraticky, musí tato kritéria splňovat.²⁰

Podle Roberta Dahla je demokratický režim lepší volbou než jakýkoli jiný dosažitelný režim. Oproti nedemokratickým režimům má demokracie, podle tohoto autora, přinejmenším deset výhod (kladných důsledků): zabraňuje vzniku tyranie; zajišťuje základní práva; zajišťuje všeobecnou svobodu; umožňuje lidem, aby rozhodovali sami o sobě; umožňuje mravní samostatnost; umožňuje rozvoj člověka; chrání základní osobní zájmy lidí; zajišťuje politickou rovnost; usiluje o mír; usiluje o prosperitu (viz Příloha E).

Typickými institucemi moderní zastupitelské demokracie podle Roberta Dahla jsou: volení státní činitelé; svobodné, spravedlivé a časté volby; svoboda projevu; alternativní zdroje informací; svoboda sdružování a shromažďování; občanství zahrnující všechny dospělé lidi (inkluzivní občanství). Podrobněji jsou typické instituce uvedeny v Příloze E.

3.1.3 Základní podoby demokracie

Podobám demokracie se věnuje řada autorů. Jedním z nich je David Held (*1951), britský politický teoretik působící v oblasti politologie a mezinárodních vztahů, autor více než 60 knih a řady vědeckých článků o demokracii, globalizaci, globální správě věcí veřejných a globální politice.²¹ Held vymezuje čtyři hlavní klasické modely demokracie (demokracii starověkých Athén, protektivní liberální demokracii, rozvojovou liberální demokracii a marxistickou koncepci přímé demokracie) a čtyři soudobé modely (kompetitivní elitistickou demokracii, pluralismus, legální demokracii a participační demokracii). Další modely demokracie pak uvádí v souvislosti s výkladem výše uvedených

²⁰ DAHL, R. *O demokracii: Průvodce pro občany*. 2001, s. 39-42.

²¹ Durham University – School of Government & International Affairs. *Staff Profiles – Prof David Held, BSc, MSc, PhD* [online]. 2015 [cit. 2015-07-19]. Dostupné z: <<https://www.dur.ac.uk/sgia/profiles/?id=10282>>.

modelů (například korporativismus). Podle Helda lze však demokratické modely rozdělit do dvou širokých skupin, a to buď k přímé či zastupitelské demokracii.²²

Přímá (participační) demokracie tradicí sahá až do antiky, do starověkých Athén a spočívá v zapojení všech občanů do správy veřejných věcí. V přímé demokracii lid uplatňuje svoji moc přímo, bez zastupitelských orgánů. Lid je tedy suverénní a jako prvotní orgán státu se stává sám činným a spolupůsobí při tvorbě státní vůle bez zprostředkování.²³ V novodobých demokraciích pokládají političtí teoretikové i praktikové tuto demokracii za neproveditelnou, zejména z důvodu územní velikosti a rozsahu obyvatelstva současných rozlehlých území. Podle nich lze přímou demokracii realizovat v malých městech, malých státech a nevelkých oblastech, jakými jsou například švýcarské kantony.²⁴ I podle Roberta Dahla má na konkrétní podobu demokracie vliv rozloha území a počet lidí dané politické jednotky. Výběr podoby demokratického systému politické jednotky Dahl nazývá základním demokratickým dilematem. Jestliže je cílem vytvoření systému, který poskytuje občanům maximální příležitosti k účasti na politickém rozhodování, potom se jako nejvýhodnější varianta jeví přímá demokracie (tedy demokracie založená na shromáždění všech občanů), která by však fungovala u malé politické jednotky. U velké politické jednotky je pro efektivní řešení problémů nejvíce se týkajících občanů výhodnější zastupitelský systém. Čím menší je tedy politická jednotka, tím menší je potřeba delegovat zástupce pro politická rozhodnutí a čím více velikost politické jednotky vzrůstá, tím potřeba volených zástupců stoupá. Podle řeckých politických teoretiků městských států starověkého Řecka byl ideální počet pro správně fungující městský stát zhruba mezi dvěma tisíci a deseti tisíci dospělých mužů.²⁵

V moderních demokraciích je forma vlády spojena s principem zastoupení, přímá demokracie se v současnosti prakticky nevykazuje. V zastupitelských demokraciích se však dodnes uplatňují její prvky. Velmi vysoký podíl těchto prvků kombinovaných s prvky zastupitelského systému má Švýcarsko, které lze uvést jako zemi s polopřímou demokracií. V případě Švýcarska se však jedná o výsledek mnohaletého historického vývoje s původem v malých renesančních demokraciích, který je v podstatě nepřenositelný do jiných

²² HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Demokracie – Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 2003, s. 22-23. Dahl, R. *Demokracie a její kritici*. 1995, s. 24.

²³ BRÖSTL, A., DOBROVIČOVÁ, G., KANÁRIK, I. *Základy státovedy*. 2000, s. 67.

²⁴ BLEICKEN, J. *Athénská demokracie*. 2002, s. 509-510.

²⁵ DAHL, R. *O demokracii: Průvodce pro občany*. 2001, s. 98-99, 102.

podmínek. Nejvýznamnějšími prvky přímé demokracie uplatňovanými v současných moderních demokraciích jsou zejména referendum, lidové iniciativy, pokyny voličů a přímá volba hlavy exekutivy²⁶ (stručná charakteristika viz Příloha F).

Zastupitelské teorie vycházejí z představy, že lid (jako politická jednotka) je přítomný v parlamentě. Název parlament se původně používal pro jakékoliv shromáždění, dnes je tímto pojmem myšlen zastupitelský sbor lidu. Úředně se tento pojem používá v Británii, ve Spojených státech amerických je používán termín kongres a v evropských státech se lze setkat s názvem sněm, národní shromáždění apod. Vždy se ale (neoficiálně) hovoří o parlamentu – o parlamentních jednáních, parlamentních stranách atd.²⁷ Vlášdu lid v zastupitelské demokracii tedy nevykonává přímo, nýbrž prostřednictvím zvolených zástupců, kteří reprezentují jeho zájmy. Tento model je základem téměř všech současných západoevropských demokracií. Mezi základní instituty zastupitelské demokracie patří:

- již jmenovaný parlament;
- politické strany;
- reprezentativní poslanecký mandát;
- všeobecné volební právo.²⁸

V podkapitole 3.1.2 jsou uvedeny typické instituce moderní zastupitelské demokracie podle Roberta Dahla. Všechny tyto instituce však nevznikaly najednou a také jejich pořadí zavádění se v různých zemích od sebe velmi lišilo. Například k volbám do zákonodárných sborů docházelo již ve 13. století v Británii, nebo v koloniálním období v 17. a 18. století ve Spojených státech amerických. A všeobecné volební právo bylo jak v teorii, tak praxi demokratického a republikánského způsobu vládnutí popíráno až do 20. století. Všech šest výše uvedených institucí však zakládá nový typ politického systému, nový druh vlády lidu, nový typ demokracie, který se nikde dříve v dějinách nevyskytl.²⁹

Zastupitelská demokracie má dvě základní formy: parlamentní a prezidentskou. Rozdílem mezi nimi je odlišné rozdělení kompetencí a vzájemných vztahů tří základních druhů moci: exekutivy (výkonné moci), legislativy (zákonodárné moci) a judikatury

²⁶ HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Demokracie – Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 2003, s. 39-42.

²⁷ BRÖSTL, A., DOBROVIČOVÁ, G., KANÁRIK, I. *Základy státovedy*. 2000, s. 72-75.

²⁸ HLOUŠEK, KOPEČEK, ref. 26, s. 22-23. Dahl, R. *Demokracie a její kritici*. 1995, s. 25.

²⁹ DAHL, R. *O demokracii: Průvodce pro občany*. 2001, s. 81-85.

(soudní moci). Vzhledem ke skutečnosti, že judikatura je v obou formách oddělena od jiných mocí, je základním rozdílem vzájemný vztah mezi mocí výkonnou a zákonodárnou. V parlamentní demokracii dochází ke vzájemné integraci obou mocí – exekutiva vychází z legislativy a je tedy legitimována nepřímo (kooperativní výkon mocí – exekutiva vycházející z legislativy), zatímco v prezidentské formě jsou tyto moci důsledně odděleny (dualistický výkon mocí – exekutiva versus legislativa) a mají k dispozici také vlastní legitimační základ. Existují však demokratické režimy kombinující tyto dvě základní formy – poloprezidentské, kdy dochází k rozdělení výkonné moci mezi prezidenta a vládu (předsedu vlády), kteří jsou na sobě formálně nezávislí a požívají odlišný legitimační základ. V praxi se lze setkat se všemi třemi typy zastupitelské demokracie: parlamentní, prezidentskou i poloprezidentskou. Ve všech třech typech fungují parlament, vláda a hlava státu, rozdílem v jednotlivých modelech je jejich vzájemný vztah. Parlamentní systémy jsou uplatňovány převážně v zemích západní Evropy, ale také v zemích střední a jihovýchodní Evropy, například v České republice, Irsku, Maďarsku, Rakousku, Slovensku či Slovinsku. S poloprezidentským modelem se lze setkat například ve Francii a příkladem prezidentského systému jsou Spojené státy americké. Jaký z uvedených modelů pro konkrétní politický systém použít závisí na mnoha faktorech, mezi které patří zejména konkrétní politická tradice země, ale také demografické, ekonomické, geografické, historické, společenské a další podmínky.³⁰

3.2 Lokální demokracie

Specifičnost a svébytnost lokální demokracie, tedy demokracie v lokálním politickém prostoru, pramení zejména z příslušnosti k lokální komunitě (samosprávná obec je pro občana přirozený prostor), což je něco naprosto jiného než identifikace s národem a národním státem. V centru pozornosti veřejnosti a médií však zpravidla není lokální, ale národní a nadnárodní politická úroveň demokratického procesu, z čehož vzniká nebezpečí mechanického přenášení jevů, vztahů a interpretačních modelů z těchto rovin do roviny lokální. Běžným jevem je to například v médiích, kdy jsou hodnoceny výsledky komunálních voleb z hlediska úspěšnosti parlamentních politických stran. Přesto, že výsledky komunálních voleb ve velkých městech mohou mít vypovídací hodnotu i z hlediska vývoje celostátního rozložení politických sil, v malých obcích, kterých je

³⁰ HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Demokracie – Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 2003, s. 193-201.

většina, mohou tyto výsledky rozložení politických sil naopak velmi zkreslovat, poněvadž v komunálních volbách často kandidují subjekty pod hlavičkou parlamentních politických stran, přesto, že s ní prakticky nemají nic společného. Na obecní úrovni dokonce vznikají různé politické koalice, které by na národní úrovni byly nemyslitelné. Postupem času se však lokální a regionální úroveň politického procesu stává předmětem odborného zájmu a je vnímána jako důležitá oblast politického života společnosti. V České republice tato skutečnost do určité míry souvisí s reformou územní veřejné správy po roce 1989, především s posilováním samostatné působnosti obcí. Často se můžeme setkat s názorem, že se jedná o čtvrtou moc ve státě se stejnou nezávislostí jako ostatní moci.³¹

3.2.1 Veřejná správa

Nositelem veškeré veřejné moci je stát, který však může její část přenést na jiné subjekty nestátního charakteru. Veřejná moc vykonávaná mimo moc soudní a zákonodárnou je realizována jako veřejná správa, která se pak může v podstatě uskutečňovat ve třech podobách: státní moc, územní a profesní samospráva, a jiné veřejnoprávní korporace.³² Výkon veřejné moci v moderních státech je obvykle nutné zajišťovat nejen centrálními státními orgány, ale úřady rozprostřenými po celém území a podle poměru úřadů územní státní správy k úřadům územní samosprávy jsou rozlišovány zpravidla tři typy obecních zřízení:

- plná samospráva, kdy je veškerá veřejná správa v území vykonávána jako samospráva, která podléhá kontrole parlamentu; jedná se o systém realizovaný zejména v anglosaských zemích, bývá proto označován jako anglický;
- oddělená státní správa a samospráva, kdy existuje na jednom území zvláštní orgán samosprávný i zvláštní orgán státní správy; poprvé byl tento model použit ve Francii, bývá proto označován jako francouzský;
- smíšená veřejná správa, ve které jsou některé úkoly státní správy tzv. přenesenou působností přeneseny na orgány územní samosprávy; tento typ bývá označován jako německý z důvodu jeho rozvinutí zejména na německém území.³³

³¹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR*. 2010, s. 7.

³² BALÍK, S. *Komunální politika – Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 11.

³³ Tamtéž, s. 12-13.

Modelem veřejné správy uplatňovaným v České republice je model smíšený (spojený), obce a kraje tedy vedle samostatné působnosti vykonávají také státní správu v přenesené působnosti.³⁴

Jako definici veřejné správy lze uvést například:

- Definici uvedenou ve Slovníku pojmů Ministerstva vnitra ČR – „*Veřejná správa představuje orgány krajské samosprávy a jimi řízené organizace, ostatní územní správu a jimi řízené organizace, a územní státní orgány a jejich instituce.*“³⁵
- Nebo definici ze slovníku nejčastěji používaných pojmů ve veřejné správě: „*Veřejnou správou rozumíme 1) určitý druh činnosti (spravování veřejných záležitostí) a 2) instituce (organizace, úřad), které veřejnou správu vykonávají. V materiálním (funkčním) pojetí je veřejná správa činností státních nebo jiných veřejných institucí, která svým obsahem není ani činností zákonodárnou, ani soudní. Ve formálním (institucionálním, organizačním) pojetí je veřejná správa definována jako činnost orgánů označených jako správní úřady. Pojem veřejná správa je termínem společným (nadřazeným) pro pojem státní správa (která je vykonávána především státními orgány), samospráva (která je vykonávána orgány územních samosprávných celků či orgány zájmové/profesní samosprávy) a ostatní veřejná správa (která je vykonávána zejména institucemi s právní subjektivitou – např. VZP, ČNB, ČT, ČTK).*“³⁶

Podobně termín definuje Slovník sociální práce, kde je veřejná správa správou veřejných záležitostí, jež má v České republice dvě větve: státní správu, kdy orgány státní moci jsou vláda, ministerstva, další celostátní úřady, orgány v územích (např. úřady práce, soudy, pozemkové úřady) a obce s přenesenou působností v oblasti výkonu státní správy (viz podkapitola 3.2.3), a samosprávu, kde jsou orgány voleny občany žijícími na daném území.³⁷

³⁴ Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. 2005, s. 25.

³⁵ Ministerstvo vnitra České republiky – Portál odboru strukturálních fondů Ministerstva vnitra ČR. *Slovník pojmů* [online]. 2010 [cit. 2015-08-03]. Dostupné z: <<http://www.osf-mvcr.cz/slovník/v>> .

³⁶ Slovník nejčastěji používaných pojmů ve veřejné správě. *Slovník – Veřejná správa* [online]. 2008-2015 [cit. 2015-08-05]. Dostupné z: <<http://svs.institutpraha.cz/index.php?page=slovník&id=552>>.

³⁷ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2008, s. 243.

Postavení veřejné správy a postavení občana se v České republice výrazně odlišuje. Podle Ústavy České republiky (článku dva, odstavce čtyři) může občan činit vše, co není zákonem zakázáno, ale také nikdo nesmí být nucen činit to, co zákon neukládá. Oproti tomu státní moc sloužící všem občanům lze uplatňovat podle tohoto zákona (článku dva, odstavce tři) pouze tehdy, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.³⁸

3.2.2 Územní samospráva v České republice

Podle článku 99 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, v platném znění, je Česká republika členěna na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Podle článku 100 tohoto zákona jsou územní samosprávné celky územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Tato samospráva se také dle článku osm Ústavy České republiky územním samosprávným celkům zaručuje.³⁹ V České republice tedy existuje dvouступňový systém územní samosprávy, kdy se však nejedná o hierarchickou strukturu (podřízenost a nadřízenost). Každý z územně samosprávných celků (základní i vyšší) má své kompetence, do nichž mu žádný jiný územně samosprávný celek nemůže zasahovat.

Podle ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2000, je na území České republiky celkem 14 vyšších územně samosprávných celků včetně hlavního města Prahy (viz Příloha G).⁴⁰

Územní samosprávu v její lokální podobě lze definovat jako oprávnění obce samostatně obstarávat určitý, právem vymezený okruh svých záležitostí, relativně nezávisle na státu, kterého je daná obec součástí. Jejím posláním je realizace vlastní samosprávné moci, kterou uskutečňuje pomocí příslušných samosprávných orgánů.⁴¹

Historie veřejné samosprávy v českých zemích je krátce uvedena v Příloze H.

³⁸ ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 2007, s. 6.

³⁹ *Zákony. Ústava ČR, hlava sedmá, čl. 99-100* [online]. 2015 [cit. 2015-08-06]. Dostupné z: <<http://www.zakony.cz/zakony/1993/1/zakon-001-1993-Sb-ustava-ceske-republiky-SB1993001/>>.

⁴⁰ *Zákony pro lidi. Předpis č. 347/1997 Sb. Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 1* [online]. 2010-2015 [cit. 2015-08-06]. Dostupný z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-347>>.

⁴¹ BALÍK, S. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 12.

Specifickými rysy současného obecního zřízení ČR v mezinárodním srovnání jsou⁴²:

- Dvojitá působnost obcí, kdy se jedná o samostatnou působnost obcí, tedy samosprávu a přenesenou působnost, kterou na obce přenesl stát a jde o výkon úkolů státní správy.
- Klíčová úloha kolektivních orgánů – zastupitelstev obcí a rad obcí obecní samosprávy v samostatné působnosti obcí.
- Nepřímá volba starostů zastupitelstvy obcí z řad zastupitelstva (nejedná se tedy o přímou volbu starosty občany jako např. v Polsku, Slovensku či Maďarsku).
- Relativně slabé kompetence starostů v samostatné působnosti obcí ve srovnání s obecními radami (pokud se nejedná o obce, kde se rada nevolí a kde její úlohu vykonává právě starosta obce).
- Hierarchické rozlišení obcí podle předmětu a rozsahu přenesené působnosti: základní typ obcí, obce s pověřeným obecním úřadem, obce s rozšířenou působností.
- Výrazná legislativní podpora různých forem integrace obcí, jako jejich slučování, sdružování či spolupráce.
- Neexistence vertikálních vztahů mezi obecní a krajskou samosprávou.

Podoba a fungování obcí České republiky jsou však kromě výše uvedených specifíků ovlivněny také některými významnými demografickými, geografickými a sociokulturními okolnostmi. Mezi ně patří například sídelní struktura ČR, která se vyznačuje velkým počtem malých obcí a měst, a relativně malým počtem měst velkých.⁴³ Tato specifická sídelní struktura českých zemí má své kořeny ve způsobu osídlování území a zejména ve středověké kolonizaci.⁴⁴

Velikostní strukturu obcí České republiky k 1. 1. 2013 ukazuje následující Tabulka 1 a pro lepší znázornění také Graf 1, ze kterých je patrná naprostá převaha malých obcí v České republice. Počet obcí do 999 obyvatel k výše uvedenému datu činil celkem 4825 obcí, což se rovná 77,16 % z celkového počtu 6 253 obcí a žilo v nich celkem pouze 17,07 % obyvatel populace České republiky.

⁴² BERNARD, J. et al. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011, s. 51-52.

⁴³ Tamtéž, s. 52.

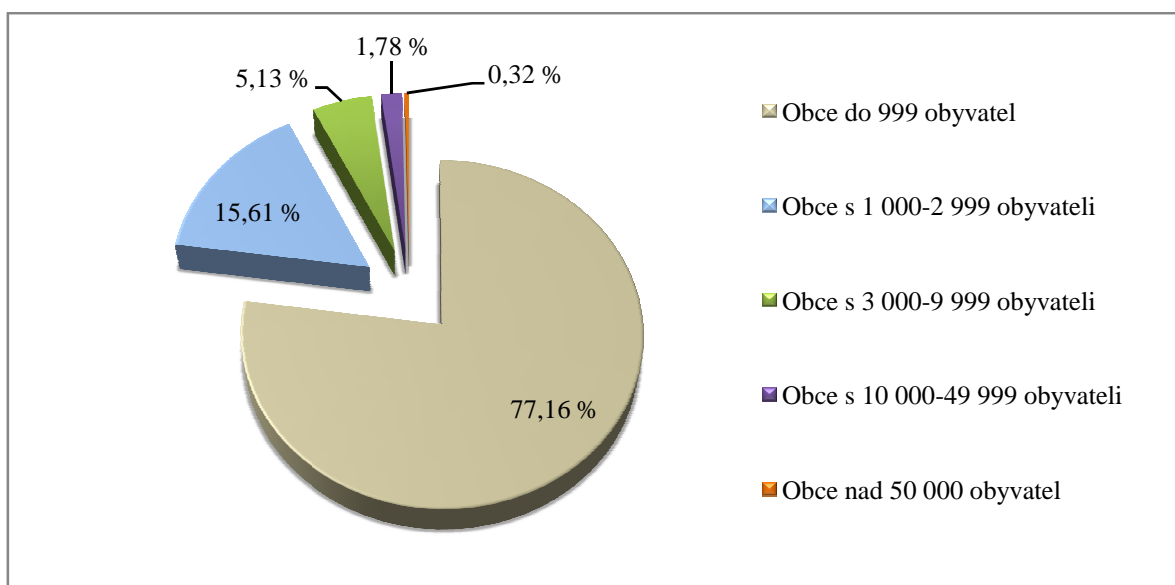
⁴⁴ BALÍK, S. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 17.

Tabulka 1: Velikostní struktura obcí České republiky podle počtu obyvatel k 1. 1. 2013

Počet obyvatel obce	Počet obcí (absolutně)	Počet obcí v % (relativně)	Počet obyvatel (absolutně)	Počet obyvatel v % (relativně)
do 199	1 455	23,27	180 685	1,72
200-499	2 001	32,00	651 677	6,20
500-999	1 369	21,89	962 432	9,15
1 000-1 999	745	11,91	1 038 124	9,88
2 000-2 999	231	3,69	559 871	5,33
3 000-4 999	181	2,90	690 958	6,57
5 000-9 999	140	2,24	960 028	9,13
10 000-19 999	68	1,09	950 621	9,04
20 000-49 999	43	0,69	1 252 935	11,92
50 000-99 999	15	0,24	1 078 391	10,26
nad 100 000	5	0,08	2 186 697	20,80
Celkem	6 253	100,00	10 512 419	100,00

Zdroj: Český statistický úřad. *Malý lexikon obcí České republiky – 2014*. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/>>; (vlastní zpracování z dostupných dat).

Graf 1: Velikostní struktura obcí České republiky podle počtu obyvatel k 1. 1. 2013

Zdroj: Český statistický úřad. *Malý lexikon obcí České republiky – 2014*. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/>>; (vlastní zpracování z dostupných dat).

Podle Malého lexikonu obcí ČR z roku 2014 Českého statistického úřadu měl k 1. 1. 2013 nejméně obyvatel vojenský újezd Březina (Jihomoravský kraj), a to celkem 2 obyvatelé, následován obcí Vysoká Lhota (rozhraní kraje Vysočina a Jihočeského kraje) s celkem 17 trvale žijícími obyvateli. Naopak nejvíce obyvatel trvalého pobytu dle tohoto lexikonu mělo hlavní město Praha, a to celkem 1 243 201 obyvatel.⁴⁵

3.2.3 Obce, městyse, města a statutární města České republiky

Obce jsou v České republice základními územně samosprávnými celky, jejichž území je tvořeno jedním či více katastrálními územími.⁴⁶ Podle zákona o obcích je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů, které tvoří územní celek vymezený hranicí území obce. Obec je dle tohoto zákona veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a z těchto vztahů nese vyplývající odpovědnost. Při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem a pečuje o všestranný rozvoj svého území včetně potřeb svých občanů.⁴⁷ Základní jednotky samosprávy jsou však (a to nejen u nás) pojmenovávány různě. ČR, jak již bylo uvedeno, měla k 1. 1. 2013 celkem 6 253 obcí, které lze dle postavení rozdělit následovně: Hlavní město Praha, statutární města (celkem 25 municipalit), města (576), městyse (214) a ostatní obce (5 437)⁴⁸ – podrobněji v Příloze I. V ČR se ale lze setkat také s termínem *vojenský újezd*. Jedná se o vymezené části území (územní správní jednotky státu), která jsou určena k zajišťování obrany státu a výcviku ozbrojených sil a jsou zřizována zvláštním zákonem.⁴⁹

Činnost subjektu veřejné správy, tedy i obce, je určena působností. Věcná působnost souvisí s úpravou určitých společenských vztahů, místní (prostorová, územní) s určitým územím, časová s časovým úsekem a osobní s určitým okruhem osob. Věcná působnost

⁴⁵ Český statistický úřad. *Malý lexikon obcí České republiky – 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014-n-gdc2kaznu1>>.

⁴⁶ Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. 2005, s. 25.

⁴⁷ Zákony ČR. *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 1-2* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

⁴⁸ Český statistický úřad, ref. 45. BALÍK, S. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 20-23. Zákony ČR. *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 3* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

⁴⁹ Český statistický úřad. *Databáze a registry – obec a vojenský újezd* [online]. 2015 [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/rso/obec_rso>. Zákony pro lidi. *Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v platném znění, § 30* [online]. 2015 [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>>.

obce je realizována formou samosprávy (samostatná působnost) a formou státní správy (přenesená působnost).⁵⁰

Do samostatné působnosti obce patří záležitosti týkající se zájmu obce a občanů obce, dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon, a které nejsou zákonem svěřeny krajům, nejedná se o přenesenou působnost či o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy.⁵¹ Jedná se zejména o vydávání obecně závazných vyhlášek obce, místní poplatky, hospodaření obce, rozpočet a závěrečný účet obce, program rozvoje územního obvodu obce, územní plán obce, místní referendum, obecní policii, zřizování a správa předškolních zařízení, základních škol a základních uměleckých škol, zřizování zdravotnických zařízení atd.⁵²

Státní správa, kterou vykonávají obce, je uskutečňována v tzv. přenesené působnosti obce. Reformou české veřejné správy došlo mimo jiné také k přestrukturování výkonu části státní správy, a to k 1. 1. 2003 zrušením okresních úřadů do té doby vykonávajících státní správu, kdy byly jejich pravomoci koncentrovány (na krajské úřady) a dekoncentrovány (na obce s rozšířenou působností či s pověřeným obecním úřadem). Od 1. 1. 2003 tedy existují tři typy obcí, které se rozlišují mírou rozsahu přenesené působnosti⁵³: obce I. stupně – všechny obce ČR (základní rozsah přenesené působnosti), obce II. stupně – s pověřeným obecním úřadem (širší rozsah přenesené působnosti), obce III. stupně – s rozšířenou působností (nejširší rozsah přenesené působnosti).⁵⁴

V záležitostech výkonu přenesené působnosti vykonává metodickou a odbornou pomoc vůči orgánům obcí krajský úřad a na plnění úkolů v této působnosti obdrží obce ze státního rozpočtu příspěvek. Nad výkonem samostatné působnosti obce vykonává dozor a kontrolu Ministerstvo vnitra. Nad výkonem přenesené působnosti obce vykonává dozor krajský úřad, který také ve své přenesené působnosti kontroluje její výkon. Dozor a kontrolu výkonu samostatné a přenesené působnosti svěřené orgánům městských částí

⁵⁰ BALÍK, S. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 64-65.

⁵¹ Zákony ČR. *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 35* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

⁵² Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. 2005, s. 27.

⁵³ BALÍK, ref. 50, s. 23-25.

⁵⁴ Zákony ČR, ref. 51.

a městských obvodů územně členěných statutárních měst vykonává magistrát statutárního města.⁵⁵

Obec může navenek jednat pouze prostřednictvím svých orgánů, které jsou vymezeny zákony ČR⁵⁶ a jsou jimi: zastupitelstvo obce/městyse/města/statutárního města; rada obce/městyse/města/statutárního města; starosta obce/městyse/města, primátor statutárního města; obecní/městský úřad, úřad městyse, magistrát statutárního města; zvláštní orgány obce/městyse/města/statutárního města; komise obce/městyse/města/statutárního města, pokud jí byl svěřen výkon přenesené působnosti.⁵⁷ Stručná charakteristika orgánů obce ČR je uvedena v Příloze J.

3.2.4 Komunální politika – politické subjekty

Několik modelů reprezentace zájmů, individuálních i skupinových, nabízí teorie demokracie. V zastupitelské formě demokracie se rozhodujícím aktérem zprostředkování zájmů staly politické strany.⁵⁸ Ty jsou hlavním prostředkem participace občanů na demokratickém procesu. Politicky aktivní občané se sdružují ve stranických řadách, a to na základě společně sdílených cílů, nástrojů, postojů a zájmů. Politické strany se pak, a to zejména ve volbách, snaží o získání co největšího podílu na státní moci a veřejné správě, aby mohly hájit zájmy svých stoupenců a uskutečňovat jejich cíle. Z tohoto důvodu jsou politické strany důležitým nástrojem integrace společnosti, který ve svém souhrnu odráží politickou vůli lidu.⁵⁹

Na subnacionální úrovni politického rozhodování lze politické strany rozdělit do dvou skupin: víceúrovňového charakteru (strany účastnící se politické soutěže na celostátní i regionální úrovni) a jednoúrovňového charakteru (strany účastnící se politického života pouze na jedné úrovni). Víceúrovňové strany mají větší voličskou podporu zejména ve větších městech, kde jsou politické strany přirozenější součástí místního politického života, zatímco v malých obcích často parlamentní strany vůbec nekandidují. Jednoúrovňové

⁵⁵ ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 2007, s. 37, 49-50.

⁵⁶ BALÍK, S. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 67.

⁵⁷ Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. 2005, s. 27. *Zákony ČR. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 5* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obcni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obcni-zrizeni).html)>.

⁵⁸ KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 43.

⁵⁹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 77.

regionální politické strany jsou součástí politického života pouze některých obcí a jejich budoucnost většinou závisí na volebním úspěchu. V případě úspěchu se často stávají významnou politickou silou, v případě neúspěchu mnohdy zanikají. Kromě politických stran zájmy svých členů prosazují také zájmové skupiny a spolky, odborové svazy a hnutí.⁶⁰

Velmi významné místo v komunální politice zaujímají nezávislí kandidáti a sdružení nezávislých kandidátů. Ti se oproti politickým stranám a politickým hnutím (subjekty s určitou vývojovou kontinuitou a organizační stabilitou) vyznačují proměnlivostí. Je tak možné identifikovat jeden ze základních rozdílů mezi národním a lokálním politickým prostorem: zatímco v politice na národní úrovni se kontinuita váže spíše než na osobnosti na organizace a struktury, v lokální politice je tomu mnohdy naopak. Specifickým rysem politického procesu na lokální úrovni v podmínkách České republiky (zejména v souvislosti s charakterem sídelní struktury) vyhovují právě nezávislí kandidáti vytvářející kandidátní listiny (jako jednotlivci či jako místní sdružení nezávislých kandidátů). Ve větších obcích doplňují nezávislí kandidáti a jejich sdružení stranické spektrum, zatímco v nejmenších obcích jsou často hlavní či někdy vůbec jediný způsob formování politických subjektů.⁶¹

3.2.5 Autoři a témata

Demokracií, ale také komunální politikou, jejími tématy a způsoby zkoumání, se zabývala a zabývá řada autorů. Velkou variabilitu možných témat a způsobů jejich zkoumání nabízí česká komunální politika. K důvodům patří především výrazná diverzita sídelní struktury v ČR a tím velký počet samosprávných municipalit, ale také politické, správní a sociální proměny v souvislosti s opětovným zřízením samosprávy po sametové revoluci v roce 1989.⁶²

Mezi české autory zabývající se demokracií patří například Lukáš Bernat, Vít Hloušek, Lubomír Kopeček, Václav Bubeníček, Jaroslav Čmejrek, Jan Čopík atd. Každý z autorů či kolektivu autorů se zabývá různými otázkami daného tématu, někdy

⁶⁰ KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 43-45.

⁶¹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 67-77.

⁶² ACTA POLITOLOGICA, Internetový recenzovaný časopis. KUBÁLEK, M. – BUBENÍČEK, V. *Charakter lokální politiky v suburbánním politickém prostoru* [online]. 2012. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>>. 2012, s. 284.

shodnými, jindy odlišnými. Například Lukáš Bernat se ve své stati „*Model české demokracie a demokratický řád*“ zabývá modelováním demokracie jakožto popisu politického systému⁶³ a Vít Hloušek a Lubomír Kopeček ve své knize „*Demokracie – Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*“ popisují demokracii z nejrůznějších úhlů pohledu politickou filosofií počínaje a srovnávacím výzkumem politických systémů konče.⁶⁴ Václav Bubeníček, Jaroslav Čmejrek a Jan Čopík se ve své publikaci „*Demokracie v lokálním politickém prostoru*“ zabývají fungováním demokratických mechanismů na lokální úrovni politického procesu, tedy v municipalitách České republiky včetně shrnutí výsledků výzkumu lokální politické participace občanů.⁶⁵ Lokální demokracii se věnuje například Václav Bubeníček, Jaroslav Čmejrek, Michal Illner nebo Lukáš Valeš.

Mezi témata věnující se komunální politice patří například: charakter komunální politiky jako celku (např. Stanislav Balík, Jaroslav Čmejrek), charakter lokálních stran (např. Jaroslav Čmejrek, Pavel Šaradín, Jan Outlý), charakteristika českých komunálních politiků, jejich role a možné typologie (např. Dan Ryšavý či Pavel Šaradín), komunální koalice (např. Stanislav Balík, Petr Jüptner, Dan Ryšavý), legitimita lokálních politických institucí (např. Michal Kubálek), lokální stranické systémy – zejména analýzy statické podoby lokálních stranických systémů (např. Stanislav Balík, Petr Jüptner, Jakub Hudák, Jiří Svoboda), postoj lokálních politiků a jejich úloha v komunální politice (např. Daniel Hanšpach, Michal Illner, Dan Ryšavý, Pavel Šaradín, Zdenka Vajdová), problematika politické kultury při zkoumání sociálních aspektů lokální politiky (např. Tomáš Kostecký, Zdenka Vajdová), vliv a konstrukce komunálního volebního systému (např. Jan Outlý, Václav Bubeníček)⁶⁶.

Jako další témata související s tématem práce lze uvést: role a fungování obecných samospráv jako faktor podmiňující místní rozvoj ve venkovských obcích

⁶³ E-LOGOS ELECTRONIC JOURNAL FOR PHILOSOPHY, ročník 2012. BERNAT, L. *Model české demokracie a demokratický řád* [online]. 2013 [cit. 2015-12-10]. Dostupný z: <<http://nb.vse.cz/kfil/elogos/ethics/bernat12.pdf>>.

⁶⁴ HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Demokracie - Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 2003, s. 14.

⁶⁵ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 8.

⁶⁶ ACTA POLITOLOGICA, Internetový recenzovaný časopis. KUBÁLEK, M. – BUBENÍČEK, V. *Charakter lokální politiky v suburbánním politickém prostoru* [online] 2012. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>>. 2012, s. 284.

(např. Josef Bernard, Michal Illner, Tomáš Kostelecký, Jana Vobecká), územní samospráva (např. Václav Kala, Jan Příkryl, Jiří Vraný), veřejná správa (např. J. Čmejrek, J. Čopík, R. Kopřiva), problematika politické participace (např. Václav Bubeníček, Jaroslav Čmejrek, Jan Čopík), volební chování (např. Radek Kopřiva⁶⁷, Stanislav Balík, Daniel Čermák, Jana Stachová⁶⁸), proměny politických hodnot, postojů a chování v delší časové perspektivě transformační a posttransformační společnosti (např. Lukáš Linek⁶⁹), stranická identifikace (např. Lukáš Linek, Klára Vlachová⁷⁰), kontinuity politické reprezentace (např. Jaroslav Čmejrek, Jan Čopík) atd.

3.3 Teorie voleb

K základním předpokladům demokracie patří volby, které jsou podle Encyklopedie politiky způsobem, jakým jsou vybírání členové některých státních a jiných orgánů, zejména zastupitelských sborů.⁷¹ Definovat lze volby jako: „časově a místně sladěný, v základních otázkách právně upravený proces ustavování zastupitelských sborů jako kolegiálních představitelů suverenity nebo samosprávy těch, kteří je ustavují (ustavujících). Toto ustavení přitom probíhá na základě výběru z více pozitivních možností po splnění předem stanovených a dostupných požadavků na straně uchazeče o funkci osobním rozhodnutím ustavujících, kteří z něj mohou být jen výjimečně vyloučeni.“⁷²

Kromě voleb mezi techniky – základní postupy při ustavování do různých státních funkcí a úřadů, které představují alternativu k přímé či nepřímé demokracii, patří zejména⁷³:

- kooptace, ve které se jedná o doplnění orgánu, ve kterém se uvolnil určitý počet křesel, a to členy orgánu, který je doplňován;

⁶⁷ ACTA POLITOLOGICA, Internetový recenzovaný časopis. KUBÁLEK, M. – BUBENÍČEK, V. *Charakter lokální politiky v suburbánním politickém prostoru* [online] 2012. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>>. 2012, s. 285.

⁶⁸ ACTA POLITOLOGICA, Internetový recenzovaný časopis. BERNARD, J., *Kompletní jmenná databáze kandidátů do zastupitelstev měst a obcí jako nástroj pro výzkum populace kandidátů a zastupitelů* [online] 2013. [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>>. 2013, s. 82.

⁶⁹ LINEK, L. *Zrazení snu?* 2010, s. 13.

⁷⁰ ACTA POLITOLOGICA, Internetový recenzovaný časopis. KOPŘIVA, R. *Stabilita volební podpory politických stran v komunálních volbách* [online] 2010. [cit. 2015-09-01]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00083.pdf>>. 2010, s. 6.

⁷¹ ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. 2004, s. 81.

⁷² FILIP, J., SVATOŇ, J., ZIMEK, J. *Základy státovědy*. 2002, s. 100.

⁷³ CHYTILEK, R. a kol. *Volební systémy*. 2009, s. 14-15. FILIP, SVATOŇ, ZIMEK, ref. 72, s. 99-100.

- ustavení aklamací (souhlasné, jásavé volání), které ačkoli je tak označováno, volbou není, nejedná se o individuální hlasování, všichni hlasující se vyjadřují voláním pro nebo proti návrhu a předsedající určí, která ze stran má převahu;
- ustavení jmenováním, ve kterém se jedná o ustavení určitého jedince, nadřízeným orgánem, který je většinou dosazovacím orgánu podřízen;
- ustavení konkurzem, které se od jmenování liší tím, že o obsazení postu – funkce rozhoduje jmenovaná komise, nikoli nadřízený orgán;
- ustavení losem, kdy se jedná o techniku známou již ve starověku, která se dnes používá v daleko menším rozsahu a zejména pro méně významné funkce než jak tomu bylo v athénské demokracii;
- ustavení plebiscitem, kde již nemusí jít o žádné vnější rozdíly oproti volbě, která ale předpokládá výběr nejméně ze dvou pozitivních možností;
- ustavení rodem (dědictví), kdy funkce přechází automaticky na potomky původního držitele dle různých systémů následnického práva;
- ustavení z titulu zastávání jiné funkce (ex offa) představuje získání další funkce automaticky s jinou funkcí;
- uzurpace – bezprávní, násilné ovládnutí, uchvácení (například trůnu, vlády, moci⁷⁴).

Od výše uvedených ustavovacích postupů se volby liší například: od aklamace – právní úpravou přesně stanoveného postupu rozhodování a zjišťování výsledku; od losování – splněním předem stanovených požadavků na kandidáty a nutností individuálního rozhodování účastníka volby hlasováním; od jmenování – postupem zdola nahoru a předpokladem rozhodnutí většiny (nejméně však tří subjektů); od plebiscitu – výběrem nejméně ze dvou pozitivních variant (u plebiscitu se jedná o pozitivní a negativní variantu); od dědičného jmenování a jmenování ex offa – možností kandidatury po splnění předem stanovených a všem prakticky dostupných podmínek atd.⁷⁵

Svobodné, pravidelně pořádané volby patří k základním pilířům zastupitelské demokracie poskytujícím občanům možnost výběru mezi politickými alternativami, které představují jednotlivé politické strany a kandidáti. Volby umožňují ustavit legitimní politické a správní orgány a jejich hlavním úkolem je: „zjistit aktuální rozložení

⁷⁴ SCS.ABZ.CZ – Slovník cizích slov. *Pojem uzurpace* [online]. 2015 [cit. 2015-08-14]. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/usurpace-usurpace-usurpace>>.

⁷⁵ FILIP, J., SVATONĚ, J., ZIMEK, J. *Základy státovědy*. 2002, s. 100.

politických sil v daném politickém prostoru a zajistit jim odpovídající reprezentaci“. Kontrolní funkci voleb představuje možnost kontrolování zastupitelských a exekutivních orgánů občany, a to pravidelně se opakujícím výběrem mezi politickými variantami, kdy v případě nespokojenosti s politickou reprezentací ji mohou občané vyměnit. Legitimační funkce voleb je zajištěna získanou legitimitou samotným aktem voleb. Tuto legitimitu ale zároveň získávají také orgány, které svoji legitimitu a podobu odvozují od zvoleného zastupitelského orgánu. Samotnými volbami dochází k integraci různých zájmů, priorit, cílů, ale také k integraci celé společnosti, čímž volby plní další – integrační funkci. Všechny výše uvedené funkce však volby mohou plnit v případě, že jsou založeny na principu všeobecného, rovného a přímého volebního práva.⁷⁶

3.3.1 Volební právo

Volební právo prošlo historicky dlouhým vývojem, ve kterém bylo často spjato s určitými podmínkami (např. s pohlavím, se šlechtickým stavem, s vlastnictvím majetku, s trvalým pobytem na jednom místě apod.). Postupně se však toto právo stále rozšiřovalo. Ale až ve 20. století dochází k prosazení zásad moderního volebního práva, které je:

- všeobecné – právo volit a být volen má každý občan, který dosáhl určitého věku, bez ohledu na majetek, pohlaví, příjem, původ, vzdělání atd., pokud nebyl tohoto práva zbaven soudním rozhodnutím; poprvé bylo zavedeno (pouze pro dospělé muže) v roce 1789 ve Francii, v českých zemích bylo zavedeno od roku 1896 a nejdelší nepřerušenu tradici na národní úrovni má Švýcarsko, a to od roku 1848⁷⁷; ženy v Evropě získaly volební právo nejprve v severských zemích (např. ve Finsku roku 1906 či v Norsku roku 1910), v českých zemích ženy poprvé volily v roce 1920;
- rovné – každý volič má jeden hlas a každý hlas má stejnou váhu; v českých zemích se první rovné volby konaly v roce 1920 (volby do prvního Národního shromáždění Republiky československé);
- a tajné – nelze zjistit, jak volič hlasoval; první přímé tajné volby se konaly ve Velké Británii, v roce 1872, v českých zemích se lze s tajnými volbami setkat od roku 1896 (u voleb do říšského sněmu).⁷⁸

⁷⁶ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 51.

⁷⁷ CHYTILEK, R. a kol. *Volební systémy*. 2009, s. 15.

⁷⁸ ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. 2004, s. 503-504.

Každá demokratická země má univerzální zásady volebního práva (svobodné volby konané tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého /volič volí své zástupce přímo, bez prostředníků/ volebního práva) zakotveny ve svém právním řádu, a to v nejvyšší úrovni – tedy v ústavě. Jestliže dojde k porušení jedné z těchto zásad, jedná se o projev ukončení demokratických svobodných voleb.⁷⁹

Volební právo lze rozlišit na objektivní volební právo, kdy se jedná o soubor volebních předpisů a subjektivní volební právo, jehož základem jsou politické a právní principy, z nichž ke klíčovému v demokracii patří: všeobecné, rovné a přímé volební právo a tajné hlasování. Volební právo občanů pak lze rozdělit do dvou kategorií: *aktivní volební právo* = oprávnění občanů volit a *pasivní volební právo* = právo být volen.⁸⁰

V některých zemích je volební právo volbou občana – může a nemusí ho využít (například v České republice). V některých zemích je však uzákoněna volební povinnost (například v Belgii⁸¹), kdy nejobvyklejším trestem za neomluvenou absenci je pokuta.⁸²

3.3.2 Vybrané volební systémy a jejich stručná charakteristika

Pojem volební systém lze chápat v užším a širším slova smyslu. Širší pojetí vyjadřuje souhrnnou podobu volebního mechanismu a zahrnuje jeho základní prvky: volební obvod, formu kandidatury, strukturu hlasu, volební klauzuli a volební formulaci; užší pojetí lze chápat jako princip převádění hlasů na mandáty⁸³, tedy konkrétní způsob, kterým je vůle voličů přeměňována do konečné podoby voleného zastupitelského sboru.⁸⁴

U volebních systémů v užším pojetí pak lze rozlišit dvě základní kategorie – volební principy, a to většinový volební systém a proporcionální volební systém.⁸⁵ Někdy bývá k základním volebním principům řazen také volební systém smíšený, který spojuje prvky většinového a proporcionálního volebního systému. Všechny tři principy lze dále dělit na řadu podkategorií a pro všechny tři principy také existuje různá terminologie a mnoho různých typologií, které jsou však v podstatě totožné.

⁷⁹ CABADA, L., KUBÁT, M. a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 273.

⁸⁰ Tamtéž, s. 273.

⁸¹ ŘÍCHOVÁ, B., a kol. *Komparace politických systémů II*. 2006, s. 34.

⁸² CHYTILEK, R. a kol. *Volební systémy*. 2009, s. 19.

⁸³ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 52.

⁸⁴ CHYTILEK, ref. 82, s. 13.

⁸⁵ ČMEJREK, BUBENÍČEK, ČOPÍK, ref. 83, s. 52.

Hlavními druhy volebních systémů, jež jsou v současnosti využívány, jsou:

- většinový volební systém, a to konkrétně:
 - ✓ systém prosté většiny;
 - ✓ systém absolutní většiny, kdy se může jednat o dvoukolovou variantu, jež se dále člení dle způsobu řešení volebních kol;
 - ✓ alternativní hlasování;
- proporční volební systém, který lze dále dělit:
 - ✓ systém kandidátních listin, dále členěný podle typu kandidátních listin;
 - ✓ systém jednoho přenosného hlasu;
- smíšený volební systém dále členěný:
 - ✓ systém závislé kombinace (vyrovnávací, podmíněný, supersmíšený);
 - ✓ systém nezávislé kombinace (koexistenční, navrstvující a fúzní).⁸⁶

Většinové volební systémy mají celou řadu výhod, ale také své nevýhody. Výhodou je jejich jednoduchost, průhlednost, vysoká personalizace volby a úzké sepětí zvoleného zastupitele s voliči a volebním obvodem. Mezi nevýhody (především u prosté většiny hlasů) patří zejména značná disproporcionalita volebních výsledků (zvýhodňování silných stran oproti stranám slabým či nově vzniklým atd.) nebo selhání v hlavním úkolu voleb (nedostatečně odrážejí rozložení politických sil v daném politickém prostoru).⁸⁷ Většinové volební systémy jsou historicky starší než proporční volební systémy a zakládají se na skutečnosti, že všechny mandáty, které jsou ve volebním obvodě k dispozici, získává pouze vítězná politická strana nebo kandidát. Volební obvody jsou zpravidla jednomandátové, což znamená, že vítězná strana obdrží jeden mandát (existují však i většinové systémy ve vícemandátových obvodech). Ostatní nezískávají nic a tak o vítězství ve volbách může rozhodnout pouze nepatrný rozdíl obdržených hlasů. Používají se například při volbě prezidenta, starosty obce atd. Nejjednodušším většinovým volebním systémem je volební systém prosté většiny. Koná se zpravidla v jednomandátových obvodech a vítězem se ve volebním obvodu stává kandidát, který obdržel nejvíce hlasů (počet získaných hlasů přitom závisí na počtu kandidátů, čím je jich více, tím méně hlasů stačí k vítězství – není tedy potřeba absolutní většiny hlasů). Někdy je tento systém

⁸⁶ CABADA, L., KUBÁT, M., a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 275-276.

⁸⁷ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 53. HEIDLER, J. *Volební systémy – teorie a praxe*. 1990, s. 8.

označován jako jednokolový většinový volební systém, protože se volby konají v jednom kole. Systém je spojován s anglosaským světem a dnes není příliš rozšířen.

Pro získání mandátu ve volebním systému absolutní většiny je nutné získání nadpoloviční většiny hlasů (tedy 50 % + jeden hlas). V tomto systému se nejčastěji používá dvoukolová varianta hlasování (ale kol může být i více), kdy pokud žádný z kandidátů v prvním kole nezíská absolutní většinu hlasů, koná se kolo druhé, ve kterém zvítězí kandidát s prostou většinou hlasů.

Alternativní hlasování je pak málo používanou variantou většinového volebního systému absolutní většiny. Jedná se o velmi složitý systém používaný pouze pro volby do dolní komory australského parlamentu (bez Tasmánie).⁸⁸

Proporční volební systémy jsou oproti většinovým volebním systémům složitější a těžkopádnější, ale velmi spravedlivé. Jejich největší výhodou je odhalení aktuálního rozložení politických sil v daném politickém prostoru a následné rozdělení mandátů (tedy plnění základního úkolu voleb). Tato schopnost však musí být tlumena, a to umělým prahem, tzv. volební klauzulí, aby nebylo v zastupitelském orgánu příliš mnoho politických subjektů. V těchto systémech je silná úloha politických stran, volič si vybírá mezi celými kandidátními listinami (otevřenými, uzavřenými či polouzavřenými), obvykle tedy mezi politickými stranami, proto se v těchto systémech zavádějí preferenční hlasy, kterými mohou voliči ovlivnit pořadí kandidátů na listinách.⁸⁹ Tyto systémy jsou ve světě nejpoužívanější a vždy se konají ve vícemandátových volebních obvodech. Pro určení volebních výsledků nestačí pouze sečíst hlasy, ale zpravidla jsou využívány náročné matematické metody, přičemž pro získání mandátu není třeba nejvíce hlasů, ale stačí překonat tzv. přirozený práh. Absolutně nejrozšířenějším volebním systémem je proporční volební systém kandidátních listin. Kandidují politické strany, nikoli samostatní kandidáti, které vystavují kandidátní listiny. Uzavřené kandidátní listiny nepřipouštějí žádnou možnost ovlivnění uvedeného pořadí kandidátů, otevřené připouštějí možnost ovlivnění v různé míře a polouzavřené vyjadřují míru možnosti voličů měnit kandidátní listinu. Systém jednoho přenosného hlasu se používá ve vícemandátových volebních obvodech a nepoužívá kandidátní listiny, ale voliči hlasují pro jednotlivé kandidáty. Volič má pouze

⁸⁸ CABADA, KUBÁT a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 277-279.

⁸⁹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPIK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 53. HEIDLER, J. *Volební systémy – teorie a praxe*. 1990, s. 6.

jeden hlas, ale na hlasovacím lístku může udělovat preference kandidátům bez ohledu na jejich stranickou příslušnost (čísluje kandidáty podle škály jeho sympatií). Preference jsou udělovány nejvýše v počtu obsazovaných mandátů a k platnému hlasu je třeba udělit alespoň jednu první preferenci.⁹⁰

Smíšené volební systémy jsou charakteristické originální a mnohdy i složitou vnitřní strukturou kombinující prvky většinových a proporčních volebních systémů, přičemž poměr mezi proporční a většinovou složkou není stanoven (variant je mnoho), odlišně však musí být voleno nejméně 5 % mandátů. Ve smíšeném volebním systému závislé kombinace jsou obě složky (proporční i většinová) v rámci jednoho volebního systému na sobě zcela závislé a úkolem jedné je vyvažovat nebo rekompenzovat účinek druhé. U nezávislé kombinace jsou naopak obě složky (proporční i většinová) v rámci jednoho volebního systému na sobě zcela nezávislé.⁹¹

Volební systémy (v širším pojetí) lze popsat prostřednictvím pěti základních atributů, kterými jsou:

- Volební obvod = nejdůležitější je velikost obvodu, kterou je myšlen počet přidělovaných mandátů v daném obvodu; ve většinových volebních systémech se používá především nejmenší, jednomandátový obvod a proporční volební systémy využívají vícemandátové volební obvody, přičemž dvou až pětimandátové obvody jsou považovány za malé a nad 10 mandátů se jedná o velké volební obvody. Velikost volebního obvodu zásadně ovlivňuje proporcionalitu voleb – čím je volební obvod větší, tím proporcionalnější jsou volby; kritickou hranicí jsou volební obvody se zhruba pěti mandáty, pod touto hranicí se již projevuje silná disproportionality a nadreprezentace nejsilnějších stran. S volebním obvodem také souvisí gerrymandering (volební geometrie) – manipulace s hranicemi volebního obvodu za účelem dosažení (za jistých okolností) příznivějšího výsledku, kdy volební výsledky pomocí gerrymanderingu lze snadněji ovlivnit zejména v jednomandátových volebních obvodech a u méně proporcionalních poměrných volebních systémů; v ČR se jedná o volební obvody pouze na lokální úrovni.

⁹⁰ CABADA, L., KUBÁT, M., a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 281-282.

⁹¹ Tamtéž, s. 282-283.

- Forma kandidatury = závisí na typu volebního obvodu. Personální kandidatura se používá v jednomandátových obvodech (volič vybírá z jednotlivých kandidátů), listinná forma kandidatury se využívá ve vícemandátových obvodech (volič vybírá kandidátní listinu – pokud se však nejedná o otevřené kandidátní listiny s dalšími možnostmi). Kandidátní listiny mohou být přísně vázané, kde je stanoveno pevné pořadí kandidátů, které volič nemůže ovlivnit; vázané, u kterých mohou voliči preferenčními hlasy ovlivnit pořadí kandidátů; a otevřené, u kterých volič může hlasovat napříč stranickým spektrem a nemusí se omezovat na jedinou kandidátní listinu, jedná se o tzv. panašování, případně preferenční hlasování.
- Struktura hlasu = způsob hlasování, který úzce souvisí s formou kandidatury. Jedná se o podobu převádění rozdílných politických preferencí voličů do jednotné podoby hlasování. Obecně je rozlišován hlas jediný a hlas vícenásobný (volič má k dispozici tolik hlasů, kolik je mandátů). Jediný hlas se používá v jednomandátových volebních obvodech a ve vícemandátových volebních obvodech s přísně vázanými kandidátními listinami. Alternativní hlas (kromě preferovaného kandidáta volič může označit ještě jednoho kandidáta) se používá u většinového volebního systému s absolutní většinou, která je třeba pro získání mandátu. Vícenásobný hlas je používán u otevřených kandidátních listin. Preferenční hlasy se využívají v systému poměrného zastoupení s kandidátními listinami vázanými. Lze tak ovlivnit pořadí kandidátů na dané kandidátní listině.
- Volební klauzule (někdy také uzavírací klauzule) = uměle stanovený práh pro vstup do skrutinia, ve kterém se rozdělují mandáty. Aby se strana na rozdělení mandátů mohla podílet, musí získat určité množství hlasů. Používá se zejména v proporcionálních volebních systémech, a to k zabránění přílišné fragmentace zvoleného zastupitelského orgánu. Má tedy redukční funkci. Podstatná je velikost volebního obvodu – pokud je volební obvod malý, může se stát, že je umělá volební klauzule nižší než přirozený práh (počet hlasů potřebný k získání mandátu) a umělá klauzule tak ztrácí smysl – je zbytečná. Rizikem uzavírací klauzule je skutečnost, že její redukční funkce přeroste v konzervační funkci. Stabilizuje se postavení nejsilnějších politických stran a zabrání se přístupu nových politických subjektů do skrutinia.⁹²

⁹² ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 54-59.

- Volební formule⁹³ = matematická operace zakotvená v příslušném volebním zákoně. V jednomandátových obvodech se užívají většinové volební formule (postavené na většinovém principu) a ve vícemandátových obvodech se používají proporcionální volební formule založené na volebních kvótách nebo volebních dělitelích. Metody volebních kvót pracují s celkovým počtem odevzdaných hlasů „V“ a celkovým počtem mandátů „S“, kdy jsou pomocí kvóty „Q“ politickým stranám přidělovány mandáty. Počet mandátů pro konkrétní stranu je označován malé „s“ a malé „v“ označuje zisk hlasů konkrétní strany. Kvóty samotné však ve většině případů nedokážou rozdělit všechny mandáty přisouzené volebnímu obvodu a jsou proto spojovány s dalšími procedurami, kterými se neobsazované mandáty přidělují, většinou na základě zbylých hlasů, například metoda největšího zbytku, metoda největších průměrů či další skrutinium. Mezi druhy volebních kvót patří například:

✓ Hagen-Bischoffova kvóta $Q = \frac{V}{s+1}$;

✓ Hareova kvóta $Q = \frac{V}{s}$;

✓ Hare-Niemeyerova formule $s = v \frac{S}{V}$;

✓ Imperiali kvóta $Q = \frac{V}{s+2}$.

Metody volebních dělitelů odstraňují problémy s nepřidělenými mandáty – ty jsou vždy rozděleny ve skrutiniu beze zbytku. Patří mezi ně například volební formule:

✓ d'Hondt s posloupností dělitelů: 1; 2; 3; 4; ... n;

✓ upravená d'Hondt s posloupností dělitelů: 1.42; 2; 3; 4; ... n;

✓ Sainte-Leguë s posloupností dělitelů: 1; 3; 5; 7; ... 2n – 1;

✓ upravená Sainte-Leguë s posloupností dělitelů: 1,4; 3; 5; 7; ... 2n – 1;

✓ Imperiali: 2; 3; 4; 5; ... n + 1;

✓ dánského dělitele: 1; 4; 7; 10; ... 3n – 2.

⁹³ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 58-59. CABADA, L., KUBÁT, M., a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 282-283; CHYTILEK, R. et al. *Volební systémy*. 2009, s. 189-200.

3.3.3 Typy voleb v České republice

Volební systém České republiky je v současné době pro jednotlivé typy voleb upraven zvláštními zákony, přičemž regulérnost všech voleb je přezkoumatelná soudně. Typy voleb v České republice jsou: volby do Evropského parlamentu, volby prezidenta republiky, volby do Parlamentu České republiky (Senátu a Poslanecké sněmovny), volby do zastupitelstev krajů a volby do zastupitelstev obcí.⁹⁴

Volby do Evropského parlamentu upravuje zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, v platném znění; volby prezidenta České republiky jsou upraveny zákonem č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky), v platném znění; volby do Parlamentu ČR upravuje zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně a doplnění některých dalších zákonů, v platném znění; volby do krajských zastupitelstev v ČR upravuje zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, v platném znění; volby do obecních zastupitelstev v ČR jsou upraveny zákonem č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, v platném znění.⁹⁵ Dle tohoto zákona proběhly poprvé komunální volby v samostatné České republice ve dnech 18. -19. 11. 1994⁹⁶. Jednotlivé typy voleb v České republice jsou stručně charakterizovány v Příloze K.

Svá specifika mají v České republice volby do zastupitelstev obcí. Naprostou většinu obcí v ČR tvoří obce s počtem pod 3 000 obyvatel (téměř 93 % z celkového počtu obcí – viz Tabulka 1), zároveň však v těchto obcích žije menšina obyvatel (32 % z celkového počtu obyvatel v ČR – viz Tabulka 1). Prostředí pro komunální volby v České republice tak lze rozdělit do dvou odlišných skupin:

- 1) V malých obcích se lidé zpravidla velmi dobře znají. Z tohoto důvodu se velmi často zaměřují na osobní kvality kandidáta než na jeho stranickou příslušnost. Je proto žádoucí, aby ve volbách mohli kandidovat jednotlivci mimo strukturu politických

⁹⁴ Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. 2005, s. 15.

⁹⁵ CODEXIS – Komplexní informační právní systém pokrývající problematiku národní legislativy a legislativy EU. *Zákon č. 62/2003 Sb., v platném znění; zákon č. 275/2012 Sb., v platném znění; zákon č. 247/1995 Sb., v platném znění; zákon č. 130/2000 Sb., v platném znění; zákonem č. 491/2001 Sb., v platném znění.*

⁹⁶ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky – základy českého ústavního práva*. 2002, s. 291.

stran. Stranický systém zde bývá slabý, politické strany v malých obcích často nemají ani své organizace. Proto je v malých obcích důležitá a často velmi silná role nezávislých kandidátů a jejich sdružení, kteří počtem mandátů v zastupitelstvu obce předstihují parlamentní strany. Zastupitelé tak velmi často nejsou svázáni stranickou disciplínou. Voliči obvykle ve volbách využívají tzv. panašování.

- 2) U velkých obcí je role zcela opačná. Komunální politické dění v podstatě kopíruje parlamentní schéma, jedná se o silný stranický systém. Pravidlem bývají mnohačlenné kandidátní listiny politických stran. Většinu mandátů v zastupitelstvu získávají politické strany a zastupitelé jsou tak často svázáni stranickou disciplínou.⁹⁷

3.4 Občanská a politická participace

Občanskou participaci lze chápat jako účast občanů na organizovaných aktivitách, při nichž lidé řeší společné potřeby nebo problémy a usilují o prosazování společných zájmů. Typickým projevem je členství a činnost v občanských sdruženích a podobných organizovaných skupinách. Jedná se zejména o horizontální sdružování „sobě rovných“, mezi jehož efekty lze zařadit například vyšší míru sociální integrace nebo zvyšování vlivu občanů na veřejnou správu. S občanskou participací je úzce spojena participace politická (je její podmnožinou), která představuje zapojení obyvatel do rozhodování o veřejných záležitostech a tím jejich ovlivňování. Vysoká míra politické participace značí vysoký zájem obyvatel o rozhodování a ovlivňování veřejných záležitostí v dané lokalitě a zároveň otevřenost lokálních politických struktur vůči tomuto vlivu.⁹⁸

Na lokální úrovni, zejména v malých obcích, má občanská participace specifickou povahu. Týká se veřejného dění uvnitř obcí a sdílených zájmů obyvatel. Jedná se o participaci, která navzájem propojuje obyvatele malých obcí a oživuje veřejné dění v obci. Zapojování se do lokálního veřejného života má přitom řadu podob, například členství v řadě sdružení či spolků, dobrovolné aktivity pro obec (úklid veřejného prostranství, péče o obecní zeleň), účast na místních veřejných událostech, oslavách a sešlostech, podpora obce v případě potřeby (pomoc při opravě obecního úřadu, zapůjčení nářadí, finanční podpora obci), účast na zasedáních zastupitelstva obce.⁹⁹

⁹⁷ ŠARADÍN, P., OUTLÝ, J. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. 2004, s. 8, 15-16, 48.

⁹⁸ BERNARD, J. a kol. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011, s. 171.

⁹⁹ Tamtéž, s. 171-173.

Mezi projevy občanské politické účasti patří například volební účast, aktivní členství v politických stranách a kandidatura do zastupitelských sborů, politicky motivované protestní formy (účast na demonstracích, podepsání petice, blokování dopravy atd.). V naší zemi došlo k daleko větší účasti na správě a řešení veřejných záležitostí v souvislosti se sametovou revolucí v roce 1989, která přinesla společenské a politické změny v zemi (např. vznikaly nové politické strany, instituce občanské společnosti atd.).¹⁰⁰

Pro efektivní lokální participaci je důležitým předpokladem informovanost o obci, o dění v obci. Mnohdy jsou však občané dobře informováni o místních službách, událostech nebo organizacích, ale za běžnou nelze považovat kupříkladu informovanost o problémech, které řeší samospráva, o hospodaření obce, o územním plánu obce, nebo o sporných bodech při jednání samosprávy. Důležitou funkci přenosu informací od vedení obce směrem k občanům v tomto případě plní lokální zpravodaj vydávaný obcí. Za jeden z předpokladů místní angažovanosti pak lze považovat lokální identitu (subjektivní pocit sounáležitosti s místem), která však souvisí zejména se skutečností, zda se člověk v dané obci narodil či se do ní přistěhoval a kdy.¹⁰¹

Mezi hlavní kritéria funkčnosti demokratického systému patří již zmiňovaná volební účast občanů, která je základním ukazatelem politické participace občanů, ale také zároveň klíčovým problémem zastupitelské demokracie. Četné politologické a sociologické studie poukazují na dlouhodobě klesající volební účast v zastupitelských systémech a malý zájem občanů o převzetí odpovědnosti v politickém procesu. Neustále se proto hledají různé cesty, jak posílit nejen politickou participaci, ale také účast občanů ve volbách.¹⁰²

Volební účast vyjadřuje průměrnou míru účasti občanů ve volbách, jedná se o procentuální poměr mezi občany disponujícími aktivním volebním právem a voliči odevzdajícími své hlasy. Volební účast však ovlivňuje celá řada determinant, kterými jsou například typ volebního systému, struktura parlamentu, typ stranického systému, charakter politických stran, právní podmínky, termín voleb, možnost volit mimo trvalé bydliště atd. K nejvýznamnějším faktorům přitom patří determinanta, jaký význam voliči volbám

¹⁰⁰ KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 23.

¹⁰¹ BERNARD, J. a kol. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011, s. 173-175.

¹⁰² ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 77-78.

přisuzují. Největší význam bývá připisován volbám do národních zastupitelských sborů.¹⁰³ Klíčovým faktorem ovlivňujícím volební účast v komunálních volbách je velikost dané obce, malé obce mívají podstatně vyšší volební účasti než města. Mezi další faktory ovlivňující volební účast přímo v komunálních volbách patří například charakter lokálního politického systému, jeho změny atd.¹⁰⁴

Výše uvedené determinanty jsou však pouze obecné, každý stát má nadto svá specifika, ve kterých se tyto determinanty mohou nejen střetávat, ale také působit proti sobě. Výše voličské podpory je však považována, jak již bylo uvedeno, za ukazatel kvality demokracie. Arend Lijphart (1936, nizozemský politolog zaměřující se mimo jiné na volby, volební systémy a demokratické instituce¹⁰⁵) tvrdí, že čím je voličská podpora vyšší, tím vyšší je také kvalita demokracie, jelikož jsou občané více uvědomělí a proto se podílejí na politickém dění.¹⁰⁶ Ne všichni autoři se však s touto tezí ztotožňují, někteří naopak pokládají vysokou účast voličů ve volbách za krizi politického demokratického systému, protože se voleb účastní i nevzdělaná část obyvatelstva, která se obvykle vyznačuje autoritářskými hodnotovými sklony a tato skutečnost může demokracii ohrožovat. Podle Stanislava Balíka (1978, českého politologa a historika specializujícího se na komunální politiku, moderní české dějiny a politiku, a na problematiku nedemokratických režimů¹⁰⁷) se tato skutečnost nejvíce projevuje na lokální úrovni politického procesu.¹⁰⁸

Závislost volební účasti na typu voleb lze prokázat komparací volebních výsledků. Za počátek výzkumu různé míry volební účasti v jednotlivých typech voleb lze považovat německé studie ze 70. let 20. století, které se zabývaly porovnáním národních a regionálních voleb ve Spolkové republice Německo. Komplexněji tento model rozpracovali Karlheinz Reif a Hermann Schmitt, němečtí politologové, kteří sice model významnosti voleb konstruovali v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu, ale

¹⁰³ KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 24.

¹⁰⁴ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 79-81.

¹⁰⁵ UC San Diego. *Department of Political Science, About our people, Arend Lijphart* [online]. 2015 [cit. 2015-08-28]. Dostupné z: <https://polisci.ucsd.edu/_files/al-cv-2014.pdf>.

¹⁰⁶ LIJPHART, A. *Patterns of Democracy. Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. 1999, s. 284-285.

¹⁰⁷ Grada. *Autoři, Stanislav Balík* [online]. 2015 [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <<http://www.grada.cz/setkani-s-autory/autor/doc-phdr-balik-stanislav-phd/>>.

¹⁰⁸ BALÍK, S. *Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. 2008, s. 43.

daný model je možné uplatnit i v komunálních volbách.¹⁰⁹ Podle tohoto modelu voliči přisuzují volbám do Evropského parlamentu menší význam z důvodu jejich možných menších zisků než je tomu u voleb národních. Volby pro voliče nejdůležitější jsou pak těmito autory definovány jako prvořadé – v parlamentním modelu vlády jsou to volby do národních parlamentů a v prezidentském modelu vlády se jedná o volby prezidenta, coby hlavy státu. Druhořadými volbami jsou těmito politiky označovány volby doplňovací, komunální či regionální a volby do méně důležitých komor, jejichž charakteristickými znaky jsou oproti národním volbám například nižší volební účast, riskantnější chování voliče či zástupná témata v kampani.¹¹⁰ Lze se ale setkat i s jiným rozlišením významnosti voleb, například Stanislav Balík diferencuje tři stupně – volby prvního stupně, kdy se jedná o volby národní; volby druhého stupně – méně důležité, kterými jsou volby do místních zastupitelstev a volby třetího stupně – volby nedůležité, jimiž jsou volby do Evropského parlamentu. Podle tohoto autora se voličské chování různí především v míře participace na určitém typu voleb a proto lze v České republice předpokládat nejvyšší účast ve volbách u voleb do Poslanecké sněmovny PČR a naopak nejnižší u voleb do Evropského parlamentu.¹¹¹

Jakou důležitost přisuzují typům voleb voliči v ČR, a vlastně jakási verifikace teorie Stanislava Balíka, ukazují následující Tabulky 2-7, ve kterých je uvedena účast voličů ve volbách do Evropského parlamentu v letech 2004-2014, ve volbách prezidenta republiky České republiky v roce 2013 (první přímá volba prezidenta), ve volbách do Parlamentu České republiky v letech 1996-2013 – Poslanecké sněmovny PČR a v letech 1996-2014 – Senátu PČR, ve volbách do zastupitelstev krajů ČR v letech 2000-2012 a ve volbách do zastupitelstev obcí ČR v letech 1994-2014.

Tabulka 2: Účast voličů v % ve volbách do Evropského parlamentu v ČR v letech 2004-2014

Rok	2004	2009	2014
Účast voličů	28,32	28,22	18,2

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování z dostupných dat).

¹⁰⁹ EIBL, O. a kol. *Krajské volby 2008*. 2009, s. 13.

¹¹⁰ REIF, K., SCHMITT, H. *Nine Second-Order Elections*. 1980, pp. 3–44.

¹¹¹ BALÍK, S. *Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. 2008, s. 42.

Tabulka 3: Účast voličů v % ve volbách prezidenta republiky ČR v roce 2013

Rok	2013 – 1. kolo	2013 – 2. kolo
Účast voličů	61,31	59,11

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování z dostupných dat).

Tabulka 4: Účast voličů v % ve volbách do Parlamentu ČR v letech 1996-2013 – Poslanecké sněmovny

Rok	1996	2002	2006	2010	2013
Účast voličů	76,41	58,00	64,47	62,60	59,48

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování z dostupných dat).

Tabulka 5: Účast voličů v % ve volbách do Parlamentu ČR v letech 1996-2014 – Senátu

Rok	1996	1998	2000	2002	2004
Účast voličů – 1. kolo	35,03	42,37	33,72	24,1	28,97
Účast voličů – 2. kolo	30,63	20,36	21,56	32,55	18,41
Rok	2006	2008	2010	2012	2014
Účast voličů – 1. kolo	42,09	39,52	44,59	34,90	38,62
Účast voličů – 2. kolo	20,73	29,85	24,64	18,60	16,69

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování z dostupných dat).

Tabulka 6: Účast voličů v % ve volbách do zastupitelstev krajů ČR v letech 2000-2012

Rok	2000	2004	2008	2012
Účast voličů	33,64	29,62	40,30	36,89

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování z dostupných dat).

Tabulka 7: Účast voličů v % ve volbách do zastupitelstev obcí ČR v letech 1994-2014

Rok	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Účast voličů	62,26	46,74	45,53	46,32	48,48	44,43

Zdroj: BALÍK, S., *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*, s. 141-155. Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování z dostupných dat).

Z výše uvedených Tabulek 2-7 tedy vyplývá, že nejmenší důležitost voliči v České republice připisují volbám do Evropského parlamentu. O něco málo vyšší je volební účast při volbách do Senátu a následují volby do krajských zastupitelstev. Největší důležitost je potom přisuzována volbám prezidenta a volbám do Poslanecké sněmovny PČR a dále

volbám do místních zastupitelstev. Tato skutečnost je způsobena zejména tím, že občané se identifikují především se svým státem a se svou obcí, která představuje jejich přirozený politický a sociální prostor.¹¹²

3.5 Volební chování

Rozsáhlou a složitou oblastí výzkumu politických věd, které se zabývají objasňováním vztahů a závislostí mezi politickými stranami a voličstvem ve volbách, je volební chování, které je zkoumáno zejména z důvodu poznání voličstva a jeho vývoje, což umožňuje politickým stranám asimilovat svoji politickou nabídku a následně také rozhodovací proces v parlamentu očekáváním voličů. Volební výsledky však nejsou pouze důsledkem snahy politických stran či individuálního rozhodování voličů, ale zejména důsledkem jejich vzájemného ovlivňování.

3.5.1 Dvě roviny zkoumání volebního chování

Zkoumat lze volební chování ve dvou rovinách: v individuální a agregované. Aby však bylo možné tyto kategorie identifikovat, je nutné sledovat volební chování dlouhodobě, a to z pohledu minimálně několika voleb.¹¹³

U **individuálního volebního chování** jsou zjišťovány zejména motivace konkrétních jednotlivých voličů a způsob jejich hlasování, kdy lze rozlišit tři základní typy tohoto individuálního volebního chování:

- 1) Hlas názoru, který je výsledkem racionálního výběru z množství různých politických nabídek, u kterých jsou pro rozhodování voliče důležité některé politické otázky. Klíčovými faktory jsou masmédiá (jako komunikační kanál a vymezující oblast údajů umožňujících přijímat rozhodnutí) a úroveň vzdělání (množství vědomostí umožňující přijetí rozhodnutí). Tento typ je výrazem dynamiky a změny.
- 2) Hlas sounáležitosti je naopak výrazem stálosti, kdy je volební chování důsledkem sociální a stranické identifikace voličů vázající se na sociopolitickou strukturu společnosti. Tento typ je výrazem pocitu vlastní identifikace. Změny v politice a volební kampaně mají jen velmi omezený vliv.

¹¹² ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 2010, s. 78-79.

¹¹³ CABADA, L., KUBÁT, M., a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 301.

- 3) Hlas výměny předpokládá existenci silného pouta mezi voleným (konkrétním kandidátem) a voličem. Je charakteristický pro skupiny voličů, kteří se nacházejí mimo politický systém či na jeho okraji.¹¹⁴

V **agregovaném volebním chování** se prozkoumávají vazby, které vznikají v souvislosti s volebním procesem a mohou se zde vyskytovat kategorie stálostí či změny. Stejně jako u individuálního volebního chování lze i u této úrovně rozlišit tři základní typy:

- 1) Stabilní stranická loajalita je výrazem volebního chování charakteristického svou neměnností. Voliči pravidelně hlasují pro stejná politická uskupení, je zde silná loajalita voličů vůči těmto uskupením, která je způsobena buď silnou stranickou identifikací (loajalita ke konkrétní politické straně – typické pro USA), nebo sociálně-strukturální identifikací (příslušností k určité skupině ve společnosti – typické pro Evropu). Postupem času však dochází k určitému pomalému prolínání obou typů stabilní stranické loajality.
- 2) Přesun volební podpory (změna stranické loajality) znamená přenesení politických preferencí voličů z jednoho politického uskupení na jiné. Přesun volební podpory lze dělit na kritický (objevující se zřídka a znamenající náhlou změnu volebního chování spojenou s přeskupováním stranického systému) či postupný, který lze dále dělit na sektorový, znamenající výměnu podpory mezi stranami, která může probíhat pod kontrolou politických stran, a vyplývající z prostředí, který je důsledkem proměn společnosti a mimo kontrolu politických stran (např. zmenšování třídní skupiny zemědělců ve prospěch průmyslové).
- 3) Zánik stranické loajality znamená odvrácení voličů od politických stran, které přestávají plnit tradiční funkci, čímž ztrácejí kontrolu nad volebním chováním voličů. Místo politických stran se do volebního procesu dostávají jiná politická či sociální uskupení (občanská hnutí, ekologická hnutí, zájmové skupiny), která jsou voliči považována za efektivnější. O tom, zda lze zánik stranické loajality považovat za samostatný typ voličského chování se vedou spory, jelikož se často jedná o přechodnou věc, jež se spíše přemění v přesun volební podpory.¹¹⁵

¹¹⁴ CABADA, L., KUBÁT, M., a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 302-303.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 303-306.

3.5.2 Podmíněnost volebního chování, kompoziční a kontextuální přístup

V politologických výzkumech, ale i ve výzkumech samostatných celostátních politických aktérů (zejména politických stran), je stálým tématem podmíněnost volebního chování, tedy zda mají na rozhodování voličů vliv geografické, religiózní, socioekonomické a vzdělanostní charakteristiky.¹¹⁶ Volební chování a jeho změny ovlivňují především sociopolitická štěpení, schopnost politických stran reagovat na změny, volební systém atd. Každý volič je však zároveň ovlivňován celou řadou dalších faktorů – axiologických (systém hodnot), ekonomických (životní úroveň), krátkodobých (lídři politických stran, média, volební kampaň, ale také negativní jevy jako skandály apod.), osobních (pohlaví, věk, vzdělání, rasa) či strukturálních (rozvrstvení společnosti). Voličstvo lze přitom rozdělit na strukturované a nestrukturované. Strukturované se skládá z voličů projevujících trvalou stranickou identifikaci, která vyplývá ze sociopolitických štěpení, kdy je volební chování odrazem politické a sociální příslušnosti voličů a je projevem spojení vzniklého mezi konkrétní politickou stranou a danou skupinou ve společnosti. Nestrukturované voličstvo oproti tomu neprojevuje stálou stranickou identifikaci, která by vyplývala ze sociopolitických štěpení. Voliči často mění svá rozhodnutí ve volbách a nejsou svázáni s politickými stranami.¹¹⁷

Problematika volebního chování je rozpracována do řady teoretických pojetí, které jsou postaveny především na kompozičním či kontextuálním přístupu.

U **kompozičního přístupu** se vychází z poznatku, že pro objasnění (explanaci) volebního chování je nutností znát strukturální charakter sledovaného jevu. U individuální úrovně politické orientace (objektem výzkumu je jedinec), je kladena otázka na pozici ve společenské struktuře nebo příslušnost k politicky specifické skupině. Jestliže je však objektem výzkumu populace určitého daného území, je zásadní informací její sociální struktura. „*Tento přístup zjednodušeně řečeno předpokládá korelaci politických orientací a strukturálního složení obyvatelstva.*“¹¹⁸

Podle **kontextuálního přístupu** se volič rozhoduje ve volbách na základě aktuální kontextuální situace, na základě místně kontextuálních faktorů, kdy významnou roli hrají

¹¹⁶ BALÍK, S. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 179.

¹¹⁷ CABADA, L., KUBÁT, M., a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 301, 340.

¹¹⁸ KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 48.

zejména tzv. efekt kampaně, tzv. sousedský efekt, či tzv. hlasování o sporném bodu. Tyto faktory ovlivňují volební chování závažněji než podoba sociální struktury, a to především v případě voleb do lokálních, příp. regionálních zastupitelských sborů. Místní podmínky jsou považovány za nejdůležitější faktor, který formuje politickou orientaci voličů.¹¹⁹

Velký význam ve volbách mají volební preference. Vyjadřují aktuální míru sympatií a podpory politickým uskupením či politikům, u nichž se předpokládá účast ve volbách a na jejichž základě jsou odhadovány výsledky blížících se voleb. Tyto preference ovlivňují volební chování následujícími způsoby:

- tzv. bandwagon effect = voliči podpoří pravděpodobného vítěze;
- vítěz vyhraje tak jako tak, proto voliči nepodpoří pravděpodobného vítěze;
- tzv. underdog effect = voliči podpoří malou stranu (neznámého kandidáta), jejíž (jehož) podpora roste.¹²⁰

3.5.3 Modely volebního chování

Jak již bylo uvedeno, problematika volebního chování je rozpracována do řady teoretických pojetí. Při výzkumech volebního chování jsou užívány následující tři modely volebního chování:

- 1) sociologický model (strukturální, radikální);
- 2) model stranické identifikace (sociálně-psychologický);
- 3) model racionálního výběru (ekonomický).¹²¹

Sociologický model je charakteristický svým kompozičním přístupem. Je postaven na vztahu mezi politickou volbou a členstvím v sociální skupině a orientuje se na volební chování skupin, zejména náboženských, národnostních, věkových, pohlaví, a chování sociálních tříd. Model je vhodný zejména pro studování procesu zpevnování vazeb mezi stranami a voliči a své pevné místo měl především v 70. a 80. letech 20. století, jelikož s nárůstem regionálních rozdílů ve volebním chování se situace změnila. Nepoměry mezi regiony odráží prostorové rozdíly ve složení populace a politické orientace jednotlivců jsou v tomto případě ovlivněny jejich postavením ve společenské struktuře. Výzkum se orientuje na analýzu sociálních struktur na individuální či agregátní úrovni a mezi

¹¹⁹ KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 49.

¹²⁰ CABADA, L., KUBÁT, M., a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 2002, s. 308.

¹²¹ VLACHOVÁ, K. *Stranická identifikace v České republice*. 2000, s. 9.

strukturální faktory patří zejména příjem, příslušnost k sociální třídě, sociální identifikace či status.¹²² Vzhledem ke skutečnosti, že model vychází z předpokladu favorizace takové politické strany, která je přirozená sociální třídě voliče, lze předpokládat, že dělnická třída bude volit levicové strany, a to z důvodu polepšení si v rámci ekonomického rozdělování, zatímco střední třída bude ekonomickou redistribucí odmítat a naopak se snažit o udržení svého dosavadního postavení a příjmu. Sociální třída však nevysvětluje rozhodování voličů bezzbytku. K těmto závěrům dochází na základě volebních výzkumů Klára Plecítá (dříve Vlachová – česká socioložka zaměřující se zejména na otázky politických postojů a hodnot, politického chování a národní identity¹²³). Roli stále více hrají statusové zájmy¹²⁴ a s politickou orientací jsou dále úzce spojené i další faktory, například věk, pohlaví, náboženské vyznání atd. Zkoumání vztahu mezi strukturou politických stran a sociální strukturou je typickým tématem sociologie, proto je tento model nazýván modelem strukturálním. Přístup je cenný zejména pro jednoznačnou kauzalitu – „*třída a jiné skupiny mohou ovlivňovat volbu, nikoli však naopak*“.¹²⁵

Model stranické identifikace pokládá volbu voliče za jasné vyjádření loajality ke konkrétní politické straně. Jedná se o osobní vazbu, pocit sounáležitosti s politickou stranou, dlouhodobý vztah voliče k dané politické straně, přičemž na pozadí této identifikace stojí příslušnost k určité skupině a vliv rodiny. Stranická identifikace je chápána jako emocionální záležitost. Model je vhodný zejména pro studování trvajících vazeb mezi voliči a politickými stranami, protože pomáhá objasnit stabilitu volebního chování. Model je také nazýván jako socializační model, a to z důvodu vlivu rodiny na stranickou identifikaci, či je znám pod pojmem Michiganský model. Poprvé se uplatnil ve Spojených státech amerických při výzkumu prezidentských voleb v letech 1952-1956. Se stranickou identifikací je zde pracováno jako s hluboce usazenou vazbou vyvíjející se od dětství a předávající se v rodině, která se s postupujícím časem upevňuje a ovlivňuje jednotlivce tím, že mu umožňuje vnímat a chápat politiku, politiky, strategii politických

¹²² KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 48. VLACHOVÁ, K.. *Stranická identifikace v České republice*. 2000, s. 9.

¹²³ Sociologický ústav, Akademie věd ČR, v. v. i. *Klára Plecítá (dříve Vlachová)* [online]. 2015 [cit. 2015-08-31]. Dostupné z: <<http://www.soc.cas.cz/lide/klara-plecita>>.

¹²⁴ LEBEDA, T. a kol. *Voliči a volby 2006*. 2007, s. 134-135.

¹²⁵ Sociologickýwebzin, Socioweb 01/2009, *Třída, zaměstnanecy sektor a volební chování v ČR* [online]. 2009 [cit. 2015-08-31]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=371&lst=106>>.

stran, politické vztahy, témata apod. Přesto, že se předpokládá dlouhodobá vazba mezi voličem a stranou, nemusí se jednat o celoživotní svazek. Oslabení stranické identifikace mohou znamenat nové události, hodnotové změny či nově se objevující významná politická témata. Toto oslabení pak může vést k nestálosti voličů a ke změnám stranického systému (oslabení starých politických stran a posílení nových stran). Původně byla stranická identifikace vnímána pouze jako citová záležitost. Její výzkum a poznatky o utváření a rozvolňování vazeb mezi stranami a voliči však přispěly k tomu, že identifikace přestala být vnímána výhradně jako citová záležitost a začala být vnímána jako integrovaný soubor citových a poznávacích komponent. Soudobá stranická identifikace představuje soubor složený z:

- pozitivních afektivních vazeb k preferovaným stranám – pocity loajality, sympatie, a nejmenšího zla; negativních afektivních vazeb k nepreferovaným stranám – pocity neloajality, nesympatie, největšího zla;
- hodnotících představ preferujících podporovanou stranu a nefavorizujících ostatní strany;
- politických hodnot a tematických postojů odpovídajících preferované politické straně – sociálně-ekonomické hodnoty (pravice-levice), hodnoty vztahující se k politickým procedurám (liberalismus-autoritářství), anomie, důvěra v politiku atd.¹²⁶

V souvislosti se stranickou identifikací je také nutné uvažovat o tom, že vazba voliče ke straně má různé důvody. V této spojitosti lze rozlišovat tři identifikace:

- Symbolickou, kdy se volič emocionálně identifikuje se symboly a tradicemi politické strany, a která se objevuje u jedinců s nižším vzděláním, religiózních a žijících ve venkovských oblastech, ale také u určitého typu osob samostatně výdělečně činných; voliči s touto identifikací se vyznačují nejstabilnějším volebním chováním.
- Ideologickou, při které se volič identifikuje s programem strany; tato identifikace bývá častější u voličů politicky aktivních a voličů s vyšším vzděláním; jedná se o méně stabilní volební chování.
- Pragmatickou, kdy se volič identifikuje s politickou stranou, která podporuje jeho ekonomické zájmy; pragmatická identifikace se objevuje u voličů bez vyznání, z měst,

¹²⁶ VLACHOVÁ, K. *Stranická identifikace v České republice*. 2000, s. 9-13.

zaměstnanců a manažerů především větších podniků; jedná se o nejméně stabilní volební chování.¹²⁷

Model racionálního výběru (ekonomický) funguje na základě poznatků politické ekonomie a vychází z matematických a ekonomických metod. Politické chování jednotlivců či skupin vysvětluje na základě přesvědčení, že jsou voliči ve svém výběru racionální a jednoznačně pragmatičtí v ekonomickém smyslu, mají vyjasněné a konzistentní preference a svým jednáním se snaží maximalizovat svůj užitek (volební chování je tedy motivováno osobními zájmy¹²⁸). Teorie racionálního výběru tvrdí, že politický aktér usiluje o svůj co největší zisk při vynaložení co nejmenších nákladů. Podle této teorie se lidé chovají stejně racionálně ve sféře politické, jako v ekonomické. Teorie je uplatňována například v politickém marketingu a managementu, především při formulování programů politických stran.¹²⁹

3.6 Politický systém a volební chování v ČR – stručná charakteristika

Česká republika je vnitrozemským státem nacházejícím se uprostřed mírného pásu severní polokoule v Evropě, v její střední části. Zaujímá území historických Čech, Moravy a Slezska. Sousedními zeměmi jsou Německo, Polsko, Rakousko a Slovensko. Samostatná Česká republika vznikla 1. 1. 1993 rozdělením České a Slovenské Federativní Republiky (ČSFR). Úředním jazykem je čeština a politickým systémem parlamentní republika.¹³⁰

Podle nejjednodušší klasifikace na základě počtu politických stran, které v zemi působí, patří politický systém České republiky mezi politické systémy multipartistické, které dávají prostor pro zastoupení co největšího počtu rozmanitých politických zájmů a co největšího počtu strukturálních štěpení – demokratických politických konfliktů v otázkách ekonomiky, menšin, náboženství, sociální politiky, zahraniční politiky atd. V praxi těchto systémů se však ukazuje, že ne každý zájem je skutečně politicky významný, a že ne v každém státu existuje větší počet politicky relevantních štěpení.¹³¹

¹²⁷ VLACHOVÁ, K. *Stranická identifikace v České republice*. 2000, s. 10.

¹²⁸ KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 47.

¹²⁹ KUBÁČEK, J. *Slovník politického managementu a volebního marketingu*. 2012, s. 67-68.

¹³⁰ Pražský hrad. *Česká republika* [online]. 2015 [cit. 2015-08-31]. Dostupné z: <<http://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/index.shtml>>.

¹³¹ MATĚJŮ, P., VLACHOVÁ, K. & al. *Nerovnost, spravedlnost, politika – Česká republika 1991-1998*. 2000, s. 228-229.

Politický systém existující v ČR, ve kterém převládá jedno výrazné strukturální štěpení v otázkách ekonomiky a sociální politiky, vede ke vzniku několika málo velkých stran, několika málo menších stran, ale také řady velmi malých politických stran zastupujících partikulární zájmy. Velké strany hájí hlavní, velké a vzájemně konfliktní zájmy v oblasti ekonomiky a sociální politiky a udávají dva hlavní směry možné politické orientace. Menší politické strany pak v multipartistickém systému zvýrazňují minoritní zájmy, například náboženské, pojetí režimu, etnických menšin atd. Parlamentní politické strany, ať už velké či menší, jsou nuceny vstupovat do vládních a opozičních aliancí, což jim umožňuje určitá míra podobnosti a podobnosti jejich voličů. Ke vstupování do spolenectví je nutí politický systém, ve kterém nemohou dosáhnout absolutní většiny. Velmi malé politické strany zastupující partikulární zájmy se nacházejí mimo parlament a hlavní politické spektrum, s nadějí, že se stanou významnými. Pokud však nenaleznou výsadní pozici v politickém spektru, jsou odsouzeny k živoření či zániku.¹³²

Jak již bylo výše uvedeno, volební chování ovlivňuje celá řada faktorů. Dle Petra Matějů (českého sociologa a politika, zabývajícího se například tématy sociální a vzdělanostní nerovnosti a stratifikace, distributivní spravedlnost, vývoj politických postojů a volebního chování¹³³) a Kláry Vlachové volební chování v ČR ovlivňují zejména sociálně-ekonomické hodnoty, které tvoří páteř orientace na politickou leviči či pravici. Dalšími relevantními hodnotami, které je nutné zahrnout do vysvětlení volebního chování, jsou hodnoty týkající se role státu a vlády a vnitřní a vnější účinnost politického systému, kdy vnitřní účinnost lze definovat jako schopnost a ochotu jedince porozumět politickým problémům (pocit účasti na politickém dění, pocit odcizení se politice) a vnější účinnost lze vysvětlovat jako politickou důvěru (důvěra v politický systém, porozumění, participace). Podle těchto autorů jsou výše uvedené faktory významnými determinantami volebního chování v České republice.¹³⁴

¹³² MATĚJŮ, P., VLACHOVÁ, K. & al. *Nerovnost, spravedlnost, politika – Česká republika 1991-1998*. 2000, s. 229.

¹³³ ISEA – Institut pro sociální a ekonomické analýzy. *Členové ISEA – Petr Matějů* [online]. 2002-2015 [cit. 2015-09-01]. Dostupné z: <<http://www.isea.cz.org/Osobnosti/PetrMat%C4%9Bj%C5%AF/tabid/101/Default.aspx>>.

¹³⁴ MATĚJŮ, VLACHOVÁ, & al., ref. 132, s. 257-258.

Stejně jako v jiných zemích, tak i v České republice se přitom volební chování liší v různých typech voleb.¹³⁵

Praktická část této diplomové práce je věnována volbám a volebnímu chování obyvatel města Nový Bydžov, a to zejména v souvislosti s volbami komunálními.

Volební chování v případě komunálních voleb je ovlivňováno zejména velikostí obce, ve které jsou komunální volby pořádány. Z hlediska stranických systémů lze konstatovat, že se v největších městech České republiky stranické systémy v porovnání s parlamentní úrovní zásadně neliší, stejně jako pořadí stran z hlediska jejich relativní velikosti. Podstatné rozdíly nejsou obvykle shledávány ani ve městech střední velikosti, kde je stejně jako u měst velkých místní stranický systém tvořen stranami zastoupenými v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Z hlediska pořadí stran jsou ale ve středních městech rozdíly častější. Ve venkovských obcích jsou stranická spektra neúplná, lze se setkat i s obcemi, kde politický život probíhá úplně bez politických stran. Je tedy zřejmé, že se voliči, a to převážně v menších obcích, rozhodují při své volbě na základě různých souvislostí.¹³⁶

¹³⁵ Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. 2005, s. 15.

¹³⁶ ACTA POLITOLOGICA, Internetový recenzovaný časopis. KOPŘIVA, R. *Stabilita volební podpory politických stran v komunálních volbách* [online] 2010. [cit. 2015-09-01]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00083.pdf>>. 2010, s. 4.

4 Praktická část – případová studie města Nový Bydžov

4.1 Město Nový Bydžov

Tato kapitola je věnována městu Nový Bydžov, jeho základní charakteristice a údajům. Základní údaje města: IČ – 00269247; obchodní firma – Město Nový Bydžov, statistická právní forma – 801-Obec; sídlo – Masarykovo náměstí č. p. 1, 504 01 Nový Bydžov, základní územní jednotka – 570508.¹³⁷

4.1.1 Historie a současnost města

Nový Bydžov je městem s bohatou historií. První zmínka o původní vsi „Bydžov“ je v pramenech uváděna k roku 1186, v listině českého knížete Bedřicha. V listině Václava II. z 19. června 1305 je již Nový Bydžov zmiňován jako město, lze se tedy domnívat, že původní ves byla na město povýšena ve 13. století. V době svého založení bylo město menším řemeslnicko-zemědělským střediskem na ploše asi 12 ha, mělo přibližně 120 domovních parcel, dřevěnou zástavbu a několik set obyvatel.¹³⁸

V současnosti je Nový Bydžov často nazýván městem kultury, sportu a škol. Má celou řadu kulturních památek, například: gotický kostel sv. Vavřince z počátku 14. století, židovský hřbitov založený roku 1520, který je řazen svým stářím po pražském a kolínském na třetí místo v Čechách, Mariánský morový sloup se sousoším z roku 1716, barokní kostel sv. Jakuba Většího postavený v letech 1768-1775, radnici na náměstí z let 1862-65, která patří mezi nejhodnotnější české novogotické radnice u nás, novorenesanční Okresní dům z roku 1899, secesní Spořitelnu s muzeem a galerií z let 1905-1907 atd.¹³⁹

Znakem města Nový Bydžov je doprava obrácený bílý dvouocasý lev ve skoku se zlatou zbrojí, jazykem a s korunou na hlavě na červeném štítě (viz Příloha L). Vlajkou města je list obdélného tvaru dělený na dva nestejně vodorovné pruhy. Uprostřed horního jednotřetinového bílého pruhu vlajky je svatováclavská koruna ve žluté, červené, modré

¹³⁷ Český statistický úřad. *Registr ekonomických subjektů – informace o subjektu* [online]. 2013 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/irsw/detail.jsp?prajed_id=10266>.

¹³⁸ PROKOP, J. *NOVÝ BYDŽOV v proměnách staletí*. 2005, s. 15-28.

¹³⁹ NOVÝ BYDŽOV. *Historie města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/historie-mesta/d-1058/p1=1091>>.

a bílé barvě, uprostřed dolního dvoutřetinového červeného pruhu je stejný lev jako na znaku města (viz Příloha L).¹⁴⁰

Město má uzavřeno, formou mezinárodních smluv, partnerství se dvěma zahraničními městy a jednou zahraniční obcí. Jedná se o město Slovenské republiky Brezno se dvacetidvěma tisíci obyvatel, které je ze severu lemováno mohutnou hradbou Nízkých Tater a na jižní straně rozložitými vrcholy Slovenského Rudohoří. Dalším městem je pohraniční západorumunské město Nadlac (v překladu „velká láska“) rozprostírající se v rovině brázděné dolinami na břehu řeky Maruše se zhruba osmi tisíci obyvatel, z nichž téměř pět tisíc obyvatel tvoří slovenská menšina. Třetím partnerem je italská vesnička Cascinette d'Ivrea se zhruba patnácti sty obyvatel položená na úpatí pohoří Serra.¹⁴¹

4.1.2 Geografická charakteristika města

Město Nový Bydžov je územně začleněno do Královéhradeckého kraje České republiky. Leží na severovýchodě České republiky, v Polabské nížině, v nadmořské výšce 232 m. n. m. (zeměpisná šířka: N50°14'29,45", zeměpisná délka: E15°29'28,47"), necelých 30 km východně od krajského města Hradce Králové a necelých 90 km západně od hlavního města České republiky Prahy (viz Příloha M). Jedná se o rovinatou, popř. mírně zvlněnou úrodnou oblast s velmi kvalitní půdou a menším zastoupením lesů v šesti katastrech, druhou nejteplejší oblast v rámci České republiky o celkové rozloze 3 527,64 ha.¹⁴² Městem protéká řeka Cidlina.

Vzhledem ke své poloze je Nový Bydžov přirozeným spádovým městem nejen pro region Novobydžovska, ale také pro rozsáhlou severozápadní část Královéhradeckého kraje. Je spádovým městem zhruba pro 20 000 obyvatel z téměř 40 obcí nejenom Novobydžovského regionu.¹⁴³

¹⁴⁰ NOVÝ BYDŽOV. *Znak a vlajka města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/znak-mesta-a-vlajka-mesta-novy-bydzov/gs-1008>>.

¹⁴¹ NOVÝ BYDŽOV. *Partnerská města* [online]. 2009. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/partnerska-mesta/d-1206>>.

¹⁴² Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Vše o území Nový Bydžov* [online]. 2016. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afz=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__570508#>. NOVÝ BYDŽOV. *Geografie a životní prostředí* [online]. 2010. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.novybydzov.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=10716&id_dokumenty=2314>.

¹⁴³ NOVÝ BYDŽOV. *Kvalita života – spádovost* [online]. 2010. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.novybydzov.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=10716&id_dokumenty=2830>.

Město lze rozdělit do osmi částí: sídelní centrum města – Nový Bydžov, které lze rozdělit do dvou částí – památkovou zónu města a ostatní území sídelního centra, část Chudonice, část Zábědov (ve které je umístěna průmyslová zóna města) a dále k městu patří části Skochovice, Stará Skřeněř, Nová Skřeněř, Vysočany a Žantov. Základním uspořádáním sídelního centra města je jeho rozdělení do čtyř kvadrantů. V centru města, na Masarykově náměstí stojí Mariánský morový sloup, kolem kterého je vybudován kruhový objezd, ze kterého vybíhají čtyři výjezdy (směry na Městec Králové, Chlumeč nad Cidlinou, Hradec Králové a Jičín), jež rozdělují náměstí a vlastně celé město právě do čtyř čtverců – velkých a vnitřních malých, které jsou památkovou zónou města vnitřně vymezenou ulicemi: Jana Žižky, Karla IV., Havlíčkova, Jos. Jungmanna, J. E. Purkyně, Fr. Palackého a Husova třída (viz Příloha M).

4.1.3 Demografické údaje města

Historie

První stopy osídlení Novobydžovské oblasti spadají zhruba do období 6 000 let př. n. l., do počátků mladší doby kamenné (neolitu), což je podloženo četnými nálezy. V průběhu své existence zažilo město hospodářský vzestup i pád, bylo v držení vícero vrchnosti a stalo se významným střediskem Poceradliní. V roce 1567 připadl Nový Bydžov králi Maxmiliánu II. a po vykoupení z poddanství se stal svobodným královským věnným městem, které Maxmilián II. věnoval své manželce Marii Španělské.¹⁴⁴ Statistický údaj z roku 1598 uvádí, že v té době mělo město celkem 171 domů a odhadem asi 1 000 obyvatel.¹⁴⁵ V té době však slibný rozvoj města zasáhly katastrofální následky třicetileté války (1618-1648), po které mělo město v roce 1651 celkem 133 domů a 813 obyvatel.

V dalších několika desetiletích se Bydžovu nevedlo lépe. Město bylo postiženo zejména velkými požáry (v roce 1655, 1718 a 1739) a morem (v roce 1715).¹⁴⁶

¹⁴⁴ NOVÝ BYDŽOV. *Historie města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/historie-mesta/d-1058/p1=1091>>.

¹⁴⁵ PROKOP, J. *NOVÝ BYDŽOV v proměnách staletí*. 2005, s. 49.

¹⁴⁶ NOVÝ BYDŽOV. *Historie města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/historie-mesta/d-1058/p1=1091>>. PROKOP, Jaroslav. *NOVÝ BYDŽOV v proměnách staletí*. Nový Bydžov, 2005. s. 53–60.

Vzhledem k tomu, že byl Nový Bydžov jediným královským městem v západní části poměrně rozlehlého Hradeckého kraje, byl v roce 1751 určen za sídelní město nově vzniklého kraje Bydžovského, který zasahoval od Krkonoš přes Vrchlabí, Jilemnici, Novou Paku, Jičín, Hořice, Nový Bydžov, Chlumeck nad Cidlinou a Poděbrady až k Sadské. V roce 1784 bylo sídlo kraje přeneseno do Jičína, a to i přesto, že byl Nový Bydžov největším městem kraje (v roce 1850 měl celkem 4 919 obyvatel). Po zrušení Bydžovského kraje v roce 1850 se Nový Bydžov stal okresním městem, a to až do roku 1960.¹⁴⁷ Od roku 2003 je město sídlem obce s rozšířenou působností, kde si své záležitosti na městském úřadě může vyřídit zhruba 20 000 občanů (cca 7 000 místních občanů a cca 13 000 občanů z přilehlého okolí).

Obyvatelstvo – demografický vývoj

Město Nový Bydžov mělo k 1. 1. 2016 celkem 6 940 obyvatel.¹⁴⁸ V následujících Tabulkách 8 a 9 jsou uvedeny údaje o počtu obyvatel ve městě Nový Bydžov, a to: v Tabulce 8 od roku 1305 do roku 1930 a v Tabulce 9 od roku 1950 až do 1. 1. 2016.

Tabulka 8: Demografický vývoj ve městě Nový Bydžov v letech 1305-1930

ROK	1305	1598	1651	1713	1788	1834	1843	1850	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Počet obyvatel	několik set	1 000	893	2 098	2 886	3 863	4 328	4 919	7 719	8 753	9 401	9 876	10 486	9 775	9 295

Zdroj: PROKOP, Jaroslav. NOVÝ BYDŽOV v proměnách staletí. 1. vyd. Nový Bydžov, 2005. 296 s.

Tabulka 9: Demografický vývoj ve městě Nový Bydžov v letech 1950-2016

ROK	1950	1961	1971	1980	1989	1991	1993	2000	2005	2010	2012	1. 1. 2015	1. 1. 2016
Počet obyvatel	8 015	8 163	7 656	7 070	9 032	7 228	7 207	7 279	7 146	7 177	7 129	7 052	6 940

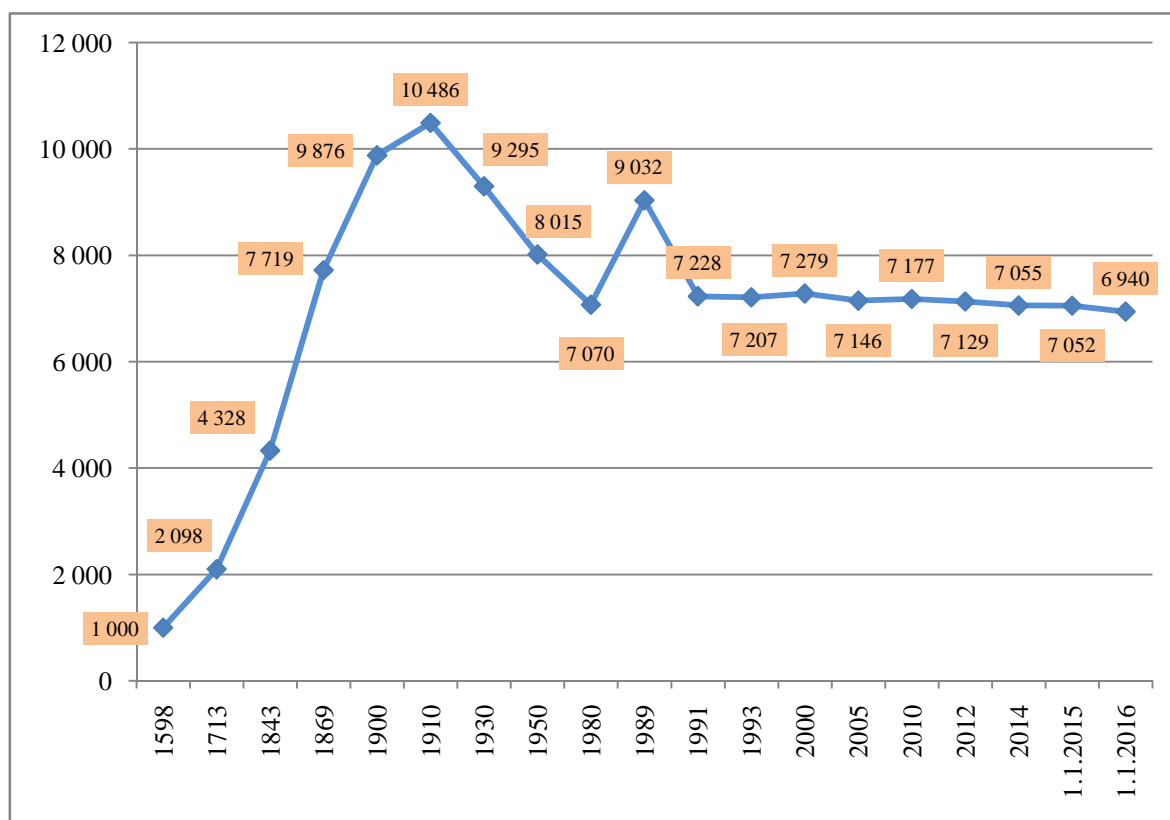
Zdroj: Český statistický úřad. *Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869 – Nový Bydžov. Databáze demografických údajů za obce ČR, Královéhradecký kraj, Hradec Králové – Nový Bydžov. Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2015. Údaje za Nový Bydžov.* Dostupné z: <<https://www.czso.cz/>>. Městský úřad Nový Bydžov, dopravně-správní odbor, oddělení evidence, dokument *Obyvatelstvo*, Nový Bydžov 2016.

¹⁴⁷ NOVÝ BYDŽOV. *Historie města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/historie-mesta/d-1058/p1=1091>>.

¹⁴⁸ Městský úřad Nový Bydžov, dopravně-správní odbor, oddělení evidence, dokument *Obyvatelstvo*, Nový Bydžov 2016.

Z Tabulek 8 a 9 a pro lepší znázornění z Grafu 2 je patrné, že se počet obyvatel ve městě, od vzniku města až do roku 1910, postupně zvyšoval. Nejvyššího počtu obyvatel město dosáhlo v roce 1910, a to celkem 10 486 obyvatel. Od roku 1989 se počet obyvatel ve městě pomalu snižuje. V období od roku 1993 (1. 1. 1993 = vznik České republiky rozdělením České a Slovenské Federativní Republiky¹⁴⁹) do 1. 1. 2016 poklesl počet obyvatel ve městě o 3,7 %. K největšímu úbytku obyvatel v Novém Bydžově došlo v roce 1990, kdy se od města dezintegrovaly obce: k 13. 2. 1990 obec Skřivany a k 24. 11. 1990 obce Lužec nad Cidlinou, Sloupno, Starý Bydžov a Zachrašťany.¹⁵⁰

Graf 2: Demografický vývoj města Nový Bydžov za období od roku 1598 do 1. 1. 2016

Zdroj: PROKOP, Jaroslav. *NOVÝ BYDŽOV v proměnách staletí*. 1. vyd. Nový Bydžov, 2005. 296 s. Český statistický úřad. *Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869 – Nový Bydžov. Databáze demografických údajů za obce ČR, Královéhradecký kraj, Hradec Králové – Nový Bydžov. Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2015. Údaje za Nový Bydžov*. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/>>. Městský úřad Nový Bydžov, dopravně-správní odbor, oddělení evidence, dokument *Obyvatelstvo*, Nový Bydžov 2016; (vlastní zpracování z dostupných dat).

¹⁴⁹ Pražský hrad. *O České republice* [online]. 2016. [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <<https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>>.

¹⁵⁰ Městský úřad Nový Bydžov, dopravně-správní odbor, oddělení evidence, dokument *Obyvatelstvo*, Nový Bydžov 1990.

Obyvatelstvo – podle pohlaví a věku, index stáří

Stav obyvatel k 31. 12. 2014 ve městě Nový Bydžov podle pohlaví a věku je uveden v následující Tabulce 10. Obyvatelstvo ve věku 0-14 let se na celkovém počtu obyvatel města Nový Bydžov k 31. 12. 2014 podílelo celkem 14,25 %. Obyvatelstvo ve věku 15-64 let celkem 66,62 % a obyvatelstvo starší 65 let celkem 19,13 %. Nepatrnou převahu měly ženy, jejichž podíl na celkovém počtu obyvatel činil 51,43 %.

Tabulka 10: Stav obyvatel k 31. 12. 2014 ve městě Nový Bydžov podle pohlaví a věku

Počet obyvatel	Celkem	Muži	Ženy
CELKEM	7 052	3 425	3 627
z toho ve věku:			
0-14 let	1 005	489	516
15-64	4 698	2 393	2 305
65 a více	1 349	543	806

Zdroj: Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Vše o území Nový Bydžov – stav obyvatel*. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Podrobnější údaje k věkové struktuře obyvatel města Nový Bydžov jsou uvedeny v následující Tabulce 11, a to z roku 2011 dle Sčítání lidu, domů a bytů Českého statistického úřadu České republiky.

Tabulka 11: Struktura obyvatel města Nový Bydžov dle věku v roce 2011

Věk	0-14 let	15-19 let	20-29 let	30-39 let	40-49 let	50-59 let	60-64 Let	65-79 let	80 a více let	Celkem
Nový Bydžov 2011	1 045	475	920	1 093	944	984	518	883	289	7 178

Zdroj: Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Vše o území Nový Bydžov (okres Hradec Králové SLDB 2011)*. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Z údajů v následující Tabulce 12 je zřejmé, že se ve městě Nový Bydžov, stejně jako v celé České republice, stále zvyšuje průměrný věk a index stáří obyvatel. V celorepublikovém měřítku stoupl index stáří od roku 2005 do roku 2014 téměř

o 21 %, v Novém Bydžově za totéž období o téměř 38 %. Průměrný věk je ve městě oproti České republice o 0,6 roku vyšší.

Tabulka 12: Průměrný věk a index stáří (65+/0-14) v % v České republice a ve městě Nový Bydžov za období od roku 2005 do roku 2014

Lokalita	Index stáří v daném roce a dané lokalitě									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	97	100,2	102,4	105,1	107	107,8	110,4	113,3	115,7	117,4
Nový Bydžov	97,4	98,6	100,9	106,7	111,6	114	120,3	123,9	130,1	134,2
Lokalita	Průměrný věk v daném roce a dané lokalitě									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	40	40,2	40,3	40,5	40,6	40,8	41,1	41,3	41,5	41,7
Nový Bydžov	40,1	40,1	40,4	40,6	40,8	41,1	41,5	41,8	42	42,3

Zdroj: Český statistický úřad. *Demografická ročenka krajů – 2005 až 2014, Demografická ročenka měst a obcí – 2005 až 2014*. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

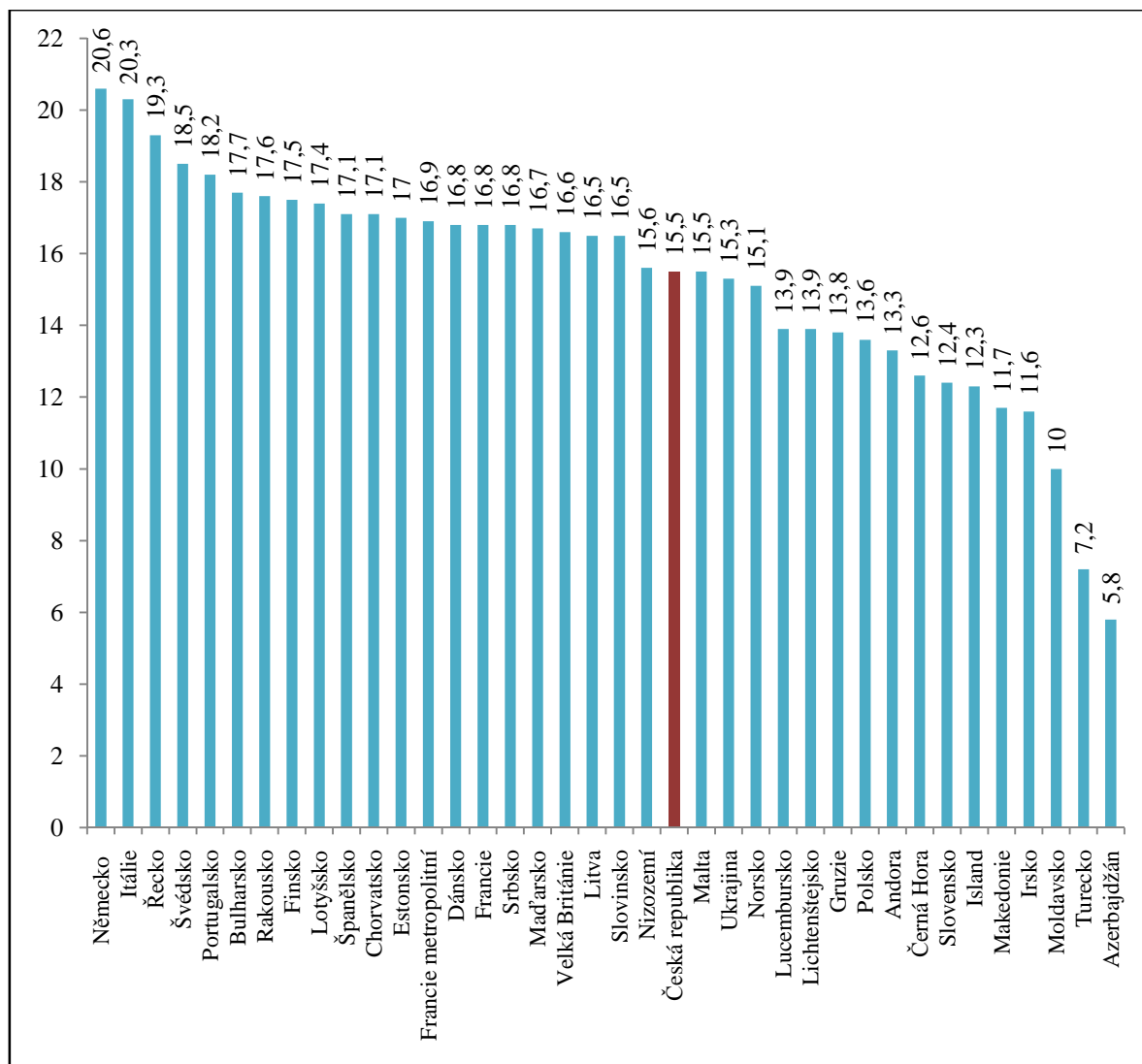
Projekce obyvatelstva České republiky 2013, kterou připravili demografové z Českého statistického úřadu ČR, a která je založena na detailních výsledcích Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ve své vysoké (nejoptimističtější) variantě počítá do konce 21. století s úbytkem počtu obyvatel České republiky na 9,1 milionu osob, v nízké (nejčernější) variantě dokonce až na 6,1 milionu osob. Střední varianta této projekce uvádí, že v roce 2101 bude mít Česká republika pouze 7,68 miliónů obyvatel, z nichž téměř jednu třetinu budou tvořit osoby starší 65 let, děti do 15 let bude 12 %, průměrný věk se přiblíží hranici 50 let, naděje dožití při narození se zvýší na necelých 87 let u mužů a 91 let u žen. Lze tedy konstatovat, že dle výsledků střední varianty této projekce Českou republiku a zřejmě tedy i Nový Bydžov čeká stárnutí a druhá polovina tohoto století bude patřit seniorům.¹⁵¹

V porovnání s ostatními zeměmi Evropy byla Česká republika zastoupením populace ve věku 65 a více let v roce 2011 na 22. místě z 38 evropských lokalit uvedených v Grafu 3. Český statistický úřad však uvádí, že se Česká republika zařadila mezi nejstarší evropské země nízkým podílem dětské složky, přesto, že podíl obyvatel ve věku 65 let

¹⁵¹ Český statistický úřad. Tiskové zprávy – archiv. *Čechů ubyde a zestárnou* [online]. 2013 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cechu_ubyde_a_zestarnou_20130723>.

a více je zatím v ČR relativně menší. Předpokládá se však, že se již v nejbližším období Česká republika, podle všech ukazatelů, stane jednou z nejstarších zemí Evropy.¹⁵²

Graf 3: Procentuální zastoupení populace ve věku 65 a více let v jednotlivých státech Evropy v roce 2011

Zdroj: Český statistický úřad. *Dokumenty – Demografie*. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Obyvatelstvo podle rodinného stavu a nejvyššího ukončeného vzdělání

Ve struktuře obyvatelstva města Nový Bydžov podle rodinného stavu převládali v roce 2011 dle Sčítání lidu, domů a bytů Českého statistického úřadu České republiky ženatí muži a vdané ženy (41,90 %) těsně následovaní svobodnými obyvateli města

¹⁵² ČSÚ, *Statistický portrét stárnoucího obyvatelstva (2003)* [online]. 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky_portret_starnouciho_obyvatelstva_tz031222>.

(40,10 %). Rozvedení obyvatelé byli ve městě zastoupeni celkem 10,40 % a ovdovělí celkem 7,60 %. Přehled o struktuře obyvatel města Nový Bydžov podle rodinného stavu v roce 2011 uvádí Tabulka 13.

Tabulka 13: Obyvatelstvo města Nový Bydžov dle rodinného stavu v roce 2011

Obyvatelstvo celkem	z toho podle rodinného stavu			
	svobodní, svobodné	ženatí, vdané	rozvedení, rozvedené	vdovci, vdovy
7 178	2 878	3 003	743	545

Zdroj: Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Vše o území Nový Bydžov (okres Hradec Králové) SLDB 2011*. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Vzdělanostní struktura obyvatel ČR a města Nový Bydžov podle Sčítání lidu, domů a bytů Českého statistického úřadu České republiky v roce 2011 je uvedena v Tabulce 14.

Tabulka 14: Obyvatelstvo ČR a města Nový Bydžov dle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2011

Česká republika Obyvatelstvo celkem ve věku 15 a více let	z toho podle stupně vzdělání							
	bez vzdělání	základní včetně neukončeného	střední včetně vyučení (bez maturity)	úplné střední (maturita)	nástavbové studium	vyšší odborné vzdělání	Vysokoškolské (balařské, magisterské)	Nezjištěno
8 947 632	42 384	1 571 602	2 952 112	2 425 064	247 937	117 111	1 060 947	476 691
Nový Bydžov Obyvatelstvo celkem ve věku 15 a více let								
6 133	33	1 300	2 148	1 619	194	89	494	256

Zdroj: Český statistický úřad. *Veřejná databáze. SLBD 2011 – Obyvatelstvo podle pohlaví a podle věku, rodinného stavu a nejvyššího ukončeného vzdělání v obci. Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, věku, pohlaví a národnosti*. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Vysokoškolské vzdělání mělo ve městě Nový Bydžov v roce 2011 celkem 494 osob, což činí 8,05 % z celkového počtu obyvatel. V České republice je to z celkového počtu obyvatel 11,86 %. Nový Bydžov má tedy v porovnání s celkovým počtem vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v České republice deficit.

Ekonomická aktivita

Z celkového počtu obyvatel města Nový Bydžov 7 178 bylo dle Sčítání lidu, domů a bytů Českého statistického úřadu České republiky v roce 2011 ekonomicky aktivních celkem 3 271, což představuje 45,57 %. V celorepublikovém měřítku se jednalo o 48,68 % ekonomicky aktivních obyvatel. Nový Bydžov tedy byl pod celorepublikovým průměrem. Vzhledem ke stárnutí obyvatelstva se však dá předpokládat, že počet ekonomicky aktivního obyvatelstva bude postupně klesat a zároveň bude narůstat podíl ekonomicky neaktivních osob. Obyvatelstvo ČR a města Nový Bydžov podle ekonomické aktivity v roce 2011 je uvedeno v Tabulce 15.

Tabulka 15: Obyvatelstvo ČR a města Nový Bydžov podle ekonomické aktivity v roce 2011

Lokalita		Česká republika	Nový Bydžov
Počet obyvatel celkem		10 436 560	7 178
Ekonomicky aktivní celkem		5 080 573	3 271
v tom	zaměstnaní	4 580 714	2 970
	ze zaměstnaných		
	pracující důchodci	227 956	123
	ženy na mateřské dovolené	95 709	54
	nezaměstnaní	499 859	301
Ekonomicky neaktivní celkem		4 784 923	3 551
z toho	nepracující důchodci	2 308 294	1 687
	žáci, studenti, učni	1 446 138	1 095
Osoby s nezjištěnou ekonomickou aktivitou		571 064	356

Zdroj: Český statistický úřad. *Veřejná databáze. SLBD 2011 – Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity, věku a podle pohlaví. Vše o území Nový Bydžov (okres Hradec Králové) SLDB 2011.* Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Nezaměstnanost

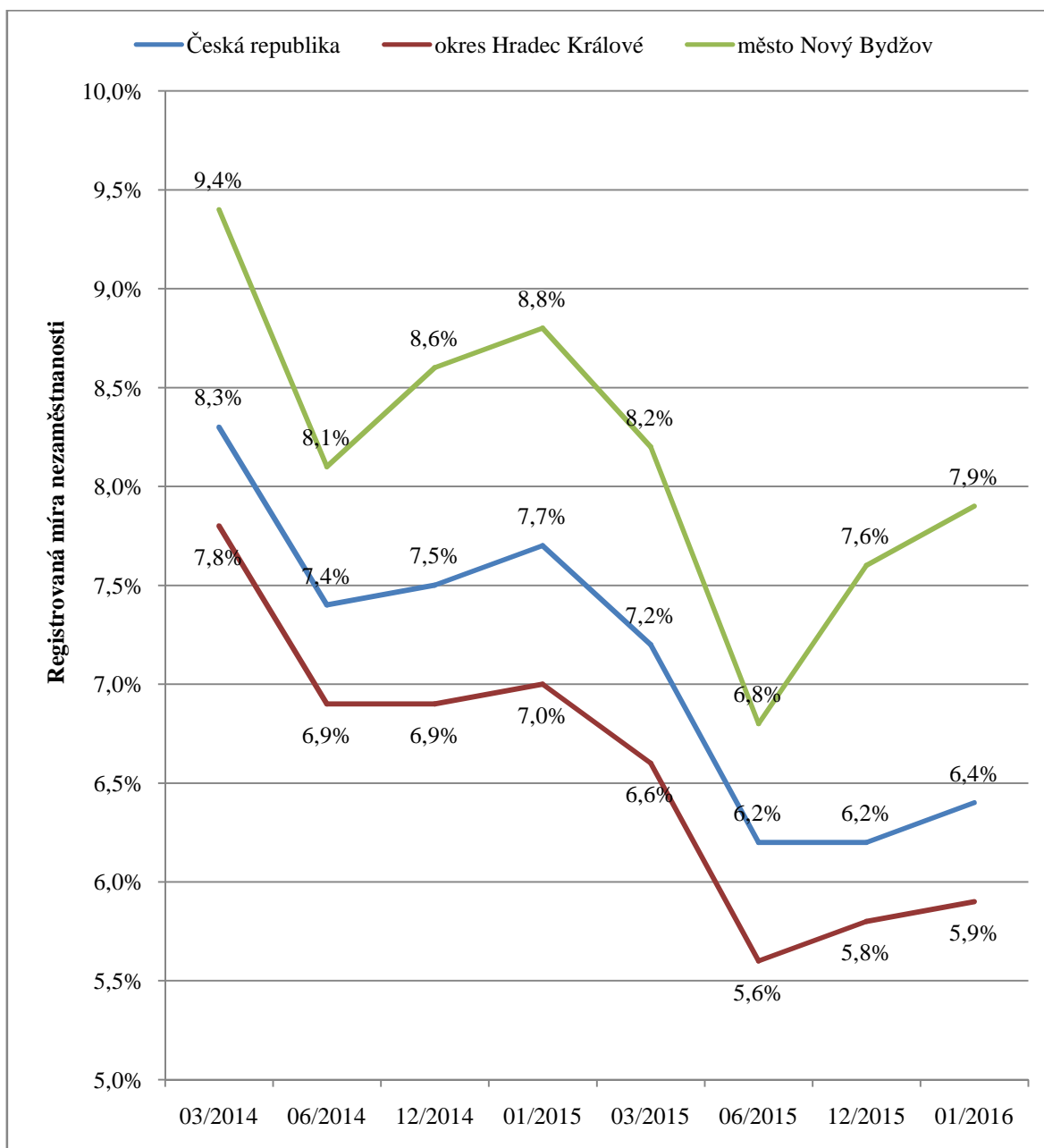
Registrovaná míra nezaměstnanosti je v Novém Bydžově v delším časovém horizontu, v období od 03/2014 do 01/2016, zachycena v následující Tabulce 16 a Grafu 4, ze kterých je vidět, že míra nezaměstnanosti ve městě je vyšší než v okrese Hradec Králové, do kterého město patří, ale je také nad úrovní České republiky.

Tabulka 16: Vývoj a srovnání registrované míry nezaměstnanosti, volných míst a dosažitelných uchazečů o zaměstnání za období 03/2014-01/2016 v České republice, v okrese Hradec Králové, ve městě Nový Bydžov

Podíl nezaměstnaných osob		období						
Území	03/2014	06/2014	12/2014	01/2015	03/2015	06/2015	12/2015	01/2016
Česká republika	8,3 %	7,4 %	7,5 %	7,7 %	7,2 %	6,2 %	6,2 %	6,4 %
okres Hradec Králové	7,8 %	6,9 %	6,9 %	7,0 %	6,6 %	5,6 %	5,8 %	5,9 %
město Nový Bydžov	9,4 %	8,1 %	8,6 %	8,8 %	8,2 %	6,8 %	7,6 %	7,9 %
Volná místa		období						
Území	03/2014	06/2014	12/2014	01/2015	03/2015	06/2015	12/2015	01/2016
Česká republika	40 808	49 479	58 739	62 257	76 050	96 983	102 545	107 779
okres Hradec Králové	581	460	457	830	1 896	2 487	977	1 367
město Nový Bydžov	50	22	36	58	92	132	85	78
Dosažitelní uchazeči		období						
Území	03/2014	06/2014	12/2014	01/2015	03/2015	06/2015	12/2015	01/2016
Česká republika	592 705	522 065	525 975	539 642	506 954	434 071	436 547	450 704
okres Hradec Králové	8 399	7 374	7 405	7 482	7 031	5 932	6 125	6 218
město Nový Bydžov	454	387	411	417	389	319	359	372

Zdroj: MPSV ČR. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech, v krajích a okresech od 1. 3. 2014. Měsíční statistika nezaměstnanosti.* Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

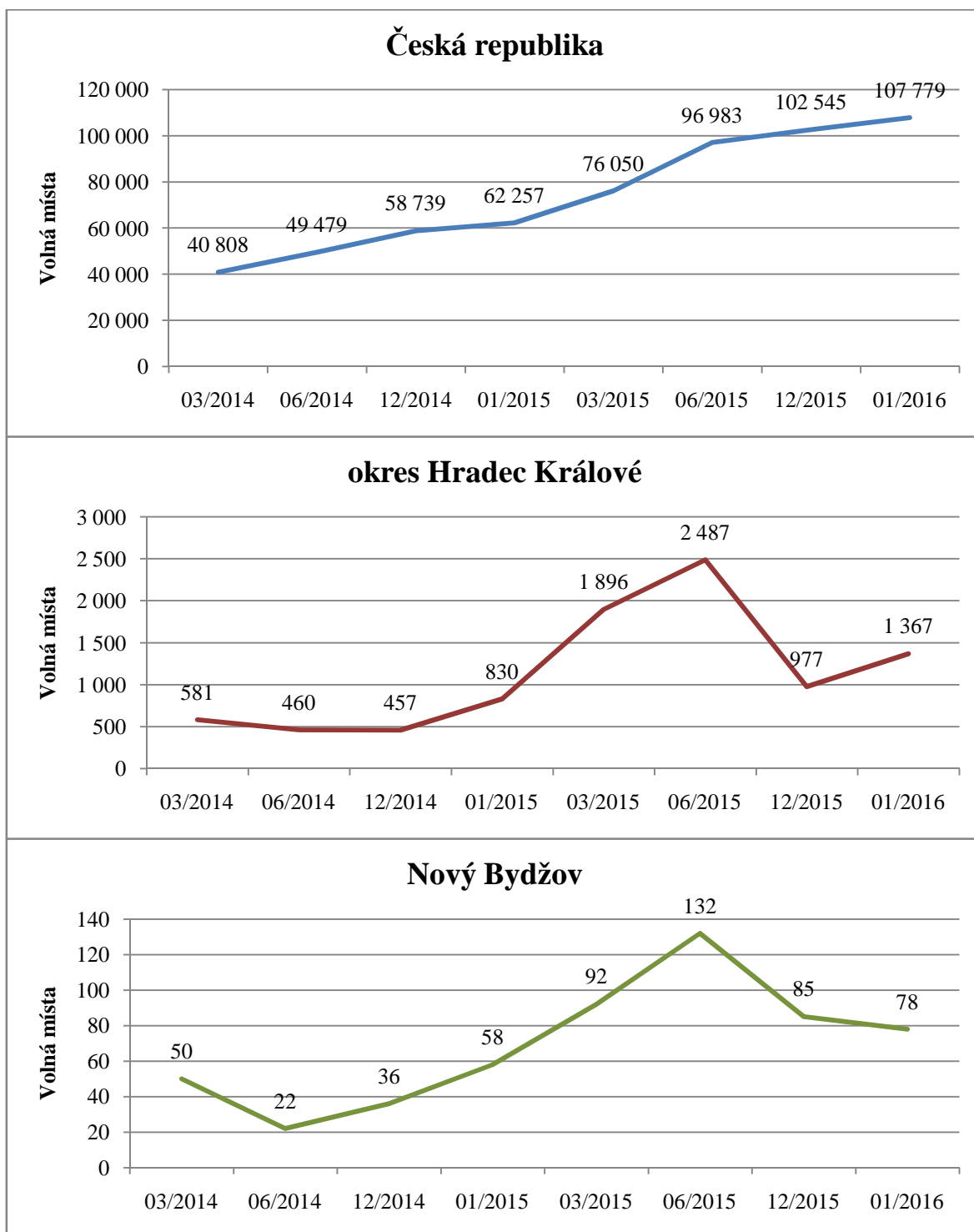
Graf 4: Vývoj a srovnání registrované míry nezaměstnanosti za období 03/2014-01/2016 v České republice, v okrese Hradec Králové, ve městě Nový Bydžov

Zdroj: MPSV ČR. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech, v krajích a okresech od 1. 3. 2014. Měsíční statistika nezaměstnanosti.* Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Z tabulky vyplývá, že počet volných míst v České republice za období 03/2014-01/2016 stále stoupá, zatímco ve stejném období v okrese Hradec Králové a městě Nový Bydžov vykazuje určité výkyvy (viz následující Graf 5).

Graf 5: Vývoj volných míst v České republice, okrese Hradec Králové a Novém Bydžově za období 03/2014-01/2016

Zdroj: MPSV ČR. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech, v krajích a okresech od 1. 3. 2014. Měsíční statistika nezaměstnanosti.* Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

V počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání dochází k výkyvům jak v České republice, tak v okrese Hradec Králové i městě Nový Bydžov (viz Tabulka 16).

4.2 Nový Bydžov – charakteristika místního politického života a volební účast obyvatel města

Město Nový Bydžov patří v Královéhradeckém kraji mezi města s nejširším rozsahem přenesené působnosti. K 1. 1. 2016 mělo město celkem 6 940 obyvatel. Zastupitelstvo města má 25 členů a Rada města Nový Bydžov sedm členů. Ve volbách se od roku 1994 do roku 2014 o mandáty ucházelo pět až dvanáct politických aktérů.¹⁵³ Mezi nejvýznamnější z nich patří Občanská demokratická strana, Česká strana sociálně demokratická a Nezávislí, kterým je věnována následující kapitola této práce, jakožto klíčovými aktéry politického života ve městě. Zmíněna je také Komunistická strana Čech a Moravy, která získala ve sledovaném období 1994-2014 vždy nejméně jeden mandát.

4.2.1 Místní politické subjekty – klíčoví aktéři místního politického života

Mezi klíčové aktéry místního politického života, jak již bylo uvedeno, patří Občanská demokratická strana (ODS), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a Nezávislí. Jejich kandidátní listiny, volební programy či priority ve volbách do zastupitelstva města v roce 2014 včetně Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM) jsou Přílohou N této diplomové práce. Jedná se o informace pro občany za uskupení kandidující v Novém Bydžově v komunálních volbách ve dnech 10. a 11. října 2014 – pod č. 1 – Nezávislí, pod č. 2 – ČSSD, pod č. 5 – ODS a pod č. 11 – KSČM.

Občanská demokratická strana – ODS

Jedná se o liberálně konzervativní stranu, která vznikla v roce 1991, a která navazuje na tradice evropské křesťanské civilizace, na humanitní a demokratický odkaz první republiky a na zkušenosti západních demokracií. V programu proto prosazuje svobodu jednotlivce, vládu práva, volný trh a zasazování se o standardní fungování liberální demokracie západního typu. Odmítá kolektivistické ideologie a pokusy o nepolitickou politiku. Na 24. kongresu ODS byl dne 18. 1. 2014 současným předsedou strany zvolen Petr Fiala.¹⁵⁴

¹⁵³ Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Vše o území Nový Bydžov (okres Hradec Králové) SLDB 2011* [online]. 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/shortUrl?su=4a9702a6>>.

¹⁵⁴ ODS. *Základní informace o Občanské demokratické straně, Předsednictvo ODS* [online]. 1991-2016 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/o-nas>>; <<http://www.ods.cz/clanek/6445-predsedom-ods-zvolen-petr-fiala>>.

Základem politiky ODS je důraz na soukromé vlastnictví, ochranu soukromí, podnikavost, nízké daně, individuální zodpovědnost, nezádluženou budoucnost atd.

Ve městě Nový Bydžov se jedná, i přes kolísavé výsledky v komunálních volbách, o vůdčí politickou sílu. Od svého založení v roce 1991 se tato pravicová strana ve sledovaném období 1994-2014 vždy zúčastnila konaných voleb do zastupitelstva města, a kromě komunálních voleb v roce 1994, kdy zvítězila Liberální strana národně sociální, se pokaždé stala jejich vítězem a získala nejvyšší počet mandátů v zastupitelstvu města Nový Bydžov. Od roku 1994 až doposud je v Novém Bydžově starostou města Pavel Louda, který je členem ODS od roku 1996, je předsedou Místního sdružení ODS a je členem oblastní rady ODS Hradec Králové. Jedná se o politika, který má mezi občany velkou oblibu a velkou váhu.¹⁵⁵

Na lokální úrovni má ODS srovnatelnou pozici s úrovní parlamentní, kromě let 2013-2014, kdy byla podpora na lokální úrovni této straně výrazně silnější (dvojnásobná). Nejlepších volebních výsledků v komunálních volbách i volbách do Poslanecké sněmovny dosáhla ODS v roce 2006. Od té doby však podpora ODS ze strany občanů účastnících se komunálních voleb klesá (viz Tabulka 17).

Česká strana sociálně demokratická – ČSSD

Česká sociální demokracie prošla dlouhodobým vývojem, počátky dělnického hnutí sahají až do 60. let 19. století. U nás byla sociální demokracie obnovena v březnu 1990 a svůj současný název dostala na sjezdu v roce 1993. Jedná se o českou politickou stranu, která se nachází na levé části politického spektra, je členem Socialistické internacionály a Strany evropských sociálních demokratů, a je pokračovatelkou dvojjediné tradice československé sociálně demokratické strany a německé sociální demokracie v Československu. Na 36. sjezdu strany v Brně ve dnech 18. a 19. března 2011 byl současným předsedou zvolen Bohuslav Sobotka – v současné době také premiér vlády České republiky.¹⁵⁶

¹⁵⁵ ODS. *Regionální sdružení ODS Královéhradecký kraj* [online]. 1991-2016 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/region.kralovehradecky/profil/2342-pavel-louda>>.

¹⁵⁶ Encyklopedie ČSSD. *Česká strana sociálně demokratická* [online]. 2013 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <<http://www.historiecssd.cz/c-2/ceska-strana-socialne-demokraticka/>>. Vláda České republiky. *Premiér* [online]. 2009-2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/vlada/premier/>>.

ČSSD představuje další silnou politickou stranu v komunálních volbách Nového Bydžova. Stejně jako ODS se ve sledovaném období 1994-2014 vždy zúčastnila konaných voleb do zastupitelstva města. Předsedou Místní organizace ČSSD č. 10 Nový Bydžov je Vladimír Neuman. Na lokální úrovni má tato strana, oproti parlamentní úrovni, podstatně slabší pozici a volební výsledky jsou nevyrovnané. Nejvyšší podporu ze strany voličů, jak na lokální úrovni, tak při volbách do Poslanecké sněmovny získala ČSSD, stejně jako ODS, v roce 2006. A stejně jako u ODS tato podpora ze strany občanů účastnících se komunálních voleb od té doby klesá (viz Tabulka 17).

Komunistická strana Čech a Moravy – KSČM

Politická strana, jejímž programovým cílem je socialismus, demokratická společnost rovnoprávných, svobodných občanů, společnost hospodářsky a politicky pluralitní, postavená na maximální občanské samosprávě, prosperující a sociálně spravedlivá, pečující o zachování a zlepšování životního prostředí, zabezpečující lidem důstojnou životní úroveň a prosazující bezpečnost a mír. Program vychází z marxistické teorie otevřeného dialogu s mezinárodním komunistickým a levicovým hnutím, novým myšlenkám a poznatkům. Tato politická strana usiluje o to, aby byla stranou masovou, která pracuje na základě kolektivnosti jednání a rozhodování, samosprávných principů a široké vnitrostranické demokracie. Současným předsedou KSČM je Vojtěch Filip, který byl do funkce zvolen dne 1. 10. 2005.¹⁵⁷

KSČM je politickou stranou, která se v období 1994-2014 vždy zúčastnila komunálních voleb v Novém Bydžově a vždy získala alespoň jeden mandát v zastupitelstvu města. Předsedou Základní organizace KSČM Nový Bydžov je Vladislav Motyčka.

Stejně jako ČSSD má tato strana na lokální úrovni, oproti parlamentní úrovni, podstatně slabší pozici a podpora ze strany voličů v komunálních volbách stále klesá. Nejvyšší podpory ze strany voličů ve volbách na lokální úrovni strana dosáhla v roce 1994. Při volbách do Poslanecké sněmovny byla nejvyšší podpora ze strany voličů ve volbách v roce 2002 (viz Tabulka 17).

¹⁵⁷ KSČM. *Naše strana. Vedení strany* [online]. 2003-2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <<https://www.kscm.cz/nase-strana>; <<https://www.kscm.cz/nasi-lide/vedeni-strany>>.

Tabulka 17: Výsledky ODS, ČSSD a KSČM v % ve volbách ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014

Rok	Volby do Evropského parlamentu			Volby do Poslanecké sněmovny			Volby do krajského zastupitelstva			Volby do zastupitelstva města		
	ODS	ČSSD	KSČM	ODS	ČSSD	KSČM	ODS	ČSSD	KSČM	ODS	ČSSD	KSČM
1994	---	---	---	---	---	---	---	---	---	17,92	7,22	18,01
1996	---	---	---	29,64	27,73	8,67	---	---	---	---	---	---
1998	---	---	---	29,44	32,32	9,79	---	---	---	27,22	14,50	13,08
2000	---	---	---	---	---	---	30,50	13,34	19,66	---	---	---
2002	---	---	---	23,48	28,85	20,76	---	---	---	23,75	10,32	14,04
2004	35,61	9,30	19,53	---	---	---	28,18	14,78	15,56	---	---	---
2006	---	---	---	33,93	34,86	13,67	---	---	---	37,87	16,77	11,73
2008	---	---	---	---	---	---	15,74	32,54	11,02	---	---	---
2009	33,97	26,15	12,83	---	---	---	---	---	---	---	---	---
2010	---	---	---	20,07	23,30	12,46	---	---	---	22,50	14,86	5,89
2012	---	---	---	---	---	---	27,84	19,07	16,41	---	---	---
2013	---	---	---	10,08	20,64	15,65	---	---	---	---	---	---
2014	15,99	13,90	9,61	---	---	---	---	---	---	20,08	11,85	5,64

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Nezávislí

Politické spektrum doplňují nezávislí kandidáti. V Novém Bydžově v komunální politice zauímají významné místo. Zúčastňují se zde komunálních voleb od roku 2002 a stejně jako ODS a ČSSD mají mezi voliči vůči ostatním uskupením výraznou podporu, i když jejich podpora postupem času klesá (viz Tabulka 18).

Jedná se o politické hnutí s vnitřním uspořádáním – personální kontinuitou, k jehož prioritám patří: bezpečnost a pořádek, zaměstnanost, komunikace a chodníky, doprava, školství, bytová politika, kultura a sport, životní prostředí, integrované obce, zdravotnictví a sociální služby.¹⁵⁸

¹⁵⁸ NOVÝ BYDŽOV. *Volby do zastupitelstev obcí 2014* [on line]. 2016. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <<http://novybydzov.cz/volby-do-zastupitelstev-obci-2014/ds-1399/archiv=0&p1=1288>>.

Tabulka 18: Výsledky Nezávislých v % ve volbách ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014

Rok	1994	1996	1998	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2014
Volby do Evropského parlamentu	---	---	---	---	7,20	---	---	0,55	---	---
Volby do Poslanecké sněmovny	---	0,99	0,67	4,18	---	1,90	---	---	---	---
Volby do krajského zastupitelstva	---	---	---	---	17,78	---	30,28	---	---	---
Volby do zastupitelstva města	---	---	---	11,43	---	20,61	---	---	19,22	11,63

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

4.2.2 Volební účast v ČR a ve městě Nový Bydžov v jednotlivých volbách

Tato část práce je deskripcí volební účasti v České republice a ve městě Nový Bydžov v období od roku 1994 do roku 2014. Jedná se o volební účast ve volbách: do Evropského parlamentu, Prezidenta republiky, do Senátu PČR, do Poslanecké sněmovny PČR, do krajského zastupitelstva a zastupitelstva města Nový Bydžov. Data jsou čerpána z veřejně přístupných volebních dat Českého statistického úřadu ČR.

První výzkumnou otázkou této diplomové práce, která vychází z výsledků šetření této podkapitoly, je otázka: Jak se liší volební účast voličů v jednotlivých typech voleb v České republice a ve městě Nový Bydžov, a jaký význam voliči přikládají jednotlivým typům voleb? Platí v případě elektorátu ve městě Nový Bydžov teorie K. Reifa a H. Schmitta o volbách prvního a druhého stupně?

Evropský parlament

Česká republika vstoupila do Evropské unie dne 1. 5. 2004. Jediným přímo voleným orgánem EU je Evropský parlament, který má legislativní, rozpočtovou a dozorčí pravomoc. Evropský parlament má 751 poslanců, kteří jsou voleni přímo občany EU každých pět let. Počet poslanců za každou členskou zemi je zhruba úměrný počtu obyvatel dané země, přičemž žádná země nesmí mít méně než šest nebo více než 96 poslanců a celkový počet poslanců nesmí překročit 751. První volby, kterých se zúčastnili občané ČR, proběhly v roce 2004 a zatím poslední volby se uskutečnily v květnu

2014 (rozdělení křesel dle jednotlivých zemí v roce 2014 je uveden v Příloze O).¹⁵⁹ V Novém Bydžově, stejně jako v České republice, účast ve volbách do Evropského parlamentu, postupně klesá. Účast voličů ve městě byla ve všech doposud konaných volbách do Evropského parlamentu v ČR nižší než účast celorepubliková (viz Tabulka 19).

Tabulka 19: Volební účast v % ve volbách do Evropského parlamentu EU v období 2004-2014

Rok	Česká republika	Nový Bydžov
2004	28,32	24,55
2009	28,22	21,88
2014	18,20	15,17

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Prezident republiky

Od vzniku samostatné České republiky v roce 1993 do roku 2012 byl prezident České republiky volen Parlamentem ČR na společné schůzi obou komor. Ke změně došlo v roce 2013, kdy se v lednu uskutečnila v České republice poprvé přímá volba prezidenta, a to na základě Ústavního zákona č. 71/2012 Sb., o zavedení přímé volby prezidenta, v platném znění.¹⁶⁰ O úřad prezidenta republiky se ucházelo celkem devět kandidátů, z nichž dva kandidáti postoupili do druhého kola volby. Vítězem voleb ve druhém kole (celonárodně i ve městě Nový Bydžov) se stal úřadující prezident České republiky Miloš Zeman s celkovým počtem hlasů 54,80 %. Prvního kola volby se zúčastnilo celkem 61,31 % voličů ČR, druhého kola celkem 59,11 % voličů ČR.¹⁶¹ V Novém Bydžově se prvního kola zúčastnilo celkem 59,82 % voličů města Nový Bydžov, druhého kola celkem 54,72 % voličů tohoto města. Účast voličů ve městě tedy byla v obou kolech nižší než účast celorepubliková (viz Tabulka 20).

¹⁵⁹ Evropská unie. *Základní informace o EU* [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_cs.htm>; *Evropský parlament* [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-parliament/index_cs.htm>.

¹⁶⁰ Volba prezidenta. *Zákon o přímé volbě prezidenta České republiky* [online]. 2011-2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.volba-prezidenta.cz/zakon_o_prime_volbe_prezidenta_ceske_republiky/?>.

¹⁶¹ Český statistický úřad. *Prezident 2013 – výsledek volby* [online]. 2013 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <<http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>>.

Tabulka 20: Volební účast v % ve volbách prezidenta České republiky v roce 2013

Kolo	Česká republika	Nový Bydžov
1.	61,31	59,82
2.	59,11	54,72

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Senát Parlamentu České republiky

Parlament České republiky se skládá ze dvou komor: Senátu a Poslanecké sněmovny. Senát PČR je ústavní institucí, která spolu s Poslaneckou sněmovnou PČR vykonává zákonodárnou moc. Je složen z 81 senátorů, přičemž každé dva roky probíhají volby do jedné třetiny Senátu – první volby se konaly v roce 1996, jedna třetina senátorů byla zvolena na dva roky, jedna třetina na čtyři roky, jedna třetina na šest let. Následující volby se konaly v jedné třetině volebních obvodů v roce 1998 a od těchto voleb je délka mandátu všech senátorů šest let. Voliči při volbách do Senátu Parlamentu České republiky vybírají z kandidátů, kteří jsou navrženi různými politickými stranami či z kandidátů nezávislých. Ten z kandidátů, který získá více než 50 % hlasů, je zvolen senátorem. Pokud nezíská více než 50 % hlasů žádný z kandidátů, koná se druhé kolo voleb, do kterého postupují dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů. Ve druhém kole vítězí kandidát s největším počtem hlasů. V České republice může být senátorem zvolen občan, kterému je nejméně 40 let. Současným předsedou Senátu PČR je Milan Štěch.¹⁶²

Tabulka 21: Volební účast v % ve volbách do Senátu Parlamentu České republiky v období 1996-2014

Lokalita	Česká republika				Nový Bydžov			
Rok	1996	2002	2008	2014	1996	2002	2008	2014
1. kolo	35,03	24,10	29,52	38,62	29,37	17,36	36,47	33,22
2. kolo	30,63	32,55	29,85	16,69	22,77	22,35	29,75	13,38

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Z výsledků uvedených v Tabulce 21 je patrné, že se ve volbách do Senátu PČR v daném období vždy volilo ve dvou kolech – nikdy nebyl zvolen kandidát již

¹⁶² Senát Parlamentu České republiky. *Senát PČR* [online]. 2016 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/senat/index.php?ke_dni=10.05.2016&O=10>.

v prvním kole. Oproti celorepublikové volební účasti v těchto volbách byl zájem voličů Nového Bydžova o tento typ voleb, až na první kolo v roce 2008, vždy nižší. Nejnižší účast byla zaznamenána, jak na celonárodní, tak i ve městě Nový Bydžov, ve druhém kole senátních voleb v roce 2014.

Poslanecká sněmovna PČR

Jak již bylo výše uvedeno, Poslanecká sněmovna je jednou z komor Parlamentu České republiky. Tvoří ji 200 poslanců, kteří jsou voleni ve všeobecných volbách na funkční období čtyř let. Pasivní volební právo (právo být volen) pro občany ČR vzniká dosažením 21 let věku. Ústava stanoví pro volby do PS PČR volební systém poměrného zastoupení. Zatím posledními volbami do PS PČR byly volby v roce 2013, kdy se jednalo o předčasné volby. Úřadujícím předsedou Poslanecké sněmovny PČR je Jan Hamáček.¹⁶³

Na základě údajů uvedených v Tabulce 22 lze říci, že volební účast ve volbách do PS PČR v Novém Bydžově stále klesá – v daném období celkem o 21,31 %. V ČR se jedná o pokles celkem o 16,93 %. Ve městě je také v posledních třech volebních účastech zájem o dané volby nižší než v celé ČR.

Tabulka 22: Volební účast v % ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v období 1996-2013

Rok	Česká republika	Nový Bydžov
1996	76,41	77,53
1998	74,03	74,28
2002	58,00	60,30
2006	64,47	60,79
2010	62,60	58,27
2013	59,48	56,22

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

¹⁶³ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Poslanecká sněmovna. Organizace a průběh voleb do PS* [online]. 2016 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <<http://psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>>; <<http://psp.cz/sqw/hp.sqw?k=181>>.

Krajská zastupitelstva

Město Nový Bydžov leží v Královéhradeckém kraji, který se rozkládá v severovýchodní části Čech. Hranici kraje tvoří státní hranice s Polskem, Liberecký kraj, Pardubický kraj a kraj Středočeský. S Libereckým a Pardubickým krajem tvoří Královéhradecký kraj oblast Severovýchod. Krajská metropole Hradec Králové je od města Nový Bydžov vzdálena 21 km. Od 1. 1. 2000 je území kraje tvořeno pěti okresy – Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. Nový Bydžov patří do okresu Hradec Králové.

K 1. 1. 2013 bylo v Královéhradeckém kraji zřízeno 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (mezi něž patří město Nový Bydžov) a 35 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje tvoří 45 zastupitelů.¹⁶⁴

Ve volbách do krajského zastupitelstva, v krajských volbách České republiky konaných v letech 2000-2012, byla volební účast voličů města Nový Bydžov vždy nižší než celorepubliková účast do krajských voleb ČR (viz Tabulka 23). Nejvyšší volební účast, jak v České republice, tak v Novém Bydžově, byla zaznamenána v roce 2008. Na národní úrovni se voleb do krajských zastupitelstev zúčastnilo 40,30 % voličů, v Novém Bydžově 37,55 % voličů. Nejnižší volební účast na národní úrovni byla zaznamenána v roce 2004, voleb se zúčastnilo celkem 29,62 % voličů. V Novém Bydžově byla nejmenší účast zaznamenána v roce 2000, a to ve výši 26,05 % voličů.

Tabulka 23: Volební účast v % ve volbách do Krajských zastupitelstev v období 2000-2012

Rok	Česká republika	Nový Bydžov – Královéhradecký kraj
2000	33,64	26,05
2004	29,62	27,33
2008	40,30	37,55
2012	36,89	34,75

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

¹⁶⁴ Královéhradecký kraj. *Kraj, volené orgány* [online]. 2016 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <<http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/kralovehradecky-kraj/statisticke-udaje-108/>>; *Zastupitelstvo*. Dostupné z: <<http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?pgid=78>>.

Zastupitelstva obcí

Volby do zastupitelstev obcí se v historii samostatné České republiky konají od roku 1994. Ve městě Nový Bydžov se tyto volby konaly vždy v řádném termínu a rozdělováno bylo pokaždé 25 mandátů. Celorepubliková volební účast do zastupitelstev obcí a volební účast ve městě Nový Bydžov jsou uvedeny v následující Tabulce 24.

Z výsledků volební účasti do zastupitelstev obcí je patrné, že největší účast, jak celorepubliková, tak v Novém Bydžově, byla v prvních volbách v roce 1994. Od druhých voleb, tedy roku 1998, až doposud se celorepubliková účast ve volbách do zastupitelstev obcí pohybovala v rozmezí 45,00 % až 48,50 %, zatímco v Novém Bydžově se jednalo o rozmezí od 39,78 % do 42,94 %. Volební účast do zastupitelstva města v Novém Bydžově byla v daném období vždy nižší než volební účast celorepubliková.

Tabulka 24: Volební účast v % ve volbách do zastupitelstev obcí v období 1994-2014

Rok	Česká republika	Nový Bydžov
1994	60,68	60,39
1998	45,00	40,05
2002	45,51	42,94
2006	46,38	39,78
2010	48,50	42,70
2014	44,46	41,74

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

4.2.3 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR v ČR a ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov

Další výzkumná otázka této diplomové práce je zaměřena na podobu výsledků voleb: Jaká je podoba výsledků voleb ve městě Nový Bydžov ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a ve volbách do zastupitelstva města – jaká uskupení voliči v těchto volbách preferují a jak se výsledky v těchto volbách liší?

Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a voleb do zastupitelstva města Nový Bydžov jsou uvedeny v Tabulkách 17 a 18. Výsledky jsou

uvedeny za politické subjekty, které jsou aktéry místního politického života v Novém Bydžově, a kterým je v této práci věnována pozornost. Jedná se o ODS, ČSSD, KSČM a Nezávislé. Politické strany ODS a ČSSD dosáhly nejvyšší podpory ze strany voličů ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2006, KSČM a Nezávislí v roce 2002. Nejnižší volební podporu ze strany voličů v těchto volbách zaznamenaly politické strany ODS a ČSSD v roce 2013, KSČM v roce 1996 a Nezávislí v roce 1998.

4.3 Volební chování obyvatel města Nový Bydžov (výsledky provedeného dotazníkového šetření)

Pro naplnění cílů této práce byl proveden průzkum mezi obyvateli města Nový Bydžov. Výzkum volebního chování obyvatel města Nový Bydžov byl prováděn formou dotazníkového šetření pomocí online služby survio.com, a to zejména pro jednoduché a přehledné ovládání a přístupnost z libovolného internetového prohlížeče. Dotazník (vzor viz Příloha A) byl umístěn na uvedené webové stránky a distribuován pomocí internetového odkazu rozesílaného pomocí e-mailů a sociálních sítí obyvatelům města Nový Bydžov se žádostí o další distribuci dotazníků. Daným odkazem byla respondentům zaručena anonymita. Dotazník byl na internetovém odkazu respondentům k dispozici v období od 25. 11. 2015 do 25. 1. 2016. V daném výzkumném šetření nebyl použit kvótní výběr, a to z důvodu možné špatné návratnosti dotazníků.

Celkový počet vyplněných a vrácených dotazníků na konci prováděného šetření činil 191. Podmínkou zařazení respondentů do daného dotazníkového šetření byl trvalý pobyt ve městě Nový Bydžov a dosažení věku 18 let. Z celkového odevzdaného počtu dotazníků byly celkem čtyři dotazníky vyřazeny (dotazník vyplnily osoby, které nebyly občany Nového Bydžova). Celkový konečný počet respondentů zařazených do dotazníkového šetření tedy činil 187, což představuje 2,7 % obyvatel z celého území města k 1. 1. 2016.

Z celkového počtu respondentů, jejichž vyplněné dotazníky byly zařazeny do dotazníkového šetření, vyplnilo dotazník 109 mužů (58,30 %) a 78 žen (41,70 %). Tento poměr neodpovídá složení obyvatel Nového Bydžova dle pohlaví, jelikož ve městě žije více žen než mužů (viz Tabulka 10).

Podle věkového složení (viz Tabulka 25) odpovědělo v dotazníkovém šetření nejvíce respondentů ve věku 36-45 let, a to 26,20 % (49 respondentů), naopak nejméně ve věku 66 let a více, pouze 1,60 % (tři respondenti). Podle rodinného stavu (viz Tabulka 26) byli

v dotazníkovém šetření nejvíce zastoupení vdané/ženatí, celkem 35,83 % (67 respondentů), následování svobodnými v relativním počtu 34,76 % (65 respondentů).

Tabulka 25: Věkové složení respondentů dotazníkového šetření ve městě Nový Bydžov

Věk	Absolutní počet	Relativní počet
18-25 let	38	20,32 %
26-35 let	31	16,58 %
36-45 let	49	26,20 %
46-55 let	44	23,53 %
56-65 let	22	11,77 %
66 let a více	3	1,60 %
Celkem	187	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Tabulka 26: Rodinný stav respondentů dotazníkového šetření ve městě Nový Bydžov

Rodinný stav	Absolutní počet	Relativní počet
svobodná / svobodný	65	34,76 %
vdaná / ženatý	67	35,83 %
rozvedená / rozvedený	48	25,67 %
vdova / vdovec	7	3,74 %
Celkem	187	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

V počtu dětí byli nejvíce zastoupeni respondenti se dvěma dětmi (33,69 % = 63 respondentů), následování bezdětnými (33,16 % = 62 respondentů), přičemž ve společné domácnosti nemá děti celkem 134 dotázaných, což činí 71,66 % respondentů (viz Tabulka 27).

Tabulka 27: Počet dětí respondentů včetně počtu dětí žijících s respondenty ve společné domácnosti v dotazníkovém šetření ve městě Nový Bydžov

Počet dětí	Počet dětí		z toho počet dětí žijících ve společné domácnosti	
	Absolutní počet	Relativní počet	Absolutní počet	Relativní počet
0	62	33,16 %	134	71,66 %
1	41	21,93 %	24	12,83 %
2	63	33,69 %	25	13,67 %
3	18	9,63 %	3	1,60 %
4	2	1,06 %	0	0,00 %
8	1	0,53 %	1	0,53 %
Celkem	187	100 %	187	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

V případě nejvýše dosaženého vzdělání respondentů (viz Tabulka 28) bylo nejvíce zastoupeno střední vzdělání – střední škola s maturitou – celkem 39,04 % (73 respondentů). Pouze základní vzdělání se neobjevilo u žádného z respondentů.

Tabulka 28: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů v dotazníkovém šetření ve městě Nový Bydžov

Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	Absolutní počet	Relativní počet
základní (základní škola)	0	0,00 %
praktické (učiliště bez maturity)	39	20,86 %
praktické (učiliště s maturitou)	22	11,76 %
střední (škola s maturitou)	73	39,04 %
vyšší odborné (Dis.)	21	11,23 %
vysokoškolské (Bc., Mgr., Ing., MUDr., ...)	32	17,11 %
Celkem	187	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Nejvíce zastoupeným ekonomickým postavením (viz Tabulka 29) byl zaměstnanec na plný úvazek, celkem 47,59 % (89 respondentů) a OSVČ – podnikatel, celkem 18,18 % (34 respondentů ze 187).

Tabulka 29: Ekonomické postavení respondentů v dotazníkovém šetření ve městě Nový Bydžov

Ekonomické postavení respondentů	Absolutní počet	Relativní počet
studující	18	9,63 %
zaměstnanec na částečný úvazek	7	3,74 %
zaměstnanec na plný úvazek	89	47,59 %
zaměstnanec ve vlastní firmě	0	0,00 %
OSVČ, podnikatel	34	18,18 %
trvale v domácnosti	0	0,00 %
rodičovská dovolená	9	4,81 %
pracující důchodce	4	2,14 %
nepracující důchodce	15	8,02 %
nezaměstnaný	11	5,88 %
jiné – uveďte jaké:	0	0,00 %
Celkem	187	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Počet respondentů dle výše čistého měsíčního příjmu je uveden v Tabulce 30.

Tabulka 30: Výše čistého měsíčního příjmu respondentů v dotazníkovém šetření

Výše čistého měsíčního příjmu	Absolutní počet	Relativní počet
bez stálého příjmu	28	14,97 %
do 8 000,- Kč	2	1,07 %
8 001-12 000,- Kč	29	15,51 %
12 001-15 000,- Kč	46	24,60 %
15 001-20 000,- Kč	47	25,13 %
20 001-25 000,- Kč	17	9,09 %
25 000-30 000,- Kč	11	5,88 %
nad 30 000,- Kč	7	3,74 %
Celkem	187	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Dle výše čistého měsíčního příjmu odpovědělo nejvíce respondentů s čistým měsíčním příjmem v rozmezí 15 001-20 000,- Kč, celkem 25,13 % (47 respondentů). O jednoho respondenta méně má příjmová skupina v rozmezí 12 001-15 000,- Kč, tedy 24,60 % z celkového počtu respondentů. Do 8 000,- Kč čistého měsíčního příjmu se řadí 1,01 % respondentů (dva respondenti) a bez stálého příjmu je 15,00 % z dotazovaných (28 respondentů). Sedm respondentů, tedy 3,74 % z celkového počtu respondentů dotazníkového šetření, disponuje příjmy nad 30 000,- Kč.

Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo 23,53 % (44 respondentů), že se zajímá o politiku. Mezi nimi bylo 5,35 % (10 respondentů), kteří byli v době dotazníkového šetření nějakou formou politicky angažovaní (člen zastupitelstva města, člen výboru zastupitelstva města, člen komise rady města, člen politického uskupení ...). Veřejného života (např. v zájmových sdruženích, hnutích či organizacích, občanských sdruženích, veřejně prospěšných společnostech, odborech, profesionálních svazech, apod.) se v dané době šetření účastnilo 13,37 % dotazovaných (25 respondentů).

Na otázku, zda se respondent řadí k radikální „levici“, „levici“, radikální „pravici“, „pravici“ či „demokratickému středu“ odpověděli respondenti následovně: radikální „levice“ = žádný respondent = 0,00 % z dotazovaných; „levice“ = 40 respondentů = 21,39 %; radikální „pravice“ = jeden respondent = 0,53 %; „pravice“ = 41 respondentů = 21,93 %; „demokratický střet“ = 105 respondentů = 56,15 %.

4.3.1 Stranická identifikace obyvatel (respondentů) města Nový Bydžov, účast respondentů Nového Bydžova ve volbách ČR a význam voleb dle respondentů

Část dotazníku byla věnována otázkám stranické identifikace obyvatel města Nový Bydžov. Stranickou identifikaci lze měřit na základě toho, jak o sobě jednotlivci uvažuje, ke které straně vyjádří svou vazbu a v jaké intenzitě. Přitom je vhodné použít přímé otázky na směr a míru stranické identifikace.¹⁶⁵

Respondentům byla v dotazníku položena otázka: „Je Vám blízká některá konkrétní politická strana nebo uskupení (či bližší než ostatní)?“. Na tuto otázku odpovědělo kladně 46 respondentů. Pokud respondent odpověděl kladně, byla mu určena následující otázka:

¹⁶⁵ Sociologický ústav. Akademie věd ČR, v. v. i. Fakulta sociálních věd UK. LINEK, L. *Jak měřit stranickou identifikaci?* [online]. 2010 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <http://dav.soc.cas.cz/uploads/21ba4ab0ec55c45e08f0737c645bbb714256fdb_DaV09_2_pp187_210.pdf>.

„Uveďte, která konkrétní politická strana či uskupení je Vám blízká či bližší než ostatní“. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 24,60 % dotazovaných (46 respondentů) se identifikuje s některou konkrétní politickou stranou či uskupením. Nejvíce respondentů se identifikuje s českou pravicovou politickou stranou ODS¹⁶⁶ (celkem 18 respondentů).

Tabulka 31: Identifikace respondentů s konkrétní politickou stranou či uskupením v dotazníkovém šetření

Politická stran či uskupení	Absolutní počet	Relativní počet
ODS	18	9,63 %
ČSSD	11	5,89 %
ANO 2011	6	3,21 %
TOP 09	5	2,68 %
Strana svobodných občanů	3	1,60 %
Nezávislí	1	0,53 %
KSČM	1	0,53 %
KDÚ-ČSL a ODS (<i>respondent uvedl obě strany</i>)	1	0,53 %
žádná	141	75,40 %
Celkem	187	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Z výše uvedeného vyplývá příklon respondentů k pravicovým stranám. Jako nejvíce blízká (či bližší než ostatní) byla uvedena ODS, což koresponduje s výsledky komunálních voleb ve městě, kdy je od roku 1998 tato pravicová strana vítězem komunálních voleb ve městě (viz Tabulka 17).

Na otázku, jaký osobní vztah mají respondenti k jim uvedené politické straně či uskupení, 4,81 % dotazovaných (devět respondentů) odpovědělo, že silný; 10,16 % (19 respondentů), že mírný a 9,63 % (18 respondentů), že se jedná o slabý osobní vztah. Nejsilnější identifikaci cítí voliči ODS (pět respondentů z výše uvedených devíti, jež cítí silný osobní vztah k politické straně).

¹⁶⁶ ODS. *Základní informace o Občanské demokratické straně, Předsednictvo ODS* [online]. 1991-2016 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/o-nas>; <http://www.ods.cz/clanek/6445-predsedou-ods-zvolen-petr-fiala>>.

Na otázku týkající se účasti voleb ve městě Nový Bydžov, a v případě kladné odpovědi, kterých voleb, odpovědělo 37,43 % dotázaných (70 respondentů), že se nezúčastňuje žádných voleb. Celkem 117 respondentů se voleb zúčastňuje. Nejvíce respondentů se zúčastňuje voleb do zastupitelstva města, celkem 98 respondentů ze 117 respondentů účastnících se voleb. Nejméně respondentů účastnících se voleb se zúčastňuje voleb do Senátu PČR. U této otázky mohli respondenti zaškrtnout více odpovědí. Přehled účasti respondentů Nového Bydžova ve volbách ČR je uveden v následující Tabulce 32.

Tabulka 32: Účast ve volbách 117 respondentů Nového Bydžova účastnících se voleb v ČR

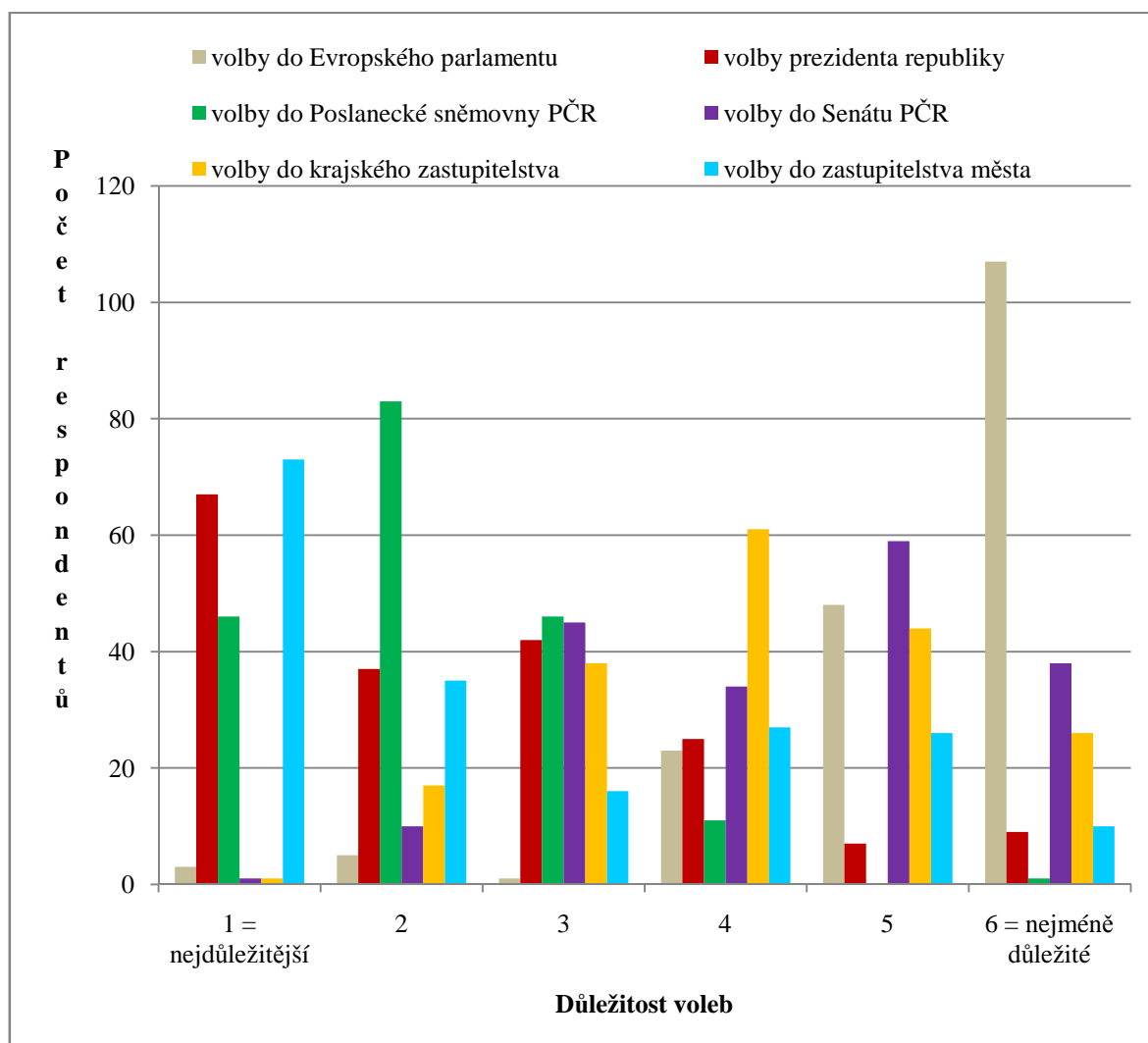
Volby	Absolutní počet	Relativní počet
Evropský parlament	25	21,37 %
Prezident republiky	89	76,07 %
Senát Parlamentu ČR	24	12,83 %
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR	63	53,85 %
Krajské zastupitelstvo	36	30,77 %
Zastupitelstvo města	98	83,76 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Následující otázka v dotazníku byla věnována důležitosti voleb z pohledu respondentů, a to i v případě, že se voleb nezúčastňují. Ve výběru voleb byly volby konané v České republice, a to: do Evropského parlamentu, prezidenta republiky, do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, do Senátu Parlamentu České republiky, do krajského a městského zastupitelstva. Důležitost voleb měli respondenti ohodnotit čísly jedna až šest, kdy číslo jedna znamenalo „nejdůležitější“ volby a číslo šest volby „nejméně důležité“. Přehled výsledků, jaký význam respondenti v Novém Bydžově přikládají jednotlivým volbám v České republice je uveden v následujícím Grafu 6, z něhož je patrné, že největší význam respondenti přikládají volbám do zastupitelstva města a nejmenší význam volbám do Evropského parlamentu. V případě elektorátu města Nový Bydžov (na základě veřejně přístupných dat Českého statistického úřadu České republiky) však voliči přikládají největší význam volbám do Poslanecké sněmovny PČR a nejmenší význam, stejně jako respondenti, volbám do Evropského parlamentu (viz Graf 8).

Jakou důležitost přisuzují respondenti komunálním volbám, bylo v dotazníku ověřováno také samostatnou otázkou (bez možnosti porovnání jednotlivých typů voleb v ČR). Respondenti měli důležitost komunálních voleb ohodnotit číslem jedna až pět, kdy číslo jedna znamenalo volby velmi důležité a číslo pět volby naprosto nedůležité. Celkem 64 respondentů (34,22 %) ohodnotilo komunální volby jako velmi důležité, 40 respondentů (21,39 %) ohodnotilo komunální volby číslem dvě, 19 respondentů (10,16 %) číslem tři, 26 respondentů (13,90 %) číslem čtyři a 38 respondentů (20,32 %) považovalo komunální volby za naprosto nedůležité. Na obě otázky v dotazníku, týkající se důležitosti voleb, tedy respondenti odpověděli shodně – komunální volby považují za velmi důležité.

Graf 6: Pořadí důležitosti voleb v ČR podle respondentů ve městě Nový Bydžov

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

4.3.2 Volby do zastupitelstva města Nový Bydžov

Převážná část dotazníku byla věnována volbám do zastupitelstva města Nový Bydžov, a to zejména doposud posledním komunálním volbám, které se konaly v roce 2014.

Účast respondentů ve volbách do zastupitelstva města v roce 2014

Na otázku: „Zúčastnil(a) jste se (jako volič) posledních voleb do zastupitelstva města v roce 2014?“ kladně odpovědělo celkem 52,41 % dotazovaných (98 respondentů). Zbývajících 89 respondentů se komunálních voleb v roce 2014 neúčastnilo.

Důvody účasti a neúčasti respondentů ve volbách do zastupitelstva města v roce 2014

Dále byli respondenti dotazováni na důvod své účasti či neúčasti ve volbách do zastupitelstva města. U těchto otázek bylo možné zvolit také kombinaci uvedených variant (nebylo respondenty využito). V případě účasti respondentů v komunálních volbách se jednalo o nejčastější důvod: „možnost ovlivnit budoucí dění ve městě“. Tento důvod uvedlo 64,29 % respondentů, kteří se účastnili voleb do zastupitelstva města v roce 2014.

Tabulka 33: Důvody účasti 98 respondentů ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014

Důvody	Absolutní počet	Relativní počet
možnost ovlivnit budoucí dění ve městě	63	64,29 %
možnost svobodné volby mezi jednotlivými politickými stranami a sdruženími a jednotlivými kandidáty	1	1,02 %
znám se osobně s některými kandidáty, které jsem volil(a), nebo některými kandidáty strany, kterou jsem volil(a)	11	11,23 %
považuji to za svou povinnost	10	10,20 %
volíme celá rodina (domácnost)	8	8,16 %
ovlivnil mě předvolební program (prezentace) určité strany či hnutí (kandidáta)	0	0,00 %
ovlivnilo mě okolí (kolegové, přátelé, rodina, sousedé)	0	0,00 %
aby nezískali hlasy ti, které bych nikdy nevolil(a)	5	5,10 %
jiný důvod – uveďte jaký, popřípadě uveďte kombinaci výše uvedených důvodů:	0	0,00 %
Celkem	98	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

V případě neúčasti v komunálních volbách bylo jako nejčastější důvod uváděno: „politika mě nezajímá, nesleduji politické dění ve městě“ – celkem 47,19 % respondentů, kteří se neúčastnili komunálních voleb v roce 2014. Jako druhý nejčastější důvod respondenti uváděli: „nevybral(a) jsem si z nabízeného politického spektra a kandidátů“ (21,35 % respondentů neúčastnících se komunálních voleb v roce 2014).

Tabulka 34: Důvody neúčasti 89 respondentů ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014

Důvody	Absolutní počet	Relativní počet
nevybral(a) jsem si z nabízeného politického spektra a kandidátů	19	21,35 %
neoslovil mě žádný z nabízených politických programů	2	2,25 %
nevolím, protože můj hlas stejně nic neznamená (vyhraje někdo jiný)	11	12,36 %
nevolím, protože nedůvěřuji kandidátům (jde jim jen o osobní prospěch)	10	11,24 %
ovlivnilo mě okolí (kolegové, přátelé, rodina, sousedé)	0	0,00 %
nebyl(a) jsem v průběhu voleb v místě svého bydliště	1	1,12 %
politika mě nezajímá, nesleduji politické dění ve městě	42	47,19 %
jiný důvod – uveďte jaký, popřípadě uveďte kombinaci výše uvedených důvodů:	4	4,49 %
	Jednalo se o tyto důvody:	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „nebylo mi tenkrát ještě 18“ ▪ „nemohla jsem volit (nebylo mi tenkrát 18)“ ▪ „nerozumím politice“ ▪ „nemoc“ 	
Celkem	89	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Podrobný rozpis důvodů účasti či neúčasti respondentů ve volbách do zastupitelstva města v roce 2014 ve městě Nový Bydžov je uveden v Tabulkách 33 a 34.

Podoba a důvody podoby volby respondentů v komunálních volbách v roce 2014

Při vyplňování volebního lístku v komunálních volbách 2014 respondenti preferovali jednu politickou stranu či jedno uskupení, a to celkem v 66,33 % (65 respondentů

z 98 respondentů účastnících se daných komunálních voleb). Nejvíce respondentů preferovalo ODS. Respondenty preferované strany jsou uvedeny v následující Tabulce 35.

Tabulka 35: Preference politické strany či uskupení respondentů ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014

Respondenty preferovaná politická strana či uskupení	ODS	Nezávislí	ČSSD	ANO 2011	TOP 09	Strana svobodných občanů	KSČM	neuveďeno	Celkem
Absolutní počet	20	16	15	4	4	3	2	1	65
Relativní počet	30,77 %	24,62 %	23,08 %	6,15 %	6,15 %	4,61 %	3,08 %	1,54 %	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Jeden z respondentů zároveň označil jednotlivé kandidáty z této politické strany či uskupení. Důvody respondentů volících jednu politickou stranu či sdružení jsou uvedeny v Tabulce 36. Respondenti mohli zvolit také kombinaci variant dané otázky (nebylo využito). Nejčastějším důvodem volby jedné politické strany či sdružení byla varianta: „znám kandidáty této strany (uskupení)“.

Tabulka 36: Důvody respondentů volících jednu politickou stranu či uskupení ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014

Důvody	Absolutní počet	Relativní počet
jsem členem (členkou) této politické strany či uskupení	8	12,31 %
na základě předvolební kampaně – programu strany či uskupení	1	1,54 %
znám kandidáty této strany (uskupení)	31	47,70 %
volíme tuto stranu či sdružení jako rodina (domácnost)	6	9,23 %
výběr byl pro mě nejmenším zlem	11	16,92 %
volil(a) jsem tak, abych podpořil(a) opozici proti minulému vedení	5	7,69 %
ovlivnilo mě okolí (kolegové, přátelé, rodina, sousedé)	3	4,61 %
jiný důvod – uveďte jaký, popřípadě uveďte kombinaci výše uvedených důvodů:	0	0,00 %
Celkem	65	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Jednotlivé kandidáty z různých politických stran a sdružení označilo celkem 30,61 % (30 respondentů z 98 respondentů účastnících se komunálních voleb v Novém Bydžově v roce 2014). Pouze tři respondenti (3,06 % z uváděných 98) využili možnosti kombinovaného hlasu. Důvody těchto rozhodnutí respondentů jsou uvedeny v Tabulce 37. U těchto otázek bylo možné zvolit také kombinaci uvedených variant. Nejčastějším důvodem rozhodnutí pro označení jednotlivých kandidátů z různých politických stran či sdružení a kombinovaného hlasu v komunálních volbách 2014 byl důvod: „volil(a) jsem jen ty kandidáty, které osobně znám, a kterým věřím“ – celkem 20 z 33 respondentů volících kandidáty z různých politických stran a uskupení a kombinovaného hlasu.

Tabulka 37: Důvody respondentů volících jednotlivé kandidáty z různých politických stran a uskupení a kombinovaného hlasu ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014

Důvody	Absolutní počet	Relativní počet
nesympatizuji se žádnou politickou stranou či uskupením, ani mi není žádná politická strana (či uskupení) blízká a tak jsem náhodně kombinoval(a) kandidáty z jednotlivých stran a uskupení	0	0,00 %
volil(a) jsem jen ty kandidáty, kteří podle mého názoru mohli uspět	0	0,00 %
volil(a) jsem jen ty kandidáty, které osobně znám, a kterým věřím	20	60,61 %
volíme jednotně jako rodina (domácnost)	0	0,00 %
volil(a) jsem známé osobnosti města	4	12,12 %
volil(a) jsem tak, abych podpořil(a) opozici proti minulému vedení	3	9,09 %
ovlivnilo mě okolí (kolegové, přátelé, rodina, sousedé)	1	3,03 %
ovlivnil mě volební program, presentace kandidáta	1	3,03 %
volil(a) jsem takticky (např. chci ve městě plavecký bazén, volím toho, kdo ho také chce)	0	0,00 %
volil(a) jsem nejmenší zlo	0	0,00 %
volil(a) jsem neznámé kandidáty, aby došlo ke změně	4	12,12 %
jiný důvod – uveďte jaký, popřípadě uveďte kombinaci výše uvedených důvodů:	0	0,00 %
Celkem	33	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Z výše uvedeného je zřejmé, že nejčastějším důvodem pro rozhodnutí respondentů, kteří volili v komunálních volbách v roce 2014 ve městě Nový Bydžov, v případě označení jedné politické strany či uskupení, označení jednotlivých kandidátů různých politických stran a uskupení, a kombinovaného hlasu je skutečnost, že znají jimi volené kandidáty.

Účast respondentů ve volbách zastupitelstva města v roce 2010 a srovnání rozhodnutí respondentů v komunálních volbách 2010 a 2014

Na otázku, zda respondenti volili také v předchozích komunálních volbách v roce 2010, odpovědělo kladně celkem 81 respondentů (tedy 82,65 % respondentů účastnících se komunálních voleb v Novém Bydžově v roce 2014 a 43,32 % z celkového počtu respondentů). Odpovědi, zda bylo jejich rozhodnutí stejné jako ve volbách do zastupitelstva města v roce 2014, jsou uvedeny v následující Tabulce 38.

Tabulka 38: Shodnost rozhodnutí v komunálních volbách v roce 2010 a 2014 respondentů volících do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2010 a 2014

Důvody	Absolutní počet	Relativní počet
ANO – mé rozhodnutí bylo stejné	52	64,20 %
spíše ANO (stejně z velké části)	17	20,99 %
spíše NE (z velké části NE)	2	2,47 %
NE – mé rozhodnutí nebylo stejné	9	11,11 %
již se nepamatuji	1	1,23 %
Celkem	81	100 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

V případě srovnání stability volebního chování respondentů v komunálních volbách v roce 2010 a 2014 lze na základě výše uvedených skutečností konstatovat, že shodná volba v komunálních volbách 2010 a 2014 se objevila u 64,20 % respondentů volících v obou komunálních volbách.

Negativní postoje respondentů k politickým stranám a uskupením

V dotazníku byla také položena otázka: *“Jaké politické uskupení byste nikdy v komunálních volbách nevolil(a)?”* Někteří z respondentů uvedli více než jednu politickou stranu či uskupení.

Na tuto otázku odpovědělo celkem 166 respondentů (88,77 % z celkového počtu respondentů), z nichž více než třetina cítí negativní stranickou identifikaci k levicové straně KSČM. Jako druhá (25 respondentů) je nejvíce uváděna pravicová strana TOP 09 (13,37 % z celkového počtu respondentů) a třetí v pořadí, proti které se vymezuje 10,70 % respondentů, je hnutí ANO 2011, které je těsně následováno pravicovou stranou ODS (10,16 %) a levicovou stranou ČSSD (9,09 %). Negativní vztah je tedy nejčastěji vykazován vůči levicové straně KSČM. Výsledky negativních vazeb respondentů k politické straně či uskupení v komunálních volbách ve městě Nový Bydžov shrnuje následující Tabulka 39.

Tabulka 39: Negativní vazby respondentů k politické straně či uskupení v komunálních volbách v Novém Bydžově

Politická strana či uskupení	Absolutní počet	Relativní počet
KSČM	58	31,02 %
TOP 09	25	13,37 %
Ano 2011	20	10,70 %
ODS	19	10,16 %
ČSSD	17	9,09 %
SOS pro Nový Bydžov (Strana pro Otevřenou Společnost)	12	6,42 %
KDU-ČSL	11	5,88 %
Strana svobodných občanů	9	4,81 %
Česká pirátská strana	7	3,74 %
Extrémistické strany	2	1,06 %
Radikální strany	1	0,53 %
Strany podporující rasismus a xenofobii	1	0,53 %
Změna pro Nový Bydžov	1	0,53 %
SPD (Svoboda a přímá demokracie)	1	0,53 %
Úsvit – Národní koalice	1	0,53 %
Neuvedeno	21	11,23 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Další otázka v dotazníku směřovala k důvodům respondentových postojů, tedy proč by respondenti jimi uvedenou stranu nikdy nevolili. Nejvíce respondentů (38,51 %) by politickou stranu či uskupení nikdy nevolilo z důvodu výběru kandidátů této strany či uskupení. Z důvodu neslučitelnosti politického programu se svým přesvědčením by zvolenou politickou stranu či uskupení nevolilo 24,07 % respondentů a 20,86 % respondentů by danou politickou stranu či uskupení nevolilo z ideologického důvodu (opačná strana politického spektra respondenta). Jiný důvod uvedlo 16,56 % respondentů. Ve čtyřech případech se jednalo o minulost politické strany KSČM, ve třech případech o vrcholné představitele politických stran či hnutí, ve dvou případech o peníze – korupci a jeden případ se týkal dojmů, kterým strana působí (jednalo se o Českou pirátskou stranu). 21 respondentů důvod neuvedlo. Důvody negativní vazby respondentů jsou podrobněji uvedeny v Tabulce 40.

Tabulka 40: Důvody negativní vazby respondentů k politické straně či uskupení v komunálních volbách v Novém Bydžově

Důvod negativní vazby	Absolutní počet	Relativní počet
Nachází se na opačné straně „mého“ politického spektra (levice – pravice)	39	20,86 %
Neztotožňuji se s jejím politickým programem	45	24,07 %
Z důvodu výběru kandidátů tohoto uskupení	72	38,51 %
Jiný důvod – uveďte:		
Kvůli minulosti před rokem 1989, pro jejich minulost, historie	4	2,14 %
Jde jen o peníze, korupce	2	1,07 %
Nepůsobí na mě dobrým dojmem	1	0,53 %
Předseda strany Bohuslav Sobotka	1	0,53 %
Miloslav Ransdorf	1	0,53 %
Andrej Babiš	1	0,53 %
Neuvedeno	21	11,23 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Jedna z otázek v dotazníku byla zaměřena na skutečnost, zda respondenti znají počet zastupitelů ve městě Nový Bydžov. Kladně odpovědělo celkem 101 respondentů (54,01 %), záporně 86 respondentů (45,99 %). V případě kladné odpovědi byli respondenti

dále dotazováni, o jaký počet zastupitelů se jedná. Celkem 93 respondentů odpovědělo správně – tedy 25 zastupitelů. Zbývajících 8 respondentů na otázku neodpovědělo.

Na otázku, zda by respondenti dokázali napsat tři jména kandidátů z kandidátních listin v roce 2014, odpovědělo kladně celkem 72 respondentů (38,50 % z celkového počtu respondentů a 77,42 % respondentů, kteří správně uvedli počet zastupitelů), záporně 110 respondentů (58,82 % z celkového počtu respondentů) a pět respondentů na danou otázku neodpovědělo. Ze 72 kladně odpovídajících respondentů dokázalo jména kandidátů správně napsat 69 z nich (kandidáti byli správně uvedeni v počtu tří až jedenácti kandidátů). Uvedeno bylo celkem 64 kandidátů z kandidátních listin politických stran a uskupení. Nejčastěji byli uváděni kandidáti: ODS – Pavel Louda (celkem 20x) – starosta města Nový Bydžov od roku 1994; ČSSD – Jiří Ort (13x) – zástupce ředitele Gymnázia města Nový Bydžov; Nezávislí – Jaromír Kubelka (13x) – učitel prvního stupně Základní školy Karlova v Novém Bydžově; ČSSD – Jaroslav Šedivý (12x) – ředitel Gymnázia Nový Bydžov; ODS – Milan Štoček (12x) – podnikatel; ODS – Vladimír Kulich (12x) – lékař; Nezávislí – Bohumil Orel (11x) – místostarosta města Nový Bydžov.

V dotazníku byly také položeny otázky, zda se respondenti zúčastňují jednání zastupitelstva města a jak jsou spokojeni s prací zastupitelstva města od komunálních voleb v roce 2014. Jednání zastupitelstva města se zúčastňuje 19 respondentů (10,16 % z celkového počtu respondentů), z nichž tři respondenti se zúčastňují pravidelně, sedm respondentů nepravidelně a devět respondentů pouze v případě, že se jedná o pro ně konkrétní zajímavé téma, ke kterému by se rádi vyjádřili. S prací zastupitelstva města od komunálních voleb v roce 2014 je z celkového počtu respondentů spokojeno 10,70 % respondentů, nespokojeno 9,09 % respondentů, 48,66 % respondentů není spokojeno ani nespokojeno a 31,55 % respondentů práce zastupitelstva města nezajímá.

Jak jsou respondenti spokojeni se životem v Novém Bydžově, je souhrnně uvedeno v Tabulce 41. Respondenti měli dané oblasti života označit čísly jedna (největší spokojenost) až pět (silná nespokojenost).

Tabulka 41: Spokojenost respondentů se životem ve městě Nový Bydžov

Oblast života	Spokojenost	Absolutní počet	Relativní počet
Bezpečnost ve městě	3	71	37,97 %
Bydlení a bytová oblast	2	102	54,55 %
Dopravní obslužnost	3	81	43,32 %
Místní komunikace	4	90	48,13 %
Kulturní oblast	2	68	36,36 %
Komunikace s městským úřadem	3	85	45,45 %
Sportovní možnosti	2	94	50,27 %
Sociální oblast	2	65	34,76 %
Oblast školství	2	80	42,78 %
Pracovní příležitosti (možnosti)	5	123	65,78 %
Životní úroveň	3	112	59,89 %
Celková situace ve městě	3	103	55,08 %

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Nejvíce spokojeni jsou respondenti s oblastmi: bydlení a bytová oblast, kulturní oblast, sportovní možnosti, sociální oblast a oblast školství. Nejméně, a to v nejvyšším počtu respondentů (65,78 %), jsou spokojeni s pracovními příležitostmi. Celková situace ve městě je hodnocena průměrně, tedy střední možností daných ohodnocení.

Faktory ovlivňující rozhodování respondentů v Novém Bydžově v komunálních volbách

Mezi faktory, které ovlivňují rozhodování voličů v komunálních volbách, patří strukturální faktory (např. příslušnost k sociální třídě, status, příjem, sociální identifikace) a kontextuální faktory (např. tzv. efekt kampaně, tzv. susedský efekt, či tzv. hlasování o sporném bodu).¹⁶⁷

Z 98 respondentů, kteří volili v komunálních volbách v roce 2014, celkem 65 z nich označilo jednu politickou stranu či jedno sdružení. Jako nejčastější důvody respondenti

¹⁶⁷ KOPŘIVA, R. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce* [online]. 2009 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz/file/VTNkVzQ1YkQ2WVE9>>. 2009, s. 48.

uvedli: „znám kandidáty této strany (sdružení)“, a to celkem v 31 případech a „výběr byl pro mě nejmenším zlem“ – celkem v 11 případech. Označení jednotlivých kandidátů z různých politických stran a sdružení a kombinovaný hlas využilo celkem 33 z 98 respondentů účastnících se komunálních voleb v roce 2014. Nejčastějším důvodem pro rozhodnutí bylo: „volil(a) jsem jen ty kandidáty, které osobně znám, a kterým věřím“ – celkem 20 respondentů.

Z výše uvedeného je zřejmé, že nejčastějším důvodem pro rozhodnutí respondentů, kteří volili v komunálních volbách v roce 2014 ve městě Nový Bydžov, je skutečnost, že znají jimi volené kandidáty stran a uskupení. V tomto případě se tedy jedná o kontextuální faktor v rozhodování – efekt kandidáta (jeho teritoriální blízkost k voličům, často i přesto, že není ze strany, kterou volí tradičně, protože ho znají osobně anebo věří, že bude zastupovat lokální zájmy). V případě města Nový Bydžov by se dle mého názoru mohlo jednat také o fenomén: charismatický starosta a to zejména z toho důvodu, že současný starosta je ve své funkci již od roku 1994.

Dále je zkoumáno, zda rozhodování voličů ve městě Nový Bydžov v komunálních volbách 2014 v souvislosti s volbou politické strany či uskupení (volební podpora) souvisí se strukturálními faktory: věk, vzdělání, ekonomické postavení či výše příjmu. Získaná data z výzkumného šetření lze použít pouze za podmínky, že je společnost homogenní. Korelace dat, jíž se homogenita společnosti testuje, je však nad rámec této diplomové práce, proto je práce postavena na již prokázané homogenitě české společnosti¹⁶⁸, a vliv vybraných faktorů na volební rozhodování voličů je zkoumán přímo. Do souhrnu dle věkových kategorií, vzdělání, ekonomického postavení a příjmu (Tabulky 42, 43, 44, 45) byli zahrnuti pouze ti respondenti, kteří preferovali celou kandidátní listinu politické strany či uskupení a tuto politickou stranu či uskupení uvedli – tedy 64 respondentů z 98 respondentů účastnících se komunálních voleb 2014. Proměnné: věk, vzdělání, ekonomické postavení a výše příjmu jsou porovnávány s proměnnou: volební podpora politických stran a uskupení.

Jako první je porovnáván vztah věku a volební podpora politických stran a uskupení. Z výsledků je patrné, že ve městě Nový Bydžov má podporu respondentů pravicová

¹⁶⁸ MATĚJŮ, P., VLACHOVÁ, K. & al. *Nerovnost, spravedlnost, politika – Česká republika 1991-1998*. 2000, s. 150-201.

politická strana ODS, a to u mladší i starší generace. Největší podporu mají parlamentní strany ODS a ČSSD, a to u voličů věkové kategorie 46-55 let (nepatrně vyšší podpora je poskytována levicové straně ČSSD). Nezávislé nejvíce podporuje věková kategorie 36-45 let. Z výsledků však nelze jednoznačně předpokládat, zda má věk u respondentů v Novém Bydžově vliv na volební rozhodování v případě volby jedné politické strany či uskupení (viz následující Tabulka 42).

Tabulka 42: Volební podpora politických stran a uskupení ze strany respondentů v % ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014 podle věku

Věk	Nezávislí	ČSSD	ODS	KSČM	TOP 09	ANO 2011	Strana svobodných občanů
18-25 let	0	0	1,56	0	0	3,13	1,56
26-35 let	4,69	0	7,81	0	4,69	3,13	1,56
36-45 let	9,38	6,25	7,81	0	1,56	0	1,56
46-55 let	4,69	14,06	12,50	1,56	0	0	0
56-65 let	4,69	1,56	1,56	1,56	0	0	0
66 let a více	1,56	1,56	0	0	0	0	0

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Tabulka 43 porovnává vztah vzdělání a volební podpory politických stran a uskupení.

Tabulka 43: Volební podpora politických stran a uskupení ze strany respondentů v % ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014 podle vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	Nezávislí	ČSSD	ODS	KSČM	TOP 09	ANO 2011	Strana svobodných občanů
základní (základní škola)	0	0	0	0	0	0	0
praktické (učiliště bez maturity)	3,13	1,56	0	0	0	0	0
praktické (učiliště s maturitou)	3,13	3,13	0	0	0	0	0
střední (škola s maturitou)	15,63	12,50	12,50	3,13	0	1,56	0
vyšší odborné (Dis.)	1,56	0	4,69	0	0	4,69	1,56
vysokoškolské (Bc., Mgr., Ing., MUDr., ...)	1,56	6,25	14,06	0	6,25	0	3,13

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Výsledky Tabulky 43 ukazují, že vysokoškolsky vzdělaní respondenti spolu s respondenty s vyšším odborným vzděláním preferují v komunálních volbách 2014 ve městě Nový Bydžov zejména pravicové strany, zatímco respondenti se středním a nižším vzděláním věnují svoji podporu, kromě ODS, zejména levicovým stranám a Nezávislým. Lze tedy předpokládat, že vzdělání má u respondentů v Novém Bydžově vliv na volební rozhodování v případě volby jedné politické strany či uskupení: respondenti s vyšším odborným vzděláním a vysokoškolským vzděláním preferují ve městě Nový Bydžov spíše pravicové politické strany.

Jako další je porovnáván vztah proměnných: výše příjmů respondentů a jejich volební podpory politických stran a uskupení. Z Tabulky 44 je patrné, že respondenti s nejvyššími příjmy volili pravicové politické strany. Na základě této skutečnosti lze tedy předpokládat, že výše příjmů má vliv na volební rozhodování respondentů v případě volby jedné politické strany či uskupení. Respondenti s nejvyššími příjmy volí pravicové politické strany.

Tabulka 44: Volební podpora politických stran a uskupení ze strany respondentů v % ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014 podle výše příjmů

Výše příjmů respondentů	Nezávislí	ČSSD	ODS	KSČM	TOP 09	ANO 2011	Strana svobodných občanů
bez stálého příjmu	1,56	0	1,56	0	0	3,13	0
do 8.000,- Kč	0	0	0	0	0	0	0
8.001 – 12.000,- Kč	6,25	4,69	0	0	0	0	0
12.001 – 15.000,- Kč	9,38	10,94	1,56	1,56	0	0	0
15.001 – 20.000,- Kč	4,69	3,13	12,50	1,56	1,56	3,13	1,56
20.001 – 25.000,- Kč	3,13	4,69	3,13	0	3,13	0	1,56
25.001 – 30.000,- Kč	0	0	6,25	0	0	0	1,56
nad 30.000,- Kč	0	0	6,25	0	1,56	0	0

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

Jako poslední je porovnáván vztah ekonomického postavení a volební podpory politických stran a uskupení. Respondenti – zaměstnanci na plný úvazek nejčastěji volili parlamentní strany ODS a ČSSD, respondenti – OSVČ a podnikatelé nejvíce volili

pravicovou stranu ODS. Z 11 možných kategorií, ze kterých respondenti mohli v dotazníku vybírat, bylo nejvíce kategorií zastoupeno u Nezávislých (celkem sedm kategorií). Z výsledků Tabulky 45 tak stejně jako u proměnné věk nelze jednoznačně určit, zda má ekonomické postavení respondentů v Novém Bydžově vliv na jejich volební rozhodování v případě volby jedné politické strany či uskupení. Z respondentů je zde pouze zřejmý příklon OSVČ a podnikatelů k pravicové straně ODS.

Tabulka 45: Volební podpora politických stran a uskupení ze strany respondentů v % ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014 podle ekonomického postavení

Ekonomické postavení respondentů	Nezávislí	ČSSD	ODS	KSČM	TOP 09	ANO 2011	Strana svobodných občanů
studující	0	0	1,56	0	0	3,13	0
zaměstnanec na částečný úvazek	4,69	1,56	0	0	0	0	0
zaměstnanec na plný úvazek	9,38	14,06	14,06	1,56	3,13	1,56	3,13
zaměstnanec ve vlastní firmě	0	0	0	0	0	0	0
OSVČ, podnikatel	4,69	3,13	15,63	0	3,13	1,56	1,56
trvale v domácnosti	0	0	0	0	0	0	0
rodičovská dovolená	1,56	1,56	0	0	0	0	0
pracující důchodce	1,56	0	0	0	0	0	0
nepracující důchodce	1,56	3,13	0	1,56	0	0	0
nezaměstnaný	1,56	0	0	0	0	0	0
jiné – uveďte jaké:	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Dotazníkové šetření – vlastní zpracování

5 Výsledky a diskuse

V kapitole „Cíl práce a metodika“ jsou definovány tři základní výzkumné otázky a předpoklady této diplomové práce. Výsledná zjištění z výzkumného šetření prováděného studiem dokumentů (psaných záznamů) a dotazníkovým šetřením a potvrzení či vyvrácení stanovených předpokladů jsou v této kapitole uvedeny v posloupnosti k jednotlivým stanoveným otázkám a předpokladům této diplomové práce.

1. Otázka: Jak se liší volební účast voličů v jednotlivých typech voleb v České republice a ve městě Nový Bydžov, a jaký význam voliči přiřkládají jednotlivým typům voleb? Platí v případě elektorátu ve městě Nový Bydžov teorie K. Reifa a H. Schmitta o volbách prvního a druhého stupně?

Předpoklad: Volební účast voličů ve městě Nový Bydžov se v jednotlivých typech voleb v ČR liší, volební účast ve městě je ve srovnání s celorepublikovou volební účastí nižší a největší význam přiřezují voliči ve městě volbám do Poslanecké sněmovny PČR a nejmenší volbám do Evropského parlamentu.

Na základě dat uvedených v praktické části, podkapitoly 4.2.2, lze na první výzkumnou otázku vydedukovat následující závěry: Volební účast voličů ve městě Nový Bydžov se v jednotlivých typech voleb výrazně liší, jedná se o rozmezí volební účasti mezi 13,38 % až 77,53 %. Volební účast voličů ve městě Nový Bydžov je ve srovnání s celorepublikovou volební účastí v jednotlivých typech voleb následující: Evropský parlament = vždy nižší; Prezident republiky (v prvním i druhém kole) = vždy nižší; Senát PČR – první kolo = kromě voleb v roce 2008 vždy nižší; Senát PČR – druhé kolo = vždy nižší; Poslanecká sněmovna PČR = v období 1996-2002 = vždy vyšší, v letech 2006-2013 vždy nižší; Krajské zastupitelstvo = vždy nižší; Zastupitelstvo města = vždy nižší.

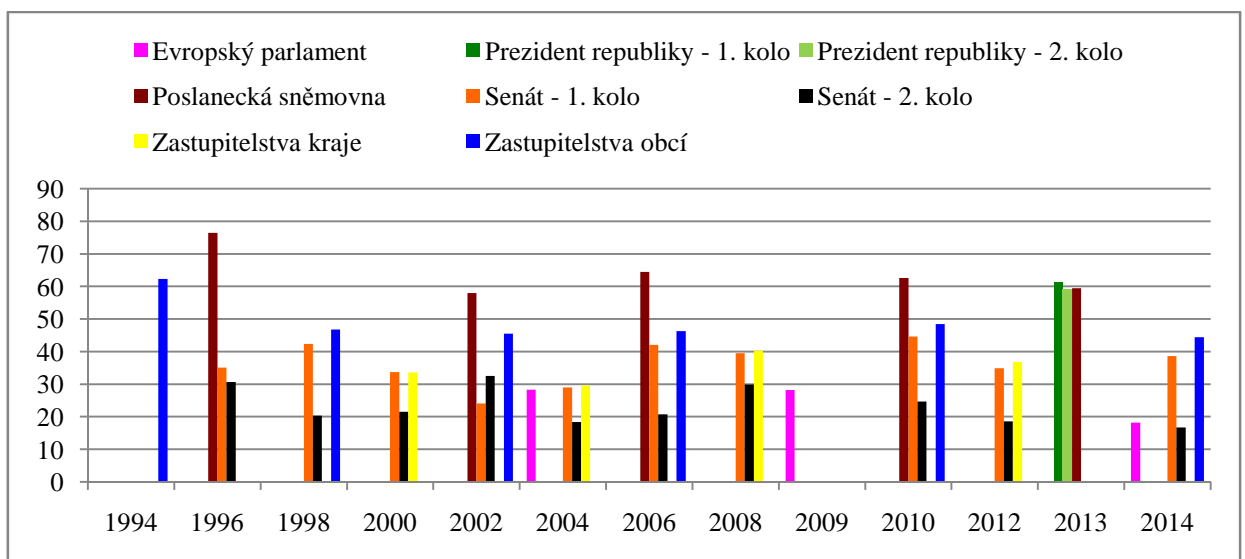
Největší význam voliči ve městě Nový Bydžov, stejně jako v případě celorepublikovém, přiřezují volbám do Poslanecké sněmovny PČR a nejmenší volbám do Evropského parlamentu; pořadí jednotlivých typů voleb dle významu, který je jim voliči přiřezován (na základě uvedených výsledků v podkapitole 4.2.2):

1. Poslanecká sněmovna PČR;
2. Prezident republiky (v prvním kole volby v roce 2013 byla celorepubliková volební účast voličů, stejně jako volební účast voličů města Nový Bydžov vyšší než volební účasti do Poslanecké sněmovny, ve druhém kole naopak nižší);

3. Zastupitelstva obcí;
4. Krajská zastupitelstva;
5. Senát PČR;
6. Evropský parlament.

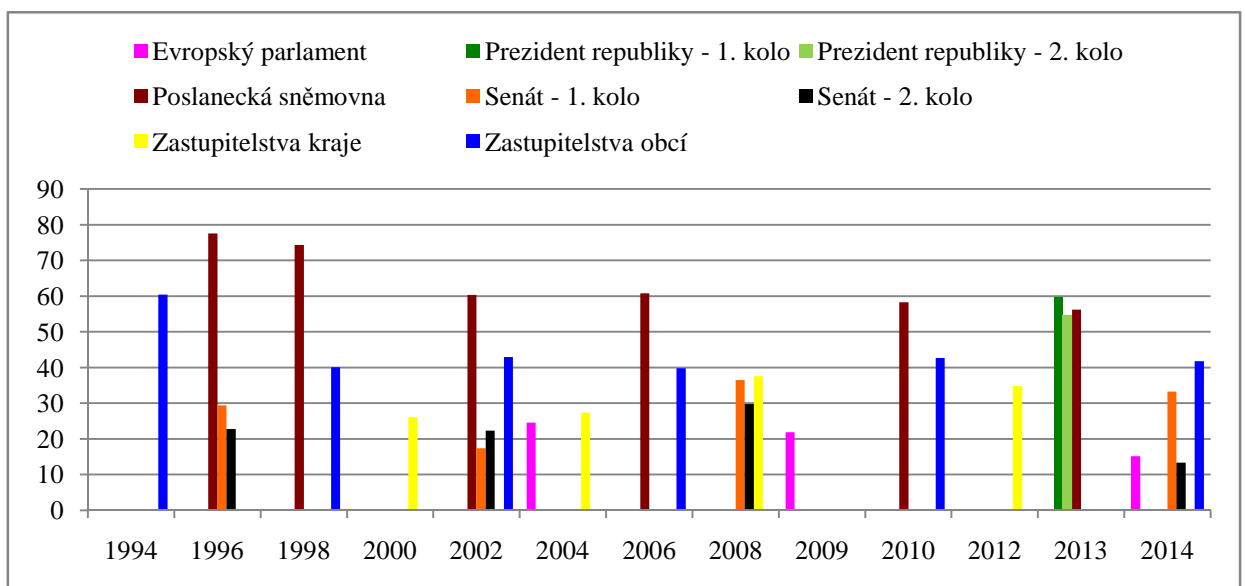
Pro lepší znázornění jsou výsledky volební účasti v jednotlivých výše uvedených volbách zaneseny do Grafů 7 a 8.

Graf 7: Volební účast v % ve volbách v České republice v letech 1994-2014

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Graf 8: Volební účast v % ve volbách v Novém Bydžově v letech 1994-2014

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Ke stanovenému předpokladu: Volební účast voličů ve městě Nový Bydžov se v jednotlivých typech voleb v ČR liší, volební účast ve městě je ve srovnání s celorepublikovou volební účastí nižší a největší význam přisuzují voliči ve městě volbám do Poslanecké sněmovny PČR a nejmenší volbám do Evropského parlamentu, lze uvést, že se z velké části potvrdil:

- Volební účast voličů v Novém Bydžově se v jednotlivých typech voleb v ČR liší.
- Volební účast ve městě je ve srovnání s celorepublikovou volební účastí vždy nižší kromě prvního kola voleb do Senátu PČR v roce 2008 a voleb do Poslanecké sněmovny PČR v období 1996-2002.
- Největší význam přisuzují voliči ve městě volbám do Poslanecké sněmovny PČR a nejmenší volbám do Evropského parlamentu.
- V případě elektorátu města Nový Bydžov tedy lze využít teorii K. Reifa a H. Schmitta o volbách prvního a druhého stupně, kdy tento koncept vychází z předpokladu, že voliči považují volby do národních parlamentů za důležitější než volby komunální či regionální, což dokazuje například volební účast. Potvrzena je i diferenciací voleb tří stupňů Stanislava Balíka, kdy se v případě voleb prvního stupně jedná o volby národní, v případě voleb druhého stupně (méně důležitých) o volby do místních zastupitelstev a v případě voleb třetího stupně (nedůležitých) o volby do Evropského parlamentu.

2. Otázka: Jaká je podoba výsledků voleb ve městě Nový Bydžov ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR a ve volbách do zastupitelstva města – jaká uskupení voliči v těchto volbách preferují a jak se výsledky v těchto volbách liší?

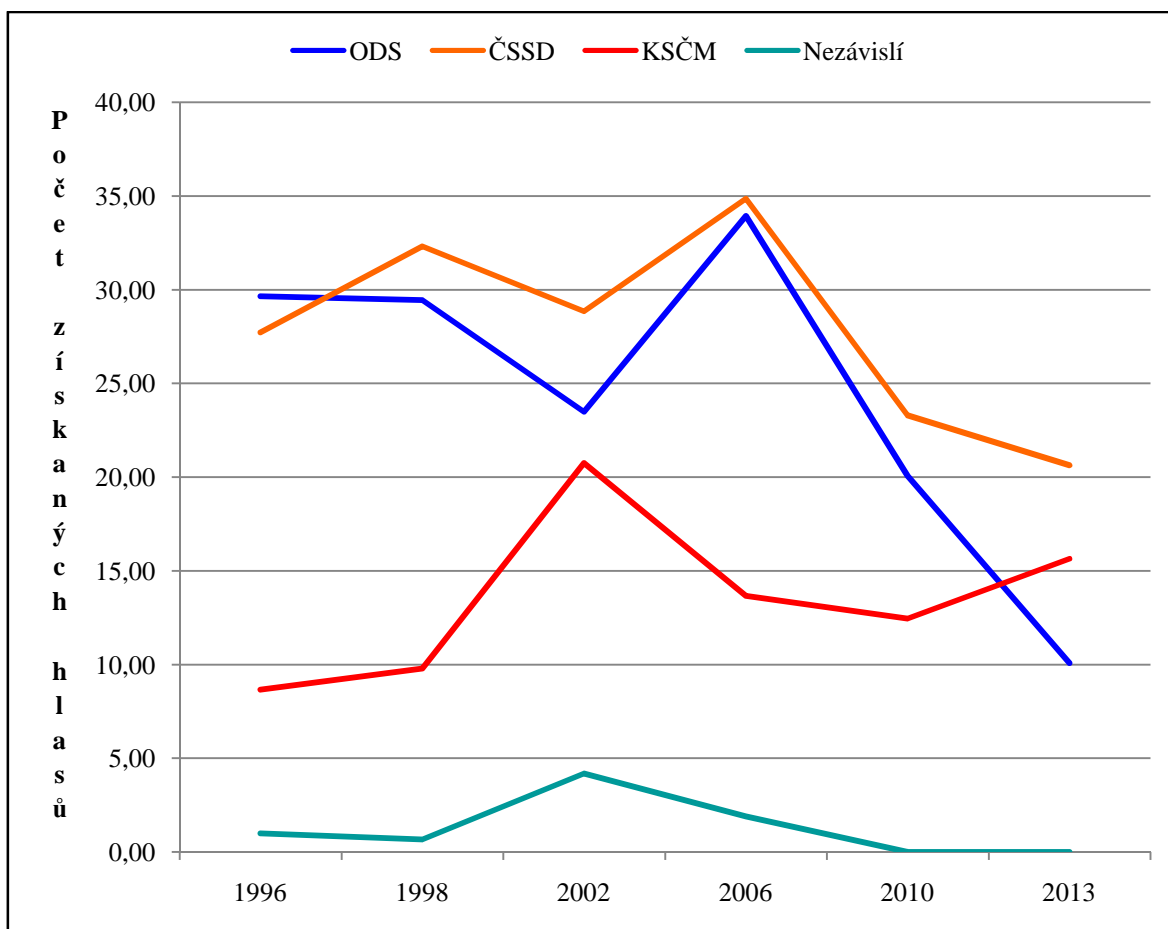
Předpoklad: Voliči ve městě Nový Bydžov volí ve volbách do PS PČR a ve volbách do zastupitelstva města jiná uskupení – výsledky těchto voleb se liší.

Z výsledků voleb v Novém Bydžově uvedených v Tabulkách 17 a 18 lze identifikovat rozdíl mezi národním a lokálním politickým prostorem. Zatímco v politice na národní úrovni – ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR se voliči kloní k parlamentním stranám a spíše k levicově orientované straně ČSSD následované pravicově orientovanou stranou ODS a levicovou stranou KSČM, na lokální úrovni – ve volbách do zastupitelstva města je patrný významný příklon k pravicové straně ODS následované politickým

uskupením Nezávislí a teprve poté levicovými stranami ČSSD a KSČM. Nový Bydžov tak patří k obcím, ve kterých oproti národním volbám, ve kterých není význam Nezávislých příliš velký, Nezávislí významně doplňují místní stranické spektrum.

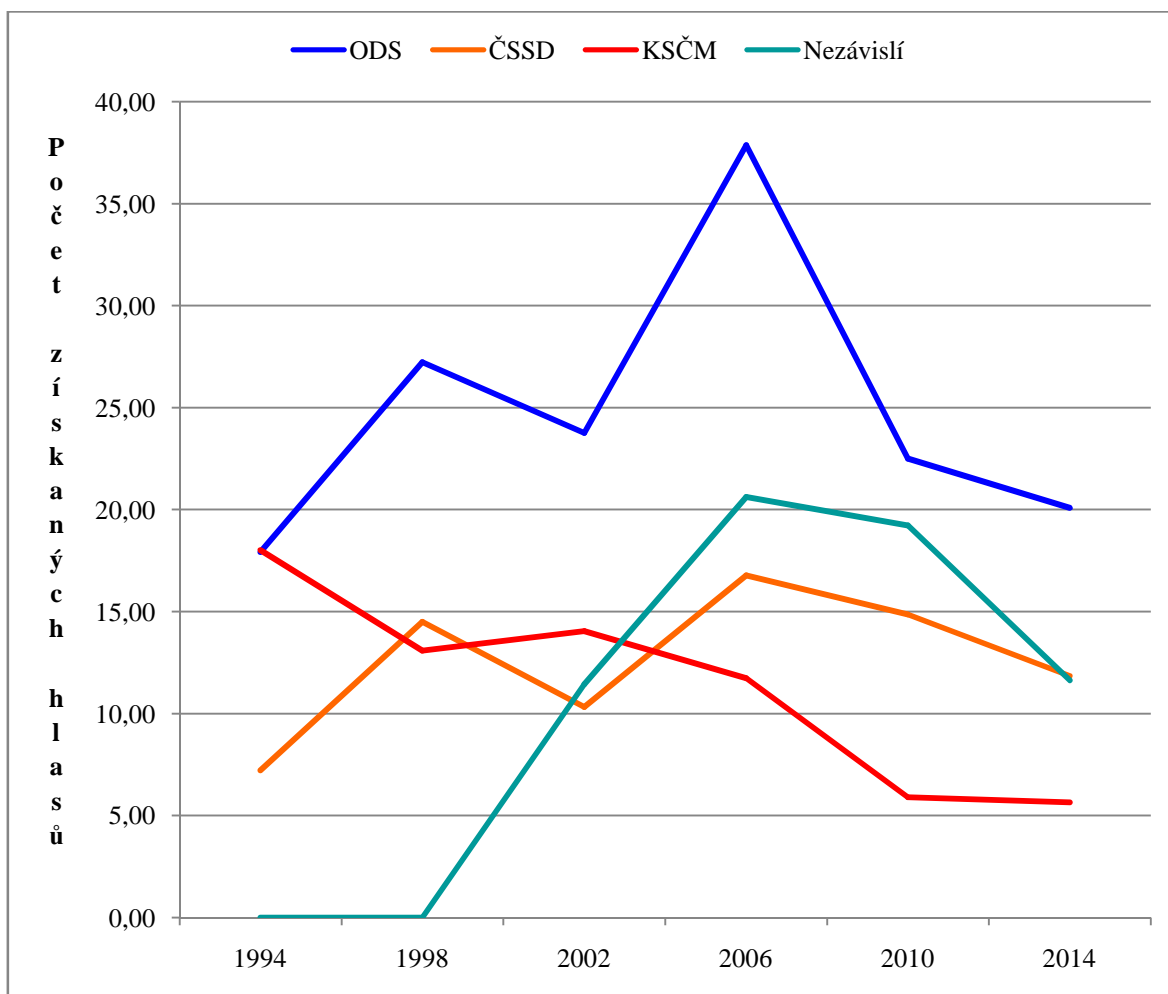
Ke stanovenému předpokladu druhé výzkumné otázky týkajícího se výsledků voleb do Poslanecké sněmovny PČR a voleb do zastupitelstva města lze uvést, že se potvrdil. Výsledky voleb do zastupitelstva města Nový Bydžov se ve městě liší od výsledků voleb do PS PČR. Voliči ve městě Nový Bydžov volí ve volbách do PS PČR parlamentní strany v jiném pořadí než ve volbách do zastupitelstva města a kromě parlamentních stran ve volbách do zastupitelstva města volí i jiná uskupení – zejména Nezávislé. Pro lepší znázornění byly výše uváděné volební výsledky ODS, ČSSD, KSČM a Nezávislých ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a v komunálních volbách ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014 zaneseny do Grafů 9 a 10.

Graf 9: Výsledky ODS, ČSSD, KSČM a Nezávislých v % ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

Graf 10: Výsledky ODS, ČSSD, KSČM a Nezávislých v % v komunálních volbách ve městě Nový Bydžov za období 1994-2014

Zdroj: Český statistický úřad. *Výsledky voleb*. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>; (vlastní zpracování dle dostupných dat).

3. Otázka: Jaká je stabilita volebního chování elektorátu města Nový Bydžov, a které faktory ovlivňují volební chování obyvatel města ve volbách do místního zastupitelstva?

Předpoklad: Ve městě se těší dlouhodobé stabilní podpoře politická strana ODS. Chování obyvatel města Nový Bydžov ve volbách do zastupitelstva města ovlivňují kontextuální faktory.

Třetí stanovený předpoklad, který se týká stability volebního chování elektorátu města Nový Bydžov a faktorů ovlivňujících volební chování obyvatel města ve volbách do místního zastupitelstva, se potvrdil v první části týkající se stability volebního chování. Z veřejně přístupných dat ČSÚ ČR je patrná dlouhodobá podpora voličů Nového Bydžova

pravicové straně ODS (viz Tabulka 17). Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že celkem 54 % respondentů volících v komunálních volbách v roce 2014 volilo pravicovou politickou stranu ODS a nejčastěji uváděným kandidátem v těchto volbách je kandidát ODS. A i v případě stranické identifikace byla respondenty dotazníkového šetření města Nový Bydžov uvedena nejčastěji pravicová politická strana ODS.

Druhá část stanoveného předpokladu se potvrdila pouze částečně. Z kontextuálních faktorů ovlivňuje voliče (respondenty účastníci se dotazníkového šetření) ve městě Nový Bydžov faktor: efekt kandidáta. Z výzkumného šetření je patrné, že je pro voliče (respondenty účastníci se dotazníkového šetření) důležité, v případě komunálních voleb konaných v roce 2014, znát kandidáty, které volí, a kterým věří (v případě označení jedné politické strany či uskupení, kombinovaného hlasu, ale také v případě označení jednotlivých kandidátů různých politických stran a uskupení). Lze se však domnívat, že se může jednat i o kontextuální faktor: charismatický starosta, a to z toho důvodu, že současný starosta je ve své funkci již od roku 1994 a v dotazníkové otázce, zda by respondenti dokázali napsat tři jména kandidátů z kandidátních listin komunálních voleb v roce 2014, se nejčastěji objevilo jméno současného starosty.

Zkoumáno bylo také, zda rozhodování voličů ve městě Nový Bydžov v komunálních volbách 2014 v souvislosti s volbou politické strany či uskupení (volební podpora) souvisí se strukturálními faktory: věk, vzdělání, ekonomické postavení či výše příjmu. Do souhrnu dle věkových kategorií, vzdělání, ekonomického postavení a příjmu byli zahrnuti pouze ti respondenti, kteří preferovali celou kandidátní listinu politické strany či uskupení v komunálních volbách v roce 2014 a tuto politickou stranu či uskupení uvedli. Na základě porovnání proměnných: věk, vzdělání, ekonomické postavení a výše příjmu s proměnnou: volební podpora politických stran a uskupení lze předpokládat, že je vedle kontextuálních faktorů nutné brát zřetel také na strukturální faktory. U strukturálních faktorů: věk, vzdělání, ekonomické postavení a výše příjmů, se lze na základě výsledků domnívat, že voliče ve městě Nový Bydžov, kteří se účastnili komunálních voleb v roce 2014 (respondenty účastníci se dotazníkového šetření) ovlivňuje zejména vzdělání a výše příjmů.

6 Závěr

Diplomová práce, která je pojata jako případová studie města Nový Bydžov, se zabývá problematikou voleb a volebního chování obyvatel města Nový Bydžov. Tématem je zejména nejnižší úroveň české politiky – komunální politika. Záměrem je popis politického života ve městě Nový Bydžov se zaměřením především na volební chování obyvatel města v souvislosti s volbami do městského zastupitelstva v Novém Bydžově. Jedná se o posouzení faktorů, které ovlivňují volební chování obyvatel města ve volbách do zastupitelstva města Nový Bydžov v roce 2014, deskripci vývoje volebního chování v časové dimenzi, kterou tvoří období od roku 1994 do roku 2014, a ověření uplatnitelnosti teorie volebního chování k vysvětlení volebního rozhodování elektorátu Nového Bydžova.

Subjektem studia je vybraná municipalita České republiky – město Nový Bydžov ležící v Královéhradeckém kraji s počtem obyvatel cca 7 000. Objekty studia jsou voliči účastníci se voleb do zastupitelstva tohoto města. Jádrem práce a předmětem zkoumání je charakteristika města Nový Bydžov, jehož politický život je v této práci popisován a výsledky výzkumného šetření prováděného ve městě Nový Bydžov v souvislosti s volební problematikou. V úvodu praktické části této práce je nejprve stručně charakterizováno město Nový Bydžov, další část je věnována demografickým údajům města, kterými jsou: vývoj počtu obyvatel ve městě Nový Bydžov, složení obyvatelstva dle pohlaví, věku, rodinného stavu, nejvyššího ukončeného vzdělání a ekonomické aktivity, průměrný věk, index stáří a nezaměstnanost, které by mohly mít vliv na volební chování občanů. Mezi klíčové politické aktéry ve městě patří Občanské demokratická strana, Česká strana sociálně demokratická, Nezávislí a pozornost je věnována také Komunistické straně Čech a Moravy, která získala v daném období v konaných komunálních volbách ve městě alespoň jeden mandát v zastupitelstvu města. Jedna z podkapitol praktické části práce je deskripcí volební účasti v České republice a ve městě Nový Bydžov v období od roku 1994 do roku 2014, a to ve volbách do Evropského parlamentu, prezidenta republiky, Senátu Parlamentu České republiky, Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, do krajského zastupitelstva a zastupitelstva města Nový Bydžov. Volební chování obyvatel města Nový Bydžov v komunálních volbách v období mezi lety 1994 až 2014 je zkoumáno formou dotazníkového šetření.

Na základě provedeného studia psaných záznamů, zejména Českého statistického úřadu České republiky, lze odvodit, že se volební účast voličů ve městě Nový Bydžov v jednotlivých typech voleb výrazně liší. Ve srovnání s celorepublikovou volební účastí v jednotlivých typech voleb je tato volební účast nižší kromě prvního kola voleb do Senátu PČR v roce 2008 a voleb do Poslanecké sněmovny PČR v období 1996-2002. V případě elektorátu města Nový Bydžov lze využít teorii K. Reifa a H. Schmitta o volbách prvního a druhého stupně, a potvrzena je také diference voleb tří stupňů Stanislava Balíka. Stejně jako na národní úrovni voliči ve městě Nový Bydžov přisuzují volbám do Poslanecké sněmovny PČR největší význam a naopak nejmenší význam volbám do Evropského parlamentu.

Z podoby výsledků voleb ve městě Nový Bydžov ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR a ve volbách do zastupitelstva lze identifikovat rozdíl mezi národním a lokálním politickým prostorem. Na národní úrovni – ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR se voliči kloní k parlamentním stranám a spíše k levicové ČSSD následované pravicové ODS a levicové KSČM, na lokální úrovni – ve volbách do zastupitelstva města je patrný významný příklon k ODS následované politickým uskupením Nezávislí a teprve poté ČSSD a KSČM. V Novém Bydžově tak, oproti národním volbám, Nezávislí významně doplňují místní stranické spektrum. Z výzkumného šetření veřejně přístupných dat ČSÚ ČR, ale také dotazníkového šetření ve městě Nový Bydžov je patrná dlouhodobá podpora voličů Nového Bydžova politické straně ODS.

Na základě dotazníkového šetření bylo dále zjištěno, že z kontextuálních faktorů ovlivňuje voliče (respondenty účastníci se dotazníkového šetření) ve městě Nový Bydžov faktor: efekt kandidáta, ale z výsledků šetření lze předpokládat, že se může jednat také o kontextuální faktor: charismatický starosta. Vedle kontextuálních faktorů je však nutné brát zřetel rovněž na strukturální faktory. U strukturálních faktorů: věk, vzdělání, ekonomické postavení a výše příjmů, se lze na základě zjištěných skutečností domnívat, že voliče ve městě Nový Bydžov, kteří se účastnili voleb do zastupitelstva města v roce 2014 (respondenty účastníci se dotazníkového šetření) ovlivňuje zejména vzdělání a výše příjmů.

Podrobněji jsou výsledná zjištění z výzkumného šetření prováděného studiem dokumentů (psaných záznamů) a dotazníkovým šetřením a potvrzení či vyvrácení stanovených předpokladů uvedeny v kapitole „Výsledky a diskuse“ této diplomové práce.

V souvislosti s počtem respondentů účastnících se dotazníkového šetření (specifický vzorek – 187 respondentů = 2,7 % obyvatel z celého území města k 1. 1. 2016) nejsou dosažené výsledky vhodné pro zobecnění na všechny obyvatele tohoto města. Díky odlišným podmínkám obcí, ať již geografickým, ekonomickým apod., nelze také výsledky této diplomové práce generalizovat na všechny obce, a to ani ve stejné velikostní kategorii, váží se pouze k městu Nový Bydžov.

7 Seznam použitých zdrojů

Soupis bibliografických citací

- BALÍK, Stanislav. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BALÍK, Stanislav. *Okresy na severu: Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. 198 s. ISBN 978-80-7325-174-1.
- BERNARD, Josef, KOSTELECKÝ, Tomáš, ILLNER, Michal, VOBECKÁ, Jana. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 236 s. ISBN 978-80-7419-069-8.
- BLEICKEN, Jochen. *Athénská demokracie*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 2002. 791 s. ISBN 80-7298-055-6.
- BRÖSTL, Alexander, DOBROVIČOVÁ, Gabriela, KANÁRIK, Imrich. *Základy štátovedy*. 2. vyd. Košice: Univerzita Pavla Josefa Šafárika v Košiciach, 2000. 190 s. ISBN 80-7097-415-X.
- CABADA, Ladislav, KUBÁT, Michal a kolektiv. *Úvod do studia politické vědy*. 1. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA s. r. o., 2002. 445 s. ISBN 80-86432-41-6.
- ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.
- ČMEJREK, Jaroslav, KOPŘIVA, Radek. *Základy veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2007. 126 s. ISBN 978-80-213-1626-3.
- DAHL, Alan Robert. *Demokracie a její kritici*. 1. vyd. Praha: VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1995. 338 s. ISBN 80-85605-81-3.
- DAHL, Robert. *O demokracii: Průvodce pro občany*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 192 s. ISBN 80-7178-422-2.

- EIBL, Otto, HAVLÍK, Vlastimil, KYLOUŠEK, Jakub, PINK, Michal. *Krajské volby 2008*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. 175 s. ISBN 978-80-7325-187-1.
- FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan, ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 3.vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. 264 s. ISBN 80-210-3023-2.
- GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK, Jiří, ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém České republiky – základy českého ústavního práva*. 4. vyd. Praha: Prospektum spol. s r. o., 2002. 568 s. ISBN 80-7175-077-8.
- HEIDLER, Jan. *Volební systémy – teorie a praxe*. 3 svazek edice Archy. Praha: Lidové noviny, 1990. 16 s. ISBN 80-7106-007-0.
- HENRIE, Mark. *Alexis de Tocqueville a úskalí demokracie*. Bulletin OI č. 52. Praha: Občanský institut, 1995. 19 s.
- HLOUŠEK, Vít, KOPEČEK, Lubomír. *Demokracie: Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003. 379 s. ISBN 80-210-3195-6.
- CHYTILEK, Roman, ŠEDO, Jakub, LEBEDA, Tomáš, ČALOUK, Dalibor. *Volební systémy*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. 376 s. ISBN 978-80-7367-548-6.
- Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, úsek veřejné správy, 2005. 120 s. ISBN 80-239-4709-5.
- KUBÁČEK, Jan. *Slovník politického managementu a volebního marketingu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 103 s. ISBN 978-80-247-4013-3.
- LEBEDA, Tomáš, LINEK, Lukáš, LYONS, Pat, VLACHOVÁ, Klára a kol. *Voliči a volby 2006*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. 234 s. ISBN 978-80-7330-126-2.
- LIJPHART, Arend. *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. New Haven: Yale University Press, 1999. 351 s. ISBN 0-300-7893-5.

- LINEK, Lukáš. *Zrazení snu? Struktura a dynamika postojů k politickému režimu a jeho institucím a jejich důsledky*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 259 s. ISBN 978-80-7419-029-2.
- MATĚJŮ, Petr, VLACHOVÁ, Klára & al. *Nerovnost, spravedlnost, politika – Česká republika 1991-1998*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2000. 402 s. ISBN 80-85850-82-6.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 271 s. ISBN 978-80-7367-368-0.
- PROKOP, Jaroslav. *NOVÝ BYDŽOV v proměnách staletí*. Nový Bydžov, 2005. 296 s.
- REIF, Karlheinz, SCHMITT, Hermann. *Nine Second-Order Elections. A Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results*, European Journal of Political Research. Political Science, Wiley-Blackwell, 1980, Vol VIII, No 3, pp. 3–44.
- ŘÍCHOVÁ, Blanka DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, KUNC, Jiří. *Komparace politických systémů II*. 3. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2006. 230 s. ISBN 80-245-0757-9.
- SARTORI, Giovanni. *Teória demokracie*. Překlad Oravcová Marianna, Kovačič L'udomír, Baker Platon. Bratislava: Archa, 1993, xiv, 512 s. ISBN 80-7115-049-5.
- ŠARADÍN, Pavel, OUTLÝ, Jan. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 232 s. ISBN 80-244-0798-1.
- VESELÁ, Jana. *Sociologický výzkum a jeho metody*. 2. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. 92 s. ISBN 80-7194-847-0.
- VLACHOVÁ, Klára. *Stranická identifikace v České republice*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2000. 33 s. ISBN 80-85950-81-2.
- ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3. vyd. Praha: Libri, 2004. 575 s. ISBN 80-7277-209-0.

Internetové zdroje

- ACTA POLITOLOGICA. Internetový recenzovaný časopis. BERNARD, J., *Kompletní jmenná databáze kandidátů do zastupitelstev měst a obcí jako nástroj pro výzkum populace kandidátů a zastupitelů* [online] 2013. [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>>.
- ACTA POLITOLOGICA. Internetový recenzovaný časopis. KOPŘIVA, R. *Stabilita volební podpory politických stran v komunálních volbách* [online] 2010. [cit. 2015-09-01]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00083.pdf>>.
- ACTA POLITOLOGICA, Internetový recenzovaný časopis. KUBÁLEK, M. – BUBENÍČEK, V. *Charakter lokální politiky v suburbánním politickém prostoru* [online] 2012. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <<http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00322.pdf>>.
- Arar – Knižní supermarket. *Profil autora – Messner Reinhold* [online]. 2008-2015 [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <http://www.arara.cz/spisovatel/reinhold_messner>.
- AZ citáty. *Demokracie* [online]. 2009-2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://azcitaty.cz/hledani/?q=demokracie#ixzz3gcsRWf9h>>.
- BUBENÍČEK, Václav. *Metodika analýz voleb v komunitních studiích* [online]. 2005 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <http://vsrr.euweb.cz/sbornik/prispevky/analyza_voleb_bubenicek.pdf>.
- CEVRO – Liberálně konzervativní akademie. *CEVRO Revue 12/2015 – Alexis de Tocqueville* [online]. 2005 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://www.cevro.cz/cs/66012-alexis-tocqueville>>.
- Český statistický úřad. *Databáze a registry – obec a vojenský újezd* [online]. 2015 [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/rso/obec_rso; *Zákony pro lidi. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v platném znění, § 30* [online]. 2015 [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>>.
- Český statistický úřad. *Databáze demografických údajů za obce ČR, Královéhradecký kraj, Hradec Králové – Nový Bydžov* [online]. 2015 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>>.

- Český statistický úřad. *Demografická ročenka krajů – 2005 až 2014, Demografická ročenka měst a obcí – 2005 až 2014* [online]. 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-mest-2005-az-2014>>; <<https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju-2005-az-2014>>.
- Český statistický úřad. *Dokumenty - Demografie* [on line]. 2012 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20567017/e-1417-12_de.pdf/dc4fa11e-4b6a-4039-b83a-43aa8e94ec66?version=1.0>.
- Český statistický úřad. *Malý lexikon obcí České republiky – 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014-n-gdc2kaznu1>>.
- Český statistický úřad. *Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869 – Nový Bydžov* [online]. 2015 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/sldb/pocet-obyvatel-a-domu-podle-vysledku-scitani-od-roku-1869>>.
- Český statistický úřad. *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2015. Údaje za Nový Bydžov* [online]. 2015 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: [www: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112015>](https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112015).
- Český statistický úřad. *Prezident 2013 – výsledek volby* [online]. 2013 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <<http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>>.
- Český statistický úřad. *Registr ekonomických subjektů – informace o subjektu* [online]. 2013 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/irsw/detail.jsp?prajed_id=10266>.
- Český statistický úřad. *Statistický portrét stárnoucího obyvatelstva (2003)* [online]. 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z:<https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky_portret_starnouciho_obyvatelstva_tz031222>.
- Český statistický úřad. *Tiskové zprávy – archiv. Čechů ubyde a zestárnou* [online]. 2013 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cechu_ubyde_a_zestarnou_20130723>.

- Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity, věku a podle pohlaví* [online]. 2011 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&udIdent=&zo=N&vyhltext=&pvoch=&pvo=SPCR151&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&katalog=30713&verze=-1&z=T.
- Český statistický úřad. *Veřejná databáze. SLBD 2011 – Obyvatelstvo podle pohlaví a podle věku, rodinného stavu a nejvyššího ukončeného vzdělání v obci* [online]. 2011 [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&vyhltext=Nov%C3%BD+byd%C5%BEov+obyvatelstvo&bkvt=Tm92w70gYnlkxb5vdiBvYnl2YXRlbHN0dm8.&katalog=all&pvo=OTOB112&u=v157__VUZEMI__43__570508.
- Český statistický úřad. *Veřejná databáze. SLBD 2011 – Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, věku, pohlaví a národnosti* [online]. 2011 [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&katalog=30712&pvokc=&pvo=OBCR603A&z=T>.
- Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Vše o území Nový Bydžov* [online]. 2016. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__570508#.
- Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Vše o území Nový Bydžov – stav obyvatel* [online]. 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__570508#profil31613\[frm\]=TABULKA&profil31613\[typzobr\]=T&profil31613\[rnazev\]=P&profil31613\[ident_pvo\]=PUMOSZV-DEMSTAV&profil31613\[pvo_cnt\]=1&profil31613\[katalog_podr\]=0&profil31613\[vsvo_id\]=6424&profil31613\[katalogId\]=31613&w=>](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__570508#profil31613[frm]=TABULKA&profil31613[typzobr]=T&profil31613[rnazev]=P&profil31613[ident_pvo]=PUMOSZV-DEMSTAV&profil31613[pvo_cnt]=1&profil31613[katalog_podr]=0&profil31613[vsvo_id]=6424&profil31613[katalogId]=31613&w=>).

- Český statistický úřad. *Veřejná databáze. Vše o území Nový Bydžov (okres Hradec Králové) SLDB 2011* [online]. 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/shortUrl?su=4a9702a6>>.
- Český statistický úřad. *Výsledky voleb* [online]. 2015 [cit. 2015-08-28, 2016-04-14, 2016-04-20, 2016-05-11, 2016-05-12]. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/>>.
- DBpedia. *Person – Clinton Rossiter* [online]. 2015 [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <http://dbpedia.org/page/Clinton_Rossiter>.
- Durham University – School of Government & International Affairs. *Staff Profiles – Prof David Held, BSc, MSc, PhD* [online]. 2015 [cit. 2015-07-19]. Dostupné z: <<https://www.dur.ac.uk/sgia/profiles/?id=10282>>.
- E-LOGOS ELECTRONIC JOURNAL FOR PHILOSOPHY , ročník 2012. BERNAT, Lukáš. *Model české demokracie a demokratický řád*. [online]. 2013 [cit. 2015-12-10]. Dostupný z: <<http://nb.vse.cz/kfil/elogos/ethics/bernat12.pdf>>.
- Encyklopedie ČSSD. *Česká strana sociálně demokratická* [online]. 2013 [cit. 2016-04-15, 2016-05-05]. Dostupné z: <<http://www.historiecssd.cz/c-2/ceska-strana-socialne-demokraticka/>>.
- Evropská unie. *Základní informace o EU* [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_cs.htm; *Evropský parlament* [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-parliament/index_cs.htm>.
- Grada. *Autoři, Stanislav Balík* [online]. 2015 [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <<http://www.grada.cz/setkani-s-autory/autor/doc-phdr-balik-stanislav-phd/>>.
- ISEA – Institut pro sociální a ekonomické analýzy. *Členové ISEA – Petr Matějů* [online]. 2002-2015 [cit. 2015-09-01]. Dostupné z: <<http://www.isea-cz.org/Osobnosti/PetrMat%C4%9Bj%C5%AF/tabid/101/Default.aspx>>.
- KOPŘIVA, Radek. *Územní samospráva a lokální demokracie – případová studie města Žatce*. Disertační práce. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009. 191 s. Dostupné z: <www.pef.czu.cz/cs/?dl=1&f=13036>.

- Královéhradecký kraj. *Kraj, volené orgány* [online]. 2016 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <<http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/kralovehradecky-kraj/statisticke-udaje-108/>>; *Zastupitelstvo*. Dostupné z: <<http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?pgid=78>>.
- KSČM. *Naše strana. Vedení strany* [online]. 2003-2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <<https://www.kscm.cz/nase-strana>; <<https://www.kscm.cz/nasi-lide/vedeni-strany>>.
- Literární doupě – největší on-line knihovna v ČR. *Platón* [online]. 2001-2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://ld.johannesville.net/platon/zivotopis?bio=1&fig=1>>.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Statistiky nezaměstnanosti. Měsíční statistika nezaměstnanosti* [online]. 2016 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z:<http://portal.mpsv.cz/sz/download/?_piref37_264786_37_264785_264785.next_page=/download.do&_piref37_264786_37_264785_264785.typstnez=1&_piref37_264786_37_264785_264785.typstnezct=1#ukaz>.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech, v krajích a okresech od 1. 3. 2014* [online]. 2016 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z:<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?_piref37_240429_37_240428_240428.next_page=%2Findex.do&_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000011&_piref37_240429_37_240428_240428.statsk=2000000000013&_piref37_240429_37_240428_240428.send=&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000110&_piref37_240429_37_240428_240428.obdobi=A&_piref37_240429_37_240428_240428.rok=2016&_piref37_240429_37_240428_240428.uzemi=0149000>.
- Ministerstvo vnitra České republiky – Portál odboru strukturálních fondů Ministerstva vnitra ČR. *Slovník pojmů* [online]. 2010 [cit. 2015-08-03]. Dostupné z: <<http://www.osf-mvcr.cz/slovník/v>>.
- Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod. *Karel Havlíček Borovský* [online]. 2011 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://www.karelhavlicek.cz/zivotopis>>.

- NOVÝ BYDŽOV. *Geografie a životní prostředí* [online]. 2010. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.novybydzov.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=10716&id_dokumenty=2314>.
- NOVÝ BYDŽOV. *Historie města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-07, 2016-01-08]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/historie-mesta/d-1058/p1=1091>>.
- NOVÝ BYDŽOV. *Kvalita života – spádovost* [online]. 2010. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.novybydzov.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=10716&id_dokumenty=2830>.
- NOVÝ BYDŽOV. *Partnerská města* [online]. 2009. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/partnerska-mesta/d-1206>>.
- NOVÝ BYDŽOV. *Volby do zastupitelstev obcí 2014* [on line]. 2016. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <<http://novybydzov.cz/volby-do-zastupitelstev-obci-2014/ds-1399/archiv=0&p1=1288>>.
- NOVÝ BYDŽOV. *Znak a vlajka města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/znak-mesta-a-vlajka-mesta-novy-bydzov/gs-1008>>.
- ODS. *Regionální sdružení ODS Královéhradecký kraj* [online]. 1991-2016 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/region.kralovehradecky/profil/2342-pavel-louda>>.
- ODS. *Základní informace o Občanské demokratické straně, Předsednictvo ODS* [online]. 1991-2016 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/o-nas>; <http://www.ods.cz/clanek/6445-predsedou-ods-zvolen-petr-fiala>>.
- Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Poslanecká sněmovna. Organizace a průběh voleb do PS* [online]. 2016 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <<http://psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>; <http://psp.cz/sqw/hp.sqw?k=181>>.
- Pražský hrad. *Česká republika* [online]. 2015 [cit. 2015-08-31]. Dostupné z: <<http://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/index.shtml>>.

- Pražský hrad. *O České republice* [online]. 2016. [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <<https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>>.
- Pražský hrad. *Prezidenti v minulosti, Tomáš Garrigue Masaryk* [online]. 2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/tomas-garrigue-masaryk.shtml>>.
- SCS.ABZ.CZ – Slovník cizích slov. *Pojem uzurpace* [online]. 2015 [cit. 2015-08-14]. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/usurpace-uzurpace-uzurpace>>.
- Senát Parlamentu České republiky. *Senát PČR* [online]. 2016 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/senat/index.php?ke_dni=10.05.2016&O=10>.
- Slovník nejčastěji používaných pojmů ve veřejné správě. *Slovník – Veřejná správa* [online]. 2008-2015 [cit. 2015-08-05]. Dostupné z: <<http://svs.institutpraha.cz/index.php?page=slovník&id=552>>.
- Sociologický ústav. Akademie věd ČR, v. v. i. Fakulta sociálních věd UK. LINEK, L. *Jak měřit stranickou identifikaci?* [online]. 2010 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <http://dav.soc.cas.cz/uploads/21ba4ab0ec55c45e08f0737c645bbbf714256fdb_DaV09_2_pp187_210.pdf>.
- Sociologický ústav, Akademie věd ČR, v. v. i. Klára Plecítá (dříve Vlachová) [online]. 2015 [cit. 2015-08-31]. Dostupné z: <<http://www.soc.cas.cz/lide/klara-plecita>>.
- Sociologickýwebzin, Socioweb 01/2009. VLACHOVÁ, Klára, ŘEHÁKOVÁ, Blanka. *Třída, zaměstnanecký sektor a volební chování v ČR* [online]. 2009 [cit. 2015-08-31]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=371&lst=106>>.
- Svět literatury. *Autoři – Oskar Wilde* [online]. 2015 [cit. 2015-06-27]. Dostupné z: <<http://svet-literatury.wz.cz/autori/wilde.htm>>.
- The CHURCHILL CENTRE. *The Life of Churchill* [online]. 2015 [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <<http://www.winstonchurchill.org/>>.

- UC San Diego Department of Political Science. *About Our People. Arend Lijphard. Curriculum vitae.* [online]. 2014 [cit. 2015-07-25]. Dostupné z: <https://polisci.ucsd.edu/_files/al-cv-2014.pdf>.
- Vláda České republiky. *Premiér* [online]. 2009-2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/vlada/premier/>>.
- Volba prezidenta. *Zákon o přímé volbě prezidenta České republiky* [online]. 2011-2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.volba-prezidenta.cz/zakon_o_prime_volbe_prezidenta_ceske_republiky/?>.
- Zákony ČR. *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 3* [online]. 2015 [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.
- Zákony pro lidi. *Předpis č. 347/1997 Sb. Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 1* [online]. 2010-2015 [cit. 2015-08-06]. Dostupný z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-347>>.
- Zákony pro lidi. *Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v platném znění, § 30* [online]. 2015 [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>>.
- Zákony. *Ústava ČR, hlava sedmá, čl. 101-102* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <<http://www.zakony.cz/zakony/1993/1/zakon-001-1993-Sb-ustava-ceske-republiky-SB1993001/>>.

Interní materiály

- Městský úřad Nový Bydžov, dopravně-správní odbor, oddělení evidence, dokument *Obyvatelstvo*, Nový Bydžov 1990.
- Městský úřad Nový Bydžov, dopravně-správní odbor, oddělení evidence, dokument *Obyvatelstvo*, Nový Bydžov 2016.

Ostatní zdroje

- Aion CS, s. r. o. ve spolupráci s AMD, v. o. s. *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD-ROM*. Praha: Argo, 2003. XXVIII. Dílů – 1 149 s.
- CODEXIS – *Komplexní informační právní systém pokrývající problematiku národní legislativy a legislativy EU*.

Zákony a vyhlášky České republiky uvedené v textu

- ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 1/1993 Sb., Ústavní zákon České národní rady – Ústava České republiky, v platném znění.
- ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 1, v platném znění.
- ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.
- Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, v platném znění.
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění.
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, v platném znění.
- Zákon č. 491/2001Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, v platném znění.
- Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, v platném znění.
- Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky), v platném znění.

8 Přílohy

Příloha	Název přílohy
A	Dotazník pro obyvatele města Nový Bydžov starší 18 let – vzor
B	Kopie listiny (proslovu) věnované hřbitovu v Gettysburgu ve Spojených státech amerických
C	Demokracie – problém definice
D	Vývoj (historické proměny) demokracie
E	Deset výhod (kladných důsledků) demokracie a typické instituce moderní zastupitelské demokracie podle Roberta Dahla
F	Nejvýznamnější prvky přímé demokracie uplatňované v současných moderních demokraciích
G	Kraje České republiky
H	Historie územní samosprávy v českých zemích
I	Obce, městyse, města a statutární města České republiky
J	Orgány obce České republiky – stručná charakteristika
K	Typy voleb v České republice – stručná charakteristika
L	Znak a vlajka města Nový Bydžov
M	Město Nový Bydžov – v mapách
N	Informace pro občany za uskupení kandidujících v Novém Bydžově v komunálních volbách ve dnech 10. a 11. října 2014 – pod č. 1 – Nezávislí, pod č. 2 – ČSSD, pod č. 5 – ODS a pod č. 11 – KSČM
O	Evropský parlament – 8. volební období – rozdělení poslaneckých křesel podle jednotlivých zemí v roce 2014

Příloha A

DOTAZNÍK pro obyvatele města Nový Bydžov starší 18 let – vzor

Vážení občané města Nový Bydžov. Jsem studentkou 5. ročníku magisterského studia České zemědělské univerzity v Praze, Provozně ekonomické fakulty, studijního oboru Veřejná správa a regionální rozvoj. Ráda bych Vás tímto požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který bude sloužit jako podklad mé diplomové práce s názvem „Volby a volební chování obyvatel města Nový Bydžov“, která se zabývá místním politickým životem – volbami do místního zastupitelstva a volebním chováním obyvatel v Novém Bydžově. Otázky v dotazníku se týkají zejména Vašich názorů a postojů k politice.

Dotazník je určen pro obyvatele města Nový Bydžov starší 18 let a jeho vyplnění zabere pouze pár minut. Dotazník je zcela důvěrný a anonymní. Odpovědi budou zpracovány hromadně, spolu s odpověďmi dalších obyvatel. Získaná data jsou určena výhradně k výše uvedeným studijním účelům a bude s nimi zacházeno v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.

Prosím Vás tímto, abyste si na vyplnění tohoto dotazníku našli zmíněných pár minut a odpověděli na dané otázky pravdivě, což pro mne bude mít z hlediska výzkumu velkou cenu.

Postup při vyplňování dotazníku je jednoduchý, řiďte se pokyny u jednotlivých otázek.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu

Eva Bieliková

DOTAZNÍK pro obyvatele města Nový Bydžov starší 18 let			
VÝZKUMNÉ OTÁZKY			
1. Máte v Novém Bydžově trvalé bydliště? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	ANO	☐	NE
2. Zajímáte se o politiku (zajímá Vás politika)? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	ANO	☐	NE
3. V politice jsou často užívány pojmy „levice“ a „pravice“. Kam byste zařadil(a) sám (sama) sebe na níže uvedené stupnici? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	radikální „levice“	☐	radikální „pravice“
☐	„levice“	☐	„pravice“
☐	demokratický střed		
4. Je Vám blízká některá konkrétní politická strana nebo uskupení (či bližší než ostatní)? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	ANO	☐	NE

5. Pokud jste na předchozí otázku č. 4 odpověděli ANO, uveďte, která konkrétní politická strana či uskupení je Vám blízká či bližší než ostatní. Pokud jste odpověděli „NE“, uveďte „žádná“.			
.....			
6. Jaký osobní vztah máte k této straně či uskupení? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	blízký (silný)	☐	slabý
☐	mírný	☐	není mi blízká či bližší žádná konkrétní politická strana či uskupení
7. Pokud se zúčastňujete voleb (volíte) v České republice, kterých? Označte všechny správné odpovědi.			
☐	volby do Evropského parlamentu	☐	volby do Senátu PČR
☐	volby Prezidenta republiky	☐	volby do krajského zastupitelstva
☐	volby do Poslanecké sněmovny PČR	☐	volby do zastupitelstva města
☐	nezúčastňuji se žádných z výše uvedených voleb		
8. Označte pořadí důležitosti jednotlivých typů voleb z Vašeho pohledu čísly 1 – 6. (1 = nejdůležitější; 6 = nejméně důležité), a to i v případě, že se voleb nezúčastňujete. Označte pro každý typ voleb „jiné pořadové číslo“.			
☐	volby do Evropského parlamentu	☐	volby do Senátu PČR
☐	volby Prezidenta republiky	☐	volby krajského zastupitelstva
☐	volby do Poslanecké sněmovny PČR	☐	volby do zastupitelstva města
9. Zúčastnil(a) jste se (jako volič) posledních voleb do zastupitelstva města v roce 2014? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	ANO	☐	NE
10. Pokud jste se nezúčastnil(a) voleb (nevolil/a/ jste) do zastupitelstva města v roce 2014, jaký je důvod Vaší neúčasti? Označte Vámi vybrané odpovědi.			
☐	volil(a) jsem v posledních volbách do zastupitelstva města v roce 2014		
☐	nevybral(a) jsem si z nabízeného politického spektra a kandidátů		
☐	neoslovil mě žádný z nabízených politických programů		
☐	nevolím, protože můj hlas stejně nic neznamená (vyhraje někdo jiný)		
☐	nevolím, protože nedůvěřuji kandidátům (jde jim jen o osobní prospěch)		
☐	ovlivnilo mě okolí (kolegové, přátelé, rodina, sousedé)		
☐	nebyl(a) jsem v průběhu voleb v místě svého bydliště		
☐	politika mě nezajímá, nesleduji politické dění ve městě		
☐	Jiný důvod – uveďte jaký:		

11. Pokud jste se zúčastnil(a) voleb (volil/a/ jste) do zastupitelstva města v roce 2014, co Vás vedlo k rozhodnutí zúčastnit se komunálních voleb v roce 2014? Označte Vámi vybrané odpovědi.	
☐	možnost ovlivnit budoucí dění ve městě
☐	možnost svobodné volby mezi jednotlivými politickými stranami a sdruženími a jednotlivými kandidáty
☐	znám se osobně s některými kandidáty, které jsem volil(a), nebo s některými kandidáty strany, kterou jsem volil(a)
☐	považuji to za svou povinnost
☐	volíme celá rodina (domácnost)
☐	ovlivnil mě předvolební program (prezentace) určité strany či hnutí (kandidáta)
☐	ovlivnilo mě okolí (kolegové, přátelé, rodina, sousedé)
☐	aby nezískali hlasy ti, které bych nikdy nevolil(a)
☐	nezúčastnil(a) jsem se posledních voleb do zastupitelstva města v roce 2014
☐	jiný důvod – uveďte jaký:
12. Při vyplňování volebního lístku v komunálních volbách 2014 jste: Označte pouze jednu odpověď.	
☐	označil(a) jednu politickou stranu či jedno uskupení
☐	označil(a) jednotlivé kandidáty z jedné politické strany či jednoho uskupení
☐	označil(a) jednotlivé kandidáty z různých politických stran a uskupení
☐	označil(a) jednu politickou stranu či jedno sdružení a zároveň jednotlivé kandidáty z různých politických stran a uskupení (kombinovaný hlas)
☐	nepamatuji se na způsob své volby
☐	nezúčastnil(a) jsem se posledních voleb do zastupitelstva města v roce 2014
13. V případě, že jste v komunálních volbách 2014 označil(a) jednu politickou stranu či jedno uskupení, o koho se jednalo:	
☐	nezúčastnil(a) jsem se posledních voleb do zastupitelstva města v roce 2014
☐	neoznačil(a) jsem pouze jednu politickou stranu či uskupení
☐	politická strana či uskupení – uveďte:

14. V případě, že jste označil(a) jednu politickou stranu či uskupení, uveďte důvod Vašeho rozhodnutí. Označte Vámi vybrané odpovědi.	
☐	jsem členem (členkou) této politické strany či uskupení
☐	na základě předvolební kampaně – programu strany či uskupení
☐	znám kandidáty této strany (uskupení)
☐	volíme tuto stranu či sdružení jako rodina (domácnost)
☐	výběr byl pro mě nejmenším zlem
☐	volil(a) jsem tak, abych podpořil(a) opozici proti minulému vedení
☐	ovlivnilo mě okolí (kolegové, přátelé, rodina, sousedé)
☐	neoznačil(a) jsem pouze jednu politickou stranu či uskupení
☐	nezúčastnil(a) jsem se posledních voleb do zastupitelstva města v roce 2014
☐	jiný důvod – uveďte jaký:
15. V případě, že jste označil(a) jednotlivé kandidáty z různých politických stran či uskupení nebo jednu politickou stranu či jedno uskupení a zároveň jednotlivé kandidáty z různých politických stran a uskupení (kombinovaný hlas), uveďte důvod Vašeho rozhodnutí. Označte Vámi vybrané odpovědi.	
☐	nesympatizuji se žádnou politickou stranou či uskupením, ani mi není žádná politická strana (či uskupení) blízká a tak jsem náhodně kombinoval(a) kandidáty z jednotlivých stran a uskupení
☐	volil(a) jsem jen ty kandidáty, kteří podle mého názoru mohli uspět
☐	volil(a) jsem jen ty kandidáty, které osobně znám, a kterým věřím
☐	volíme jednotně jako rodina (domácnost)
☐	volil(a) jsem známé osobnosti města
☐	volil(a) jsem tak, abych podpořil(a) opozici proti minulému vedení
☐	ovlivnilo mě okolí (kolegové, přátelé, rodina, sousedé)
☐	ovlivnil mě volební program, presentace kandidáta
☐	volil(a) jsem takticky (např. chci ve městě plavecký bazén, volím toho, kdo ho také chce)
☐	volil(a) jsem nejmenší zlo
☐	volil(a) jsem neznámé kandidáty, aby došlo ke změně
☐	neoznačil(a) jsem jednotlivé kandidáty z různých politických stran či uskupení nebo jednu politickou stranu či jedno uskupení a zároveň jednotlivé kandidáty z různých politických stran a uskupení (kombinovaný hlas)
☐	nezúčastnil(a) jsem se posledních voleb do zastupitelstva města v roce 2014
☐	jiný důvod – uveďte jaký:

16. Zúčastnil(a) či nezúčastnil(a) jste se (volil/a/ jste či nevolil/a/) předchozích komunálních voleb v roce 2010, a pokud ano, bylo tehdy Vaše rozhodnutí stejné jako v komunálních volbách 2014? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	ANO – mé rozhodnutí bylo stejné	☐	spíše NE (z velké části NE)
☐	spíše ANO – (stejně z velké části)	☐	NE – mé rozhodnutí nebylo stejné
☐	již se nepamatuji	☐	nevolil(a) jsem v roce 2010
☐	nevolil(a) jsem ani v roce 2010 ani v roce 2014	☐	nevolil(a) jsem v roce 2014
17. Jaké uskupení či politickou stranu byste nikdy v komunálních volbách nevolil(a)?			
.....			
18. Proč byste v komunálních volbách toto uskupení či politickou stranu nikdy nevolil(a)? Označte Vámi vybrané odpovědi.			
☐	nachází se na opačné straně „mého“ politického spektra (levice – pravice)		
☐	neztotožňuji se s jejím politickým programem		
☐	z důvodu výběru kandidátů tohoto uskupení		
☐	jiný důvod – uveďte jaký:		
19. Jakou důležitost přisuzujete komunálním volbám? Ohodnoťte číslem od 1 do 5. (1=velmi důležité, 5= naprosto nedůležité)			
.....			
20. Dokázal(a) byste uvést, kolik zastupitelů se volí do zastupitelstva města Nový Bydžov? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	ANO	☐	NE
	V případě odpovědi „Ano“ – uveďte:		
21. Dokázal(a) byste napsat jména 3 lidí z kandidátních listin v komunálních volbách 2014, které jste volil(a)? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	ANO	☐	NE
	V případě odpovědi „Ano“ – uveďte:		
22. Zúčastňujete se jednání zastupitelstva města? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	ANO, pravidelně	☐	ANO, nepravidelně
☐	ANO, jen pokud mě něco zajímá, chci se k nějakému konkrétnímu tématu vyjádřit apod.	☐	NE

23. Jak hodnotíte Vaši spokojenost s prací zastupitelstva města od voleb v roce 2014? <i>Označte pouze jednu odpověď.</i>			
☐	spokojen(a)	☐	nespokojen(a)
☐	ani spokojen(a), ani nespokojen(a)	☐	nezajímá mě to
24. Jak jste spokojen(a) se životem v Novém Bydžově? Ohodnot'te čísla 1 – 5. <i>(1 = největší spokojenost; 5 = silná nespokojenost)</i>			
	bezpečnost ve městě		sportovní možnosti
	bydlení a bytová oblast		sociální oblast
	dopravní obslužnost		oblast školství
	místní komunikace		pracovní příležitosti (možnosti)
	kulturní oblast		životní úroveň
	komunikace s městským úřadem		celková situace ve městě
25. Zúčastňujete se v současné době veřejného života (např. v zájmových sdruženích, hnutích či organizacích, občanských sdruženích, veřejně prospěšných společnostech, odborech, profesionálních svazech, apod.)? <i>Označte pouze jednu odpověď.</i>			
☐	ANO	☐	NE
26. Jste politicky angažovaný(á) – člen zastupitelstva města, člen výboru zastupitelstva města, člen komise rady města, člen politického uskupení, ...)? <i>Označte pouze jednu odpověď.</i>			
☐	ANO	☐	NE
27. Jakého jste pohlaví? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	muž	☐	žena
28. Jaký je Váš věk? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	18 – 25 let	☐	46 – 55 let
☐	26 – 35 let	☐	56 – 65 let
☐	36 – 45 let	☐	66 let a více
29. Jaký je Váš rodinný stav? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	svobodná / svobodný	☐	rozvedená / rozvedený
☐	vdaná / ženatý	☐	vdova / vdovec
30. Kolik máte dětí? Uveďte počet číslem.			
.....			

31. Kolik z nich s Vámi žije ve společné domácnosti? Uved'te počet číslem.			
.....			
32. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	základní (základní škola)	☐	střední (škola s maturitou)
☐	praktické (učiliště bez maturity)	☐	vyšší odborné (Dis.)
☐	praktické (učiliště s maturitou)	☐	vysokoškolské (Bc., Mgr., Ing., MUDR., ...)
33. Jaké je Vaše současné ekonomické postavení? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	studující	☐	trvale v domácnosti
☐	zaměstnanec na částečný úvazek	☐	rodičovská dovolená
☐	zaměstnanec na plný úvazek	☐	pracující důchodce
☐	zaměstnanec ve vlastní firmě	☐	nepracující důchodce
☐	OSVČ, podnikatel	☐	nezaměstnaný
☐	Jiné – uveďte jaké:		
34. Do jaké příjmové skupiny se řadíte (průměrný měsíční čistý příjem)? Označte pouze jednu odpověď.			
☐	bez stálého příjmu	☐	15.001 – 20.000,- Kč
☐	do 8.000,- Kč	☐	20.001 – 25.000,- Kč
☐	8.001 – 12.000,- Kč	☐	25.001 – 30.000,- Kč
☐	12.001 – 15.000,- Kč	☐	více než 30.000,- Kč

Příloha B

Kopie listiny (proslovu) věnované hřbitovu v Gettysburgu ve Spojených státech amerických

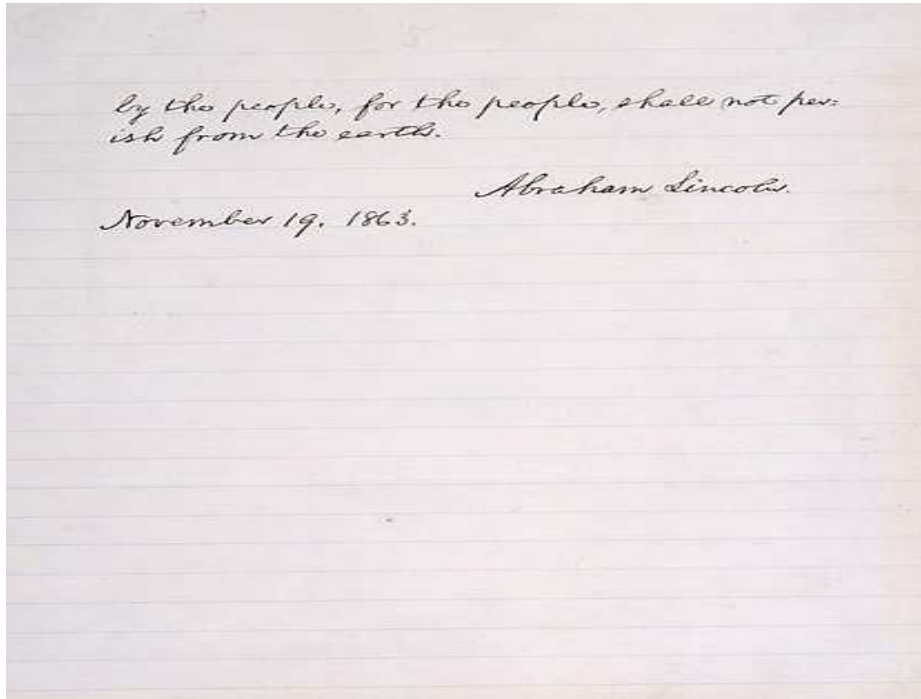
Address delivered at the dedication of the Cemetery at Gettysburg.

Four score and seven years ago our fathers brought forth on this continent, a new nation, conceived in Liberty, and dedicated to the proposition that all men are created equal.

Now we are engaged in a great civil war, testing whether that nation, or any nation so conceived and so dedicated, can long endure. We are met on a great battle-field of that war. We have come to dedicate a portion of that field, as a final resting place for those who here gave their lives that that nation might live. It is altogether fitting and proper that we should do this.

But, in a larger sense, we can not dedi-

cate— we can not consecrate— we can not hallow— this ground. The brave men, living and dead, who struggled here, have consecrated it, far above our poor power to add or detract. The world will little note, nor long remember what we say here, but it can never forget what they did here. It is for us the living, rather, to be dedicated here to the unfinished work which they who fought here have thus far so nobly advanced. It is rather for us to be here dedicated to the great task remaining before us— that from these honored dead we take increased devotion to that cause for which they gave the last full measure of devotion— that we here highly resolve that these dead shall not have died in vain— that this nation, under God, shall have a new birth of freedom— and that government of the people;

Zdroj: Smithsonian. National Museum of American History. *Documents Gallery - Interactive dokument: The Gettysburg Address* [on line]. 2015 [cit. 2015-07-27]. Dostupné z:<http://logs2.smithsonian.museum/FlashBrowser/viewfa.html?path=kioskinteractives/GA_final/Document_gallery2.cis&aratio=1.77>.

Příloha C

Demokracie – problém definice

Problémem definice demokracie se zabývala řada autorů. Patří mezi ně například italský politolog Giovanni Sartori, podle něhož je samotným problémem definice skutečnost, že vlastně nevíme, co je to lid. Kritickou analýzou možných výkladů tří klíčových prvků Lincolnova výroku „*vláda lidu, prostřednictvím lidu a pro lid*“ Sartori demonstroval obecnou problematičnost jednotného chápání slova demokracie. *Vládu lidu* si je možné vyložit například tak, že si lid vládne sám, nebo že je pouhým ovládaným objektem vlády, ale i tak, že vláda svoji zákonnost odvozuje od souhlasu lidu. *Vláda prostřednictvím lidu* je dle Sartoriho příliš nejasná pro to, aby se dala specifikovat, a *vláda pro lid* se sice zdá být jednoznačnější (vláda pro dobro lidu, ve prospěch lidu), ale je snadno zneužitelná. Příkladem režimu tvrdícím, že vládne pro lid a v jeho prospěch je například totalitní komunistický režim.

Na problém definice demokracie upozorňuje také Robert Dahl (1915-2014, americký politolog, který se zabýval zejména problémy demokracie, politické participace a opozice). Podle Dahla je podstatnou příčinou zmatku významu pojmu demokracie skutečnost, že je tento termín ovlivňován prostorem a časem, že se jeho význam v průběhu dějin (několika tisíc let) měnil, a že pochází z řady různých zdrojů. To, co je dnes chápáno jako demokracie, je odlišné od toho, co si pod ní představovali Athéňané ve starověkém Řecku. Proto je také definice demokracie v různých epochách dějin jiná. Podle Dahla je demokracie jev, který nemá kontinuální vývoj, jedná se o jev dosti náhodný a lze ho znovuobjevovat, a vynalézt pokaždé, když se k tomu naskytne zásadní a příznivé podmínky. Mezi zásadní podmínky patří: demokratické přesvědčení a demokratická politická kultura, kontrola volených činitelů nad armádou a policií a žádné silné demokracii nepřátelské zásahy zvenčí. Mezi příznivé podmínky pak lze například zařadit moderní společnost a moderní tržní ekonomiku a slabý subkulturní pluralismus.

Zdroj: ČBDB – Československá bibliografická databáze. *Autoři – Robert Dahl* [online]. 2009-2015 [cit. 2015-07-04]. Dostupné z: <http://www.cbdb.cz/autor-3955-robert-dahl?order_books=orig_year>. DAHL, Alan Robert. *Demokracie a její kritici*. 1. vyd. Praha: VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1995. 338 s. ISBN 80-85605-81-3, s. 8. DAHL, Robert. *O demokracii: Průvodce pro občany*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 192 s. ISBN 80-7178-422-2, s. 15, 28, 132-133. HLOUŠEK, Vít, KOPEČEK, Lubomír. *Demokracie: Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003. 379 s. ISBN 80-210-3195-6, s. 17.

Příloha D

Vývoj (historické proměny) demokracie

Jako shrnutí historických proměn demokratických forem je inspirativní pohled již zmiňovaného Roberta Dahla, který ve vývoji demokracie definuje 3 velké vlny:

- 1) První vlna transformace = poprvé se demokratické systémy objevily již v době antického Řecka a jsou spojovány s malými, relativně homogenními městskými státy, kde se velký počet dospělých mužů měl právo účastnit přímo vlády. Jedná se o zrození nové představy o uspořádání veřejných věcí, kdy má lid právo nejenom si sám vládnout, ale také vlastnit nezbytné zdroje a instituce. V Athénské demokracii lze pozorovat jisté základní charakteristiky demokracie: politickou rovnoprávnost, přímou účast, metody pro výběr kandidátů do veřejných funkcí a krátkodobost funkčního období. Pojem demokracie byl v Antice jednoznačný – vztahoval se k politickým poměrům v Athénách a demokracie v Athénách byla přímá – lid uplatňoval svoji moc přímo, tedy bez zastupitelských orgánů. Veřejní činitelé zde byli vybíráni losováním. Dahl uvádí, že se tato metoda výběru už nikde jinde v žádné demokracii nevyužívala. Dahl také v této klasické (přímé) demokracii vidí počátek demokratické teorie a praxe. Dalším zdrojem demokracie je pak tradice republikánská, s kořeny také v antickém Řecku, ale rozvinutím v antickém Římu a pozdějších středověkých městských státech (zejména italských – například Benátky, Florencie).
- 2) Druhá vlna transformace = je spojována se vznikem národních států v 18. a 19. století, které pozvolna akceptovaly zastupitelskou podobu demokratické formy vlády, jelikož územní i početní rozsah národních států vylučoval uplatnění přímé demokracie. Jedná se proto také o transformaci od městského státu ke státu národnímu. Dahl pro demokracie vzniklé v této transformaci používá pojem *polyarchie* („reálné“ demokracie). Jedním z podstatných rozdílů mezi institucemi starověkého Řecka, Říma a Itálie a institucemi zastupitelské demokracie je vznik místních shromáždění (například ve Skandinávii, Nizozemí, Švýcarsku či Británii). Původní myšlenka, že vlády potřebují souhlas těch, jimž vládnou, se týkala zejména vypisování daní, postupně však došlo ke změně na požadavek souhlasu se všemi zákony. Zastupitelské orgány existovaly v několika úrovních – na úrovni státní, místní, ale někde také na úrovni regionální, provinční apod. Došlo také ke změně metody

výběru – losování bylo nahrazeno volbami. Lze mluvit o jakémisi základu pro další postup demokratizace. Stále však existovaly rozdíly a nerovnosti mezi povinnostmi a právy, poddanými a panovníky, muži a ženami, bezzemky a vlastníky půdy, otroky a svobodnými lidmi atd. Demokratické myšlenky také nebyly ještě všeobecně sdíleny, a mnoho lidí je ani příliš nechápalo.

- 3) Třetí vlna transformace = je spojena s řešením problémů, s nimiž se demokracie začala setkávat ke konci 20. století. Podle Dahla je možnou rozvojovou perspektivou demokracie posilování prvků umožňujících lepší informovanost občanů o politických problémech a zvýšení tak jejich zapojení v národním politickém systému. Jedná se například o využití nových telekomunikačních a informačních technologií, k jejichž masivnímu rozvoji dochází. Dahl se tak přibližuje k názorům některých současných stoupenců participační teorie demokracie, která vidí právě v této oblasti velké možnosti pro zvýšení aktivní účasti lidí na správě veřejných věcí. Druhá vlna transformace představovala přeměnu od městského státu ke státu národnímu, třetí vlna představuje přesun od národního státu k institucím nadnárodním.

Zdroj: DAHL, Alan Robert. *Demokracie a její kritici*. 1. vyd. Praha: VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1995. 338 s. ISBN 80-85605-81-3, s. 289-290. DAHL, Robert. *O demokracii: Průvodce pro občany*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 192 s. ISBN 80-7178-422-2, s. 17-18, 21-22, 25-26, 289-290. HLOUŠEK, Vít, KOPEČEK, Lubomír. *Demokracie: Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003. 379 s. ISBN 80-210-3195-6, s. 19-23, 289-290. BLEICKEN, Jochen. *Athénská demokracie*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 2002. 791 s. ISBN 80-7298-055-6, s. 513. SVENSSON, Palle. *Teorie demokracie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 1995. 287 s. ISBN 80-85959-02-X, s. 20.

Příloha E

Deset výhod (kladných důsledků) demokracie a typické instituce moderní zastupitelské demokracie podle Roberta Dahla

Deset výhod (kladných důsledků) demokracie podle Roberta Dahla:

- 1) Zabraňuje vzniku tyranie = brání vzniku autokratického způsobu vládnutí – tomu, aby se k moci dostali krutí a nemravní vládcí přesvědčení o své nadřazenosti (např. Josef Stalin, Adolf Hitler atd.).
- 2) Zajišťuje základní práva = jedním ze základních kamenů demokracie, její neodmyslitelnou součástí, jsou občanská práva, která však musejí být občanům skutečně dostupná.
- 3) Zajišťuje všeobecnou svobodu = demokratické kultury kladou důraz na hodnotu osobní nezávislosti a volnosti a podporují tak další práva a svobody.
- 4) Umožňuje lidem, aby rozhodovali sami o sobě = demokratický režim umožňuje žít podle zákonů, které si člověk sám zvolí.
- 5) Umožňuje mravní samostatnost = demokracie umožňuje řídit se pravidly, která si občané sami zvolili, čímž jsou tyto občané schopni jednat jako mravně odpovědní lidé a umožňuje maximální množství příležitostí k uplatnění mravní odpovědnosti.
- 6) Umožňuje rozvoj člověka = potenciál pro rozvoj osobních vlastností si každý sám přináší již v okamžiku narození. Zda se však tyto vlastnosti vůbec či nakolik rozvinou, závisí na mnoha okolnostech a jednou z těchto okolností je i politický režim, ve kterém daný jedinec žije. Demokracie dává možnost k plnému rozvinutí vlastností jedince (v souladu se zvolenými společenskými normami) – je tedy nezbytnou podmínkou pro rozvoj člověka.
- 7) Chrání základní osobní zájmy lidí = demokracie také pomáhá lidem chránit jejich vlastní základní zájmy.
- 8) Zajišťuje politickou rovnost = relativně vysokého stupně politické rovnosti je možné dosáhnout pouze demokratickým způsobem vládnutí.
- 9) Usiluje o mír = moderní demokratické systémy mezi sebou neválčí.

- 10) Usiluje o prosperitu = země s demokratickým režimem bývají bohatší a úspěšnější než nedemokratické země.

Typické instituce moderní zastupitelské demokracie podle Roberta Dahla:

- 1 Volení státní činitelé = státní činitelé jsou voleni občany, jedná se tedy o zastupitelský způsob vládnutí.
- 2 Svobodné, spravedlivé a časté volby = výběr státní činitelů probíhá svobodnými, spravedlivými a častými volbami.
- 3 Svoboda projevu = právo vyjadřovat se k široce vymezeným politickým záležitostem (včetně kritiky státních činitelů, převládající ideologie, společensko ekonomickému řádu, společenskému zřízení či způsobu vládnutí) bez hrozby tvrdého trestu.
- 4 Alternativní zdroje informací = právo vyhledávat alternativní a nezávislé zdroje informací (které však musí skutečně existovat, jsou účinně chráněny zákonem a nejsou pod kontrolou vlády či jedné politické skupiny, jež se je snaží ovlivňovat).
- 5 Svoboda sdružování a shromažďování = právo vytvářet nezávislé organizace či sdružení, ale také politické strany a zájmové skupiny.
- 6 Občanství zahrnující všechny dospělé lidi (inkluzivní občanství) = nikomu trvale v zemi usídlenému, jež podléhá zákonům dané země, by neměla být upírána práva dostupná ostatním a nezbytná pro činnost výše vyjmenovaných politických institucí.
Jedná se například o právo:
 - volit ve svobodných a spravedlivých volbách státní činitele;
 - kandidovat na volenou funkci;
 - na svobodu projevu;
 - vytvářet nezávislé politické organizace a podílet se na jejich činnosti;
 - přístupu k nezávislým zdrojům informací;
 - a musejí být přiznávána práva a příležitosti nepostradatelné pro efektivní fungování politických institucí moderní zastupitelské demokracie.

Zdroj: DAHL, Robert. *O demokracii: Průvodce pro občany*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 192 s. ISBN 80-7178-422-2, s. 46-59, 81-82.

Příloha F

Nejvýznamnější prvky přímé demokracie uplatňované v současných moderních demokraciích:

- Referendum = nejrozšířenější prvek přímé demokracie v zastupitelských systémech. Občané dané země rozhodují o nějaké otázce či otázkách formou potvrzení nebo odmítnutí. Pokud musí referendum k dané otázce proběhnout, potom se jedná o referendum obligatorní (je používáno například ve Švýcarsku již od roku 1848 k úplné či částečné revizi ústavy). Jestliže lze vypsání referenda dosáhnout pouze na základě žádosti určitého počtu občanů, potom se jedná o referendum fakultativní. Je také rozlišováno referendum závazné, kdy je státní orgán (vláda, parlament) referendem vázán nebo konzultativní, na které nemusí být vládním orgánem, který rozhoduje, brán ohled. Ratifikačním referendem je dodatečně schvalován nějaký krok (např. parlamentem dříve přijatý zákon), někdy je však toto referendum považováno za zvláštní prvek přímé demokracie odlišný od referenda, nazývaný lidové veto. Z teritoriálního hlediska (podle teritoria, na kterém se referendum může konat) pak lze rozlišit referendum celostátní či lokální.
- Lidové iniciativy = možnost vystoupit s určitým požadavkem či návrhem zákona, který je předložen k hlasování v referendu. Podmínkou je shromáždění určitého počtu podpisů (velmi často je tento prvek využíván v již zmiňovaném Švýcarsku).
- Pokyny voličů = petice, deputace (dnes výjimečně využívaná), všelidové diskuse (využíváno v bývalých komunistických státech, na přijímaná rozhodnutí však neměly žádný vliv).
- Přímá volba hlavy exekutivy (obvykle prezidenta) všeobecným hlasováním = tuto přímou volbu řadí k prvkům přímé demokracie významný nizozemský politolog Arend Lijphard (*17. 8. 1936). Většina politologů ji však za prvek přímé demokracie nepovažuje.

Zdroj: HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L., *Demokracie - Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003. 379 s. ISBN 80-210-3195-6. s. 39-42. BRÖSTL, A., DOBROVIČOVÁ, G., KANÁRIK, I. *Základy státovedy*. 2. vyd. Košice: Univerzita Pavla Josefa Šafárika v Košiciach, 2000. 190 s. ISBN 80-7298-055-6. s. 70. UC San Diego Department of Political Science. *About Our People. Arend Lijphard. Curriculum vitae*. [online]. 2014 [cit. 2015-07-25]. Dostupné z: <https://polisci.ucsd.edu/_files/al-cv-2014.pdf>.

Příloha G

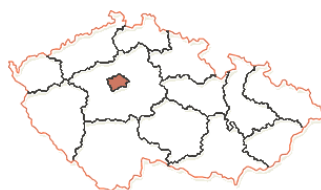
Kraje České republiky

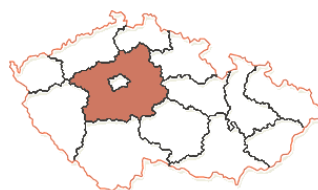
Zdroj: Zeměpis.com [on line]. *Kraje České republiky* [on line]. 2002-2015. [cit. 2015-08-06]. Dostupné z: <<http://www.zemepis.com/images/mapy/cr/krajecr.jpg>>.

Podle Ústavního zákona č. 347/1997 Sb. ze dne 3. 12. 1997, *o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky*, v platném znění, je na území České republiky (části první, článku 1 zákona) vytvořeno 14 vyšších územních samosprávných celků. Kraje jsou následně uvedeny v číslovaném pořadí dle zákona a za pomlčkou je vždy uvedeno sídlo kraje, tzv. krajské město:

1. Hlavní město Praha

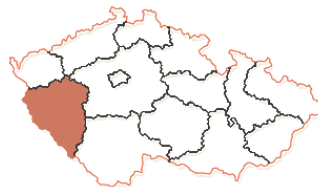
2. Středočeský kraj – Praha

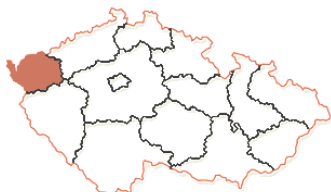
3. Jihočeský kraj – České Budějovice

4. Plzeňský kraj – Plzeň

5. Karlovarský kraj – Karlovy Vary

6. Ústecký kraj – Ústí nad Labem

7. Liberecký kraj – Liberec

8. Královéhradecký kraj – Hradec Králové

9. Pardubický kraj – Pardubice

10. Kraj Vysočina – Jihlava

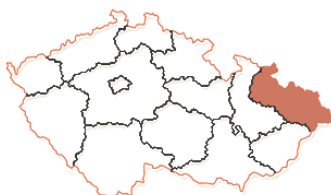
11. Jihomoravský kraj – Brno

12. Olomoucký kraj – Olomouc

13. Moravskoslezský kraj – Ostrava

14. Zlínský kraj – Zlín

Zdroj: Regiony České republiky [on line]. *Kraje České republiky* [on line]. 2016. [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: <<http://regiony.lusa.cz/jihomoravsky-kraj/>>.

Příloha H

Historie územní samosprávy v českých zemích

Lokální, tedy místní politika probíhá v prostředí územní samosprávy. Určité samosprávné prvky se rozvíjely již od počátků městského zřízení, zejména v královských a věnných městech (např. existovala městská rada tvořená konšely). Podoba městských samospráv však byla ovlivněna zejména reformami Josefa II., kdy byly původní městské rady nahrazeny tzv. regulovanými magistráty, které byly složeny z radních. Radní, kteří museli skládat zkoušky odborné způsobilosti, byli za tuto funkci placeni, museli mít právnické vzdělání a nepocházeli z řad měšťanů. Radní bez zkoušek byli voleni z řad měšťanů, nebyli placeni a jejich hlas byl často pouze poradní, a to zejména v hospodářských záležitostech. Až do roku 1848 byla role samosprávy v některých poddanských městech a venkovských obcích velmi omezena. V roce 1848 bylo zrušeno poddanství, ale také vrchnostenská správa; revoluce v českých zemích vyvolala v rakouském císařství změny ve struktuře a činnosti veřejné správy. Byla zřízena obecní samospráva, čímž se obcím a městům otevřela možnost se rozvíjet podle svých představ, pokud byly dodržovány dané zákonné normy. Tím však byl v českých zemích otevřen prostor pro lokální politiku. Zlatým věkem české samosprávy bývá nazýváno období v letech 1868-1918, kdy docházelo k upevňování ústavnosti, snahám o rozšíření volebního práva, budování politických stran a vzniku ústav a zákonů atd. Objevuje se zde také oficiální pojmenování prvního muže obce *starostou* (namísto dosavadního purkmistra). Zákon nařizoval obcím dvojí působnost: samostatnou (např. správa obecního jmění, péče o chudé, péče o obecní komunikace, ochrana bezpečnosti osob atd.) a přenesenou, která se týkala součinnosti státní správy v některých oblastech a mohla být nařízena pouze zákonem. V období meziválečného Československa, tedy v letech 1918-1939, došlo v oblasti samosprávy k mnoha změnám. Například bylo přijato všeobecné volební právo, obecními orgány se místo výboru a představenstva staly zastupitelstvo, které bylo voleno občany a rada volená z řad zastupitelstva, přičemž volební období bylo čtyřleté a od roku 1933 šestileté. V tomto období také existoval velký počet politických stran, které měly silné postavení a byly zastoupeny i v malých venkovských obcích. K prudké změně došlo po roce 1938, v souvislosti s 2. světovou válkou. V období protektorátu Čechy a Morava docházelo k silnému potlačování všech samosprávných orgánů včetně těch obecních.

Po 2. světové válce byl místo samosprávných obecních zřízení vytvořen jako orgán státní moci a správy (zastupitelský sbor) systém národních výborů, který podléhal ministerstvu vnitra, respektive vládě, přičemž navíc nižší národní výbory podléhaly těm vyšším. Tím došlo k porušení obecných zásad samosprávy, kdy jedna složka samosprávy nemůže být nadřazena druhé, možný je pouze právní dozor. To se v podstatě rovnalo faktickému zrušení samospráv. Vážným zásahem bylo také znárodnění, kdy byl k 31. 12. 1949 obcím znárodněn veškerý majetek, čímž došlo k nerespektování komunálního vlastnictví. Příjmy a výdaje národních výborů se staly součástí státního rozpočtu, došlo tedy k likvidaci ekonomického základu samosprávy. Vedoucí úlohu stále více přejímala Komunistická strana Československa, jejíž vedoucí role byla také v roce 1960 uzákoněna.

Ke zrušení třístupňového systému národních výborů (krajské, okresní a městské úrovně) a jeho nahrazení demokratickou obecní samosprávou došlo v roce 1990 v souvislosti se sametovou revolucí v listopadu 1989, a to zákonem č. 367/1990 Sb., o obcích (který již pozbyl platnosti a byl nahrazen novým zákonem o obcích č. 128/2000 Sb., v platném znění) ke dni prvních voleb do obecních zastupitelstev 24. 11. 1990. Jednalo se o jeden z klíčových kroků transformačního procesu po roce 1989. V roce 1990 také byly, mimo jiné, vytvořeny, na přechodnou dobu (původně dvouletou), jako orgány státní správy okresní úřady. Jejich činnost byla nakonec ukončena až k 31. 12. 2002, kdy od 1. 1. 2003 byly jejich úkoly převážně přeneseny na orgány územních samospráv krajů a obcí s rozšířenou působností. Ke změnám v územní veřejné správě po roce 1989 však nedocházelo rovnoměrně a místní samospráva zůstávala po určitou dobu v provizorní podobě, kdy chyběl mechanismus skutečného politického a ekonomického rozhodování.

K reformě územní veřejné správy došlo až koncem 90. let, kdy byly zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění, vytvořeny kraje, jejichž centra byla shodná s kraji, které existovaly na našem území v letech 1949-1960. První fáze reformy tedy byla spojena zejména s krajským zřízením, dále s vytvořením regionů soudržnosti (na úrovni NUTS 2) potřebných z hlediska kompatibility s regionální politikou Evropské unie a dále s přijetím tří zákonů: zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, č. 129/2000 Sb., o krajích

(krajské zřízení), v platném znění a č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, v platném znění. Cílem druhé fáze reformy se stalo rozvinutí dekoncentračních a decentralizačních postupů. Druhá fáze reformy vyvrcholila již zmiňovaným ukončením činnosti okresních úřadů na přelomu let 2002 a 2003.

V souladu se změnami po listopadu 1989 byla v České republice kotvena a stabilizována demokratická soustava místního vládnutí. A přesto, že se stále objevovaly a objevují nové okolnosti a problémy (například dlouhou dobu panovaly nejasnosti ohledně krajů, kompetenční vztahy, personální a organizační problémy, spory o financování, roztržitá územní struktura obcí atd.), které tuto stabilitu narušovaly a narušují, objevovaly a objevují se také nové návrhy, možnosti a způsoby řešení problémů.

Zdroj: BALÍK, Stanislav. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4, s. 34, 63. ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5, s. 19-33, 36-37. ČMEJREK, Jaroslav, KOPŘIVA, Radek. *Základy veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2007. 126 s. ISBN 978-80-213-1626-3, s. 15-16, 22-25. Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, úsek veřejné správy, 2005. 120 s. ISBN 80-239-4709-5, s. 8-12. CODEXIS - Komplexní informační právní systém pokrývající problematiku národní legislativy a legislativy EU. *Zákon č. 367/1990 Sb., zákon č. 128/2000 Sb., v platném znění*.

Příloha I

Obce, městyse, města a statutární města České republiky

Obce jsou v České republice základními územně samosprávnými celky, jejichž území je tvořeno jedním či více katastrálními územími. Podle zákona o obcích je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů, které tvoří územní celek, jež je vymezen hranicí území obce. Obec je dle tohoto zákona veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese z těchto vztahů vyplývající odpovědnost. Při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem a pečuje o všestranný rozvoj svého území včetně potřeb svých občanů. Základní jednotky samosprávy jsou však (a to nejen u nás) pojmenovávány různě. ČR, jak již bylo uvedeno, měla k 1. 1. 2013 celkem 6 253 obcí, které lze dle postavení rozdělit následovně: Hlavní město Praha, statutární města (celkem 25 municipalit), města (576), městyse (214) a ostatní obce (5 437).

Hlavní město Praha, které má výjimečné postavení – je zároveň vyšším územně samosprávným celkem a jeho postavení upravuje zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění.

Celkem 25 municipalit České republiky jsou statutární města – vyjmenována jsou v zákoně o obcích a jedná se o: Brno, České Budějovice, Děčín, Frýdek-Místek, Havířov, Hradec Králové, Chomutov, Jablonec nad Nisou, Jihlavu, Karlovy Vary, Karvinou, Kladno, Liberec, Mladou Boleslav, Most, Olomouc, Opavu, Ostravu, Pardubice, Plzeň, Prostějov, Přerov, Teplice, Ústí nad Labem a Zlín. Statutární města mohou být členěna na městské obvody či městské části s vlastními orgány samosprávy a statutem upravujícím vnitřní poměry statutárního města, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky.

Města (celkem 576) – pro povýšení na město v současnosti existuje zákonná podmínka, a to alespoň 3000 obyvatel (tato hranice neplatí v případě historického nároku a pro města, která již městy jsou); městem se obec stává stanovením předsedy Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády na návrh obce; městem jsou například Benešov, Čáslav, Český Krumlov, Kolín, Kutná Hora, Mariánské Lázně, Mělník, Nový Bydžov, Nymburk, Říčany, Sadská, Tachov, Třeboň atd.

Městysy (celkem 214) – na toto označení není fakticky žádné zákonné kritérium, městysem se obec může stát na základě stanovení předsedy Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády či na základě historického nároku (stejně jako někdejší města), kdy toto označení může používat obec, která takovéto označení používala přede dnem 17. 5. 1954 po stanovení předsedy Poslanecké sněmovny na návrh obce; městysem jsou například Bojanov, Divišov, Karlštejn, Křivoklát, Želetava atd.

Ostatní obce (celkem 5 437 ke dni 1. 1. 2013).

V ČR se ale lze setkat také s termínem *vojenský újezd*. Jedná se o vymezené části území (územní správní jednotky státu), která jsou určena k zajišťování obrany státu a výcviku ozbrojených sil a jsou zřizována zvláštním zákonem.

Činnost subjektu veřejné správy, tedy i obce, je určena působností. Věcná působnost souvisí s úpravou určitých společenských vztahů, místní (prostorová, územní) s určitým územím, časová s časovým úsekem a osobní s určitým okruhem osob. Věcná působnost obce je realizována formou samosprávy (samostatná působnost) a formou státní správy (přenesená působnost).

Zdroj: Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, úsek veřejné správy, 2005. 120 s. ISBN 80-239-4709-5, s. 25. *Zákony ČR. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 1-3* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>. Český statistický úřad. *Malý lexikon obcí České republiky – 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-08-06]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014-n-gdc2kaznu1>>. Český statistický úřad. *Databáze a registry – obec a vojenský újezd* [online]. 2015 [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/rso/obec_rso>. *Zákony pro lidi. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v platném znění, § 30* [online]. 2015 [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>>. BALÍK, Stanislav. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4, s. 20-23, 64-65.

Příloha J

Orgány obce České republiky – stručná charakteristika

Zastupitelstvo obce (městyse, města, statutárního města) podle Ústavy České republiky samostatně spravuje obec. Členové zastupitelstev jsou voleni tajným hlasováním na základě přímého, rovného a všeobecného volebního práva, kdy funkční období zastupitelstva je čtyřleté. Počet členů zastupitelstva je volen v souvislosti s počtem obyvatel a velikostí územního obvodu. Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech samostatné působnosti. Zastupitelstvo se schází podle potřeby, nejméně však jedenkrát za tři měsíce, je usnášeníschopné, pokud je přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů, a k platnému rozhodnutí, usnesení, či volbě je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce, pokud není stanoveno zvláštním právním předpisem jinak. Zasedání zastupitelstva obce jsou veřejná. Rozhoduje ve věcech samostatné působnosti.

Zastupitelstvu obce (městyse, města, statutárního města) je vyhrazeno například: schvalovat program rozvoje obce; vydávat obecně závazné vyhlášky obce; schvalovat rozpočet obce, závěrečný účet obce a účetní závěrku sestavenou k rozvahovému dni; zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy obce; zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce, schvalovat jejich zřizovací listiny; rozhodovat o založení nebo rušení právnických osob, schvalovat jejich zakladatelské listiny, společenské smlouvy, zakládací smlouvy a stanovy; rozhodovat o vyhlášení místního referenda; navrhopvat změny katastrálních území uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí; zřizovat a zrušovat obecní policii; zřizovat a rušit výbory, volit jejich předsedy a další členy a odvolávat je z funkce; volit z řad členů zastupitelstva starostu/primátora, místostarostu/y a další členy rady obce (radní) a odvolávat je z funkce, stanovit počet členů rady obce; zřizovat a zrušovat výbory, volit jejich předsedy a další členy a odvolávat je z funkce; rozhodovat o spolupráci obce s jinými obcemi a o formě této spolupráce; udělovat a odnímat čestné občanství a ceny obce atd.

Rada obce (městyse, města, statutárního města) je v oblasti samostatné působnosti výkonným orgánem obce, který ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce a v přenesené působnosti smí rozhodovat pouze tehdy, jestliže tak stanoví zákon. V obci, kde se rada nevolí (v případě, kdy má zastupitelstvo obce méně než 15 členů), zpravidla její pravomoci vykonává starosta obce. Rada je tvořena starostou, místostarostou (či místostarosty)

a dalšími členy zastupitelstva obce. Počet členů rady je lichý a činí nejméně 5 a nejvíce 11 členů, počet členů rady však nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se schází dle potřeby, je usnášeníschopná v případě, že je přítomna nadpoloviční většina jejích členů, a k platnému rozhodnutí či usnesení je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů a její jednání jsou neveřejná. Radě obce je vyhrazeno například: provádět rozpočtová opatření v rozsahu, který stanoví zastupitelstvo obce; zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu; plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce (s výjimkou obecní policie) úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu obce; vydávat nařízení obce (pokud není zřízena rada obce, vydává nařízení obce zastupitelstvo obce); projednávat a řešit návrhy, podněty a připomínky předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce; stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu a zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu; na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem; zřizovat a zrušovat podle potřeby komise rady obce, jmenovat a odvolávat z funkce jejich předsedy a členy; stanovit celkový počet zaměstnanců obce v obecním úřadu a v organizačních složkách obce; schvalovat organizační řád obecního úřadu atd.

Starosta obce (městyse, města), primátor statutárního města je nejviditelnějším orgánem obce. Zastupuje obec navenek, ale není statutárním orgánem obce (je součástí rady obce) a sám o sobě je spíše orgánem bez pravomocí – úkony vyžadující schválení rady či zastupitelstva musí činit až po jejich schválení daným orgánem. Starosta, ale také místostarosta/místostarostové, jsou voleni z řad členů zastupitelstva absolutní většinou všech zastupitelů a na rozdíl od běžných zastupitelů musí být občany České republiky. Starosta i místostarosta se zodpovídají zastupitelstvu. Ke starostovým pravomocím patří například: podepisovat s místostarostou právní předpisy obce, jmenovat a odvolávat tajemníka obecního úřadu (se souhlasem ředitele krajského úřadu), zabezpečovat výkon přenesené působnosti v obcích, kde nepůsobí tajemník, zpravidla svolávat a řídit zasedání zastupitelstva i rady (potencionálně nejsilnější pravomoc starosty – možnost určovat agendu, o které se bude jednat, stanovovat pořadí jednotlivých bodů jednání atd., což má často vliv na výsledek jednání) a podepisovat s ověřovateli zápisy z jednání, odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce a za informování veřejnosti o činnosti

obce atd. Starosta je často dominantním aktérem samosprávy, přinášejícím myšlenky a plány, jakým směrem by se měl ubírat rozvoj obce a kam budou směřovány disponibilní zdroje obce, a to zejména v malých obcích.

Obecní/městský úřad, úřad městyse, magistrát statutárního města tvoří starosta/primátor, který stojí v čele úřadu; místostarosta/místostarostové; tajemník obecního/městského úřadu, úřadu městyse, magistrátu statutárního města (pokud je tato funkce zřízena) a zaměstnanci zařazení do obecního/městského úřadu, úřadu městyse, magistrátu statutárního města. Pro jednotlivé úseky činnosti úřadu může rada zřídit odbory a oddělení. V samostatné působnosti plní úřad úkoly uložené mu zastupitelstvem či radou a pomáhá v činnosti výborům a komisím. Přenesenou působnost vykonává v základním rozsahu svěřeném obci s výjimkou těch věcí, které patří do působnosti jiného orgánu. Funkce tajemníka, jež je zaměstnancem obce, je zřizována v obcích II. a III. stupně, tedy v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností. Ostatní obce mohou či nemusí tuto funkci zřizovat. Tajemník je odpovědný starostovi, a to za plnění úkolů úřadu jak v samostatné, tak přenesené působnosti. Nesmí vykonávat funkce v politických stranách a politických hnutích.

Orgány zastupitelstva obce/městyse/města/statutárního města jsou výbory. Zastupitelstvo je zřizuje jako své iniciativní a kontrolní orgány, přičemž musí být vždy zřízeny finanční a kontrolní výbor. Povinně také musí být zřízen výbor pro národnostní menšiny, a to v případě, že v územním obvodu obce žije dle posledního sčítání lidu nejméně 10 % občanů, kteří se hlásí k jiné národnosti než české. Kromě osadního výboru (pokud je zřízen v části obce) musí být předsedou každého výboru vždy člen zastupitelstva. Výbory se schází dle potřeby, počet jejich členů je vždy lichý a ze své činnosti se výbory odpovídají zastupitelstvu. Dalšími výbory, které mohou být zřízeny, jsou například: výbor pro bezpečnost, výbor pro dopravu, výbor pro sport a volný čas, výbor pro územní rozvoj a územní plán, výbor pro zdravotnictví a bydlení atd.

Orgány rady obce/městyse/města/statutárního města jsou komise. Rada obce/městyse/města/statutárního města zřizuje komise jako své iniciativní a poradní orgány. Pokud byl komisi dle zákona svěřen výkon přenesené působnosti, je komise výkonným orgánem a jejím předsedou může být osoba, která nestanoví-li zvláštní zákon jinak, prokáže zvláštní odbornou způsobilost v oblasti, která byla komisi v přenesené

působnosti svěřena (takovou komisí je například komise k projednávání přestupků, komise pro sociálněprávní ochranu dětí, povodňová komise atd.). Ze své činnosti je komise odpovědná radě, v případě přenesené působnosti odpovídá starostovi. Rada zřizuje například komisi sportovní, komisi kulturní, komisi sociálně-zdravotní, komisi pro informatiku, komisi pro majetek a rozvoj bydlení, komisi pro rozvoj cestovního ruchu, komisi pro dopravu, komisi pro životní prostředí, komisi pro dotace a investiční akce města apod.

Zdroj: *Zákony. Ústava ČR, hlava sedmá, čl. 101-102* [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <<http://www.zakony.cz/zakony/1993/1/zakon-001-1993-Sb-ustava-ceske-republiky-SB1993001/>>. BERNARD, Josef, KOSTELECKÝ, Tomáš, ILLNER, Michal, VOBECKÁ, Jana. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 236 s. ISBN 978-80-7419-069-8, s. 85-86. ČMEJREK, Jaroslav, KOPŘIVA, Radek. *Základy veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2007. 126 s. ISBN 978-80-213-1626-3, s. 44-48. Kolektiv autorů. *Veřejná správa v České republice*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, úsek veřejné správy, 2005. 120 s. ISBN 80-239-4709-5, s. 27. BALÍK, Stanislav. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4, s. 67-69, 75-76. *Zákony ČR. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 117-120* [online]. 2015 [cit. 2015-08-12]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>. Portál hl. města Prahy. *Výbory zastupitelstva hl. m. Prahy* [online]. 2015 [cit. 2015-08-12]. Dostupné z: <http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/zastupitelstvo/vybory_zastupitelstva/index.html>. Agroweb Profi Press – Vydavatelství odborných časopisů. *Moderní obec* [online]. 2013 [cit. 2015-08-12]. Dostupné z: <<http://moderniobec.cz/komise-rady-obce/>>. *Zákony ČR. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 122* [online]. 2015 [cit. 2015-08-12]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>. Hradec Králové, oficiální stránky statutárního města. *Komise rady* [online]. 2015 [cit. 2015-08-12]. Dostupné z: <<http://www.hrdeckralove.org/hradec-kralove/komise-rady>>.

Příloha K

Typy voleb v České republice – stručná charakteristika

Volby do Evropského parlamentu upravuje zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, v platném znění. Volby se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení a poslanci EP jsou voleni na dobu pěti let. Území ČR tvoří pro volby do Evropského parlamentu jeden volební obvod. Volby se konají ve dvou dnech (pátek a sobota). Právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let (alespoň druhý den voleb) a je bez překážek ve výkonu volebního práva (zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva či ochrany zdraví lidu), a občan jiného členského státu, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku 18 let a je po dobu nejméně 45 dnů přihlášen k trvalému pobytu nebo k přechodnému pobytu na území České republiky a je bez překážek ve výkonu volebního práva. Právo být zvolen poslancem EP má každý občan ČR a každý občan jiného členského státu, který je na území ČR nejpozději druhý den voleb po dobu nejméně 45 dnů přihlášen k trvalému pobytu nebo k přechodnému pobytu na území ČR, alespoň druhý den voleb dosáhl věku 21 let, není omezena jeho svéprávnost k výkonu volebního práva, a jde-li o občana jiného členského státu, není v členském státě, jehož je státním občanem zbaven práva být volen do EP. Kandidátní listiny mohou podávat registrované politické strany a politická hnutí (ale pouze ta, jejichž činnost nebyla pozastavena) a jejich koalice. Hlasovací lístek se tiskne pro každou politickou stranu, politické hnutí a koalici samostatně. Volič hlasuje osobně, není přípustné zastoupení. Platným hlasem je jeden hlasovací lístek v úřední obálce se zakroužkováním pořadového čísla, nejvýše však u dvou kandidátů, kteří jsou uvedeni na stejném hlasovacím lístku (přednostní hlasy). Po sečtení hlasů postupuje do skrutinia každé politické hnutí, politická strana, a koalice, která získala alespoň 5 % z celkového počtu odevzdaných platných hlasů. Používá se d'Hondtova metoda volebního dělitele s posloupností dělitelů: 1; 2; 3; 4; ... n.

Volby prezidenta České republiky jsou upraveny zákonem č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky), v platném znění. Volba prezidenta republiky se koná tajným hlasováním na základě přímého, rovného a všeobecného volebního práva. Prezident je volen v přímých

volbách a jeho volební období trvá pět let. Hlasování při volbě prezidenta na území i mimo území ČR se koná ve dvou dnech (na území ČR = pátek a sobota, mimo území ČR = čtvrtek a pátek). Území ČR tvoří pro volby prezidenta jeden volební obvod. Právo volit má státní občan ČR bez překážek v právu volit, který dosáhl věku 18 let – alespoň druhý den volby prezidenta. Ve druhém kole volby prezidenta může volit i občan, který dosáhl věku 18 let – opět alespoň druhý den konání druhého kola volby prezidenta. Kandidátní listinu může podat nejméně dvacet poslanců nebo nejméně deset senátorů, anebo občan, který dosáhl věku 18 let, a jeho návrh je podpořen peticí, kterou podepsalo nejméně 50 000 občanů oprávněných volit prezidenta republiky. Prezidentem republiky může být zvolen občan, který je volitelný do Senátu. Nikdo však nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou. Každý zaregistrovaný kandidát je uveden na samostatném hlasovacím lístku. Volič musí hlasovat osobně, zastoupení není přípustné. Platným hlasem je, jestliže je v úřední obálce vložen jeden hlasovací lístek, který se již jinak neupravuje. Volby se konají podle zásad většinového zastoupení a prezidentem republiky je zvolen ten kandidát, který ve volbách získal nadpoloviční většinu z celkového počtu platných hlasů oprávněných voličů, kteří se těchto voleb zúčastnili a odevzdali platný hlas. V případě, že nezíská počet hlasů potřebný ke zvolení žádný z kandidátů, je vyhlášeno druhé kolo voleb. Do druhého kola voleb postupují dva kandidáti, kteří v prvním kole volby prezidenta obdrželi nejvíce odevzdaných platných hlasů oprávněných voličů. Pokud nastane situace, že se v konaném prvním kole voleb na prvním místě umístilo více kandidátů se shodným počtem odevzdaných platných hlasů oprávněných voličů, potom do druhého kola postupují všichni kandidáti pouze z prvního místa. Jestliže dojde k takovéto shodě (v počtu odevzdaných platných hlasů oprávněných voličů) u kandidátů umístěných na druhém místě, potom postupují do druhého kola volby prezidenta kandidát z prvního místa a všichni kandidáti z druhého místa. Jestliže se koná druhé kolo voleb, je prezidentem republiky zvolen kandidát, jenž získal ve druhém kole volby nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů. Jestliže je takovýchto kandidátů více, potom prezident republiky v daných volbách zvolen není.

Volby do Parlamentu ČR upravuje zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně a doplnění některých dalších zákonů, v platném znění. Volí se na základě přímého, rovného a všeobecného volebního práva tajným hlasováním.

Do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky se volí podle zásad poměrného zastoupení, do Senátu Parlamentu České republiky podle zásad většinového systému. Volby se na území a mimo území ČR konají ve dvou dnech (na území ČR = pátek a sobota, mimo území ČR = čtvrtek a pátek). Voličem je státní občan ČR bez překážek ve výkonu volebního práva, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let. Ve druhém kole voleb do Senátu PČR může volit také občan, který alespoň druhý den konání druhého kola voleb do Senátu PČR dosáhl věku nejméně 18 let. I v těchto volbách volič hlasuje osobně, není přípustné zastoupení. Poslanecká sněmovna má celkem 200 poslanců, kteří jsou voleni na dobu čtyř let, a poslancem Poslanecké sněmovny může být zvolen každý volič, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 21 let a není u něho ve dnech voleb překážka ve výkonu volebního práva. Vyšší územní samosprávné celky vymezené zvláštním právním předpisem jsou volebními kraji. Kandidátní listiny pro volby do PS PČR mohou podávat registrované politické strany a politická hnutí, ale pouze ty a ta, jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalice. Hlasovací lístek se tiskne samostatně pro každou politickou stranu, politické hnutí a koalici. Platným hlasem je vložení jednoho hlasovacího lístku do úřední obálky. Zakroužkováno může být pořadové číslo nejvýše u čtyř kandidátů uvedených na stejném hlasovacím lístku (přednostní hlasy). Do skrutinia nepostupují politické strany nebo politická hnutí, jež získaly méně než 5 %, koalice složené ze dvou politických stran či hnutí, které získaly méně než 10 %, koalice složené ze tří politických stran či hnutí, jež získaly méně než 15 % a koalice složené z nejméně čtyř a více politických stran nebo hnutí s méně než 20 % z celkového počtu platných hlasů. Dle zákona je možné hranici za určitých podmínek snižovat. Mandáty politickým stranám, politickým hnutím a koalicím, které postoupily do skrutinia, se rozdělují v rámci volebních krajů d'Hondtovou metodou volebního dělitele. Mandáty stranou získané, v rámci jednotlivých politických stran, politických hnutí a koalic, obdrží kandidáti podle pořadí, ve kterém jsou uvedeni na hlasovacím lístku. Pokud ale některý z kandidátů na hlasovacím lístku získal takový počet přednostních hlasů, jenž činí nejméně 5 % z celkového počtu platných hlasů odevzdaných pro tuto politickou stranu, politické hnutí nebo koalici v rámci volebního kraje, případně mandát přednostně tomuto kandidátovi.

Senát PČR má celkem 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let (každé dva roky se volí jedna třetina senátorů). Senátorem může být zvolen každý volič, který alespoň

ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 40 let a není u něho ve dnech voleb překážka ve výkonu volebního práva. Volby do Senátu PČR se konají v 81 volebních obvodech na území České republiky a v každém volebním obvodu se volí jeden senátor. Volební obvody jsou stanoveny zákonem. Kandidáty pro volbu do Senátu PČR mohou přihlašovat registrované politické strany a politická hnutí (pokud jejich činnost nebyla pozastavena), a koalice, a to pouze prostřednictvím zmocněnce. Nezávislý kandidát podává přihlášku k registraci sám. Každý zaregistrovaný kandidát je uveden na samostatném hlasovacím lístku. Platným hlasem je vložení jednoho hlasovacího lístku, který se již nijak neupravuje, do úřední obálky. Zvolen je ten kandidát, který obdržel ve volbách nadpoloviční většinu odevzdaných platných hlasů. Pokud žádný z kandidátů nezíská potřebný počet hlasů ke zvolení, koná se druhé kolo voleb, do kterého postupují pouze dva kandidáti, a to ti, kteří se v prvním kole v konečném pořadí umístili na prvních dvou místech. Zvolen je ten kandidát, který získá ve druhém kole více odevzdaných platných hlasů. V případě rovnosti hlasů rozhodne los.

Volby do krajských zastupitelstev v ČR upravuje zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, v platném znění. Volby do zastupitelstev krajů se také konají tajným hlasováním na základě přímého, rovného a všeobecného volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení. V zastupitelstvech krajů je funkční období čtyřleté a volby se konají ve dvou dnech (pátek a sobota). Právo volit má státní občan ČR bez překážek výkonu volebního práva dle zákona, který dosáhl věku nejméně 18 let (alespoň ve druhý den voleb) a je přihlášen k trvalému pobytu v obci nebo ne území vojenského újezdu v územním obvodu kraje. Právo být volen za člena zastupitelstva kraje má každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva. Kandidátní listiny pro volby do zastupitelstev krajů mohou podávat registrované politické strany a politická hnutí (pokud jejich činnost nebyla pozastavena), a jejich koalice. Pro hlasování do zastupitelstev krajů jsou vytvořeny stálé volební okrsky, vytvořené podle zvláštního právního předpisu (zákona č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, v platném znění), v nichž probíhá hlasování. Každý volič musí hlasovat osobně, není přípustné zastoupení. Platným hlasem je jeden hlasovací lístek v úřední obálce. Zakroužkovat lze pořadové číslo nejvýše u čtyř kandidátů, kteří jsou uvedeni na stejném hlasovacím lístku (vázané kandidátní listiny – přednostní hlasy). Do skrutinia postupují pouze politické strany, politická hnutí

a koalice, které v rámci kraje získaly alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů v kraji. Mandáty v zastupitelstvu kraje jsou rozděleny pomocí upravené d'Hondtovy metody volebního dělitele. Mandáty připadnou kandidátům, v rámci jednotlivých politických stran, politických hnutí a koalic, a to podle pořadí uvedeném na hlasovacím lístku. V případě, že některý z kandidátů získal nejméně 5 % z celkového počtu odevzdaných platných hlasů pro tuto politickou stranu, politické hnutí nebo koalici v rámci kraje, případně mandát přednostně tomuto kandidátu.

Pro stanovení počtu členů zastupitelstva je rozhodující počet obyvatel kraje, a to k prvnímu lednu roku, v němž se konají volby do zastupitelstva kraje. Počet členů zastupitelstva kraje dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění, hlava IV., § 31, je následující:

- počet obyvatel kraje do 600 000 = 45 členů zastupitelstva;
- počet obyvatel kraje nad 600 000 do 900 000 = 55 členů zastupitelstva;
- počet obyvatel kraje nad 900 000 = 65 členů zastupitelstva.

Volby do obecních zastupitelstev v ČR jsou upraveny zákonem č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, v platném znění. Dle tohoto zákona proběhly poprvé komunální volby v samostatné ČR ve dnech 18. -19. 11. 1994.

Volby se konají na základě přímého, rovného a všeobecného volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení ve dvou dnech (pátek a sobota). U zastupitelstev obcí je stejně jako u zastupitelstev krajů funkční období čtyřleté. Právo volit do zastupitelstev obce má každý občan obce, který je bez překážek výkonu volebního práva, je státním občanem České republiky a v době konaných voleb (alespoň v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb) dosáhl nejméně 18 let věku a zároveň je v den voleb v dané obci přihlášen k trvalému pobytu. Právo volit do zastupitelstev obce má také státní občan jiného státu, který v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, dosáhl nejméně 18 let věku, a je v den voleb v dané obci přihlášen k trvalému pobytu. Státnímu občanovi jiného státu, pokud splňuje předchozí uvedené podmínky, také musí právo volit přiznávat mezinárodní úmluva, jíž je Česká republika vázána, vyhlášená ve Sbírce mezinárodních smluv. Do zastupitelstva městské části hlavního města Prahy či městského obvodu nebo městské části města se zvláštním postavením (územně členěné statutární město) má právo volit volič, který je bez překážek

výkonu volebního práva, a který je v den voleb přihlášen k trvalému pobytu v této městské části či městském obvodu.

Právo být volen do zastupitelstva obce má každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva; členem zastupitelstva městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města nebo městské části hlavního města Prahy může být zvolen ten volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva a který je v den voleb v tomto městském obvodu nebo městské části přihlášen k trvalému pobytu.

Volební stranou mohou být registrované politické strany a politická hnutí (pokud jejich činnost nebyla pozastavena), jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů.

Kandidátní listiny pro volby do zastupitelstva obce mohou podávat volební strany a jedná se o kandidátní listiny otevřené, přičemž se používá d'Hondtova metoda volebního dělitele. Obec tvoří jeden volební obvod, ale zastupitelstvo obce může nejpozději 85 dnů přede dnem konání voleb vytvořit více volebních obvodů dle zákona o volbách do zastupitelstev obcí v platném znění. Pro odevzdání hlasovacích lístků a pro sčítání hlasů se vytvářejí v každé obci stálé volební okrsky, které stanoví starosta, a které jsou stanoveny tak, aby zahrnovaly přibližně 1 000 voličů. Pro vzdálené části obce lze vytvořit samostatné volební okrsky i pro menší počet voličů.

Každý volič hlasuje osobně, zastoupení není přípustné. Aby byl hlasovací lístek platný, může na něm volič označit jednotlivé kandidáty, pro které hlasuje, a to bez ohledu na jednotlivé politické strany – nejvýše však v počtu členů zastupitelstva obce, nebo může zvolit nejvýše jednu volební stranu společně s preferenčními hlasy pro další kandidáty, pro které hlasuje, a to v libovolných volebních stranách (tzv. panašování). Takto volí předně jednotlivě označené kandidáty, a dále tolik kandidátů označené volební strany, kolik činí rozdíl počtu členů zastupitelstva, kteří mají být zvoleni, a označených jednotlivých kandidátů, a to v pořadí, v němž jsou kandidáti označené volební strany uvedeni v jejím sloupci. Pro postup do skrutinia je nutné, aby kandidátní listina získala nejméně 5 % z celkového počtu platných hlasů poděleného voleným počtem členů zastupitelstva a vynásobeného počtem jejích kandidátů, nejvýše však voleným počtem členů Zastupitelstva; tato hranice se za určitých zákonných podmínek může snížit. Mandáty jsou přiděleny kandidátům podle pořadí, v jakém jsou uvedeni na kandidátní listině, ale pouze

v tom případě, že nedojde ke změně pořadí preferenčními hlasy. Celkový počet hlasů odevzdaných pro volební stranu se vydělí počtem jejich kandidátů. Jestliže má některý z kandidátů nejméně o 10 % více hlasů, než je takto stanovený průměr vyjádřený celým číslem bez zaokrouhlení, postupuje v kandidátní listině na první místo. Pokud je takovýchto kandidátů více, určí se jejich pořadí podle počtu hlasů, které byly pro ně odevzdané. Jestliže nastane situace rovnosti hlasů mezi postupujícími kandidáty, potom je rozhodující jejich původní pořadí na kandidátní listině. Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením, k němuž dochází ukončením hlasování.

Při stanovení počtu členů zastupitelstva přihlédne zastupitelstvo obce zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů zastupitelstva dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 68, je následující:

- počet obyvatel obce do 500 = 5 až 15 členů zastupitelstva;
- počet obyvatel obce nad 500 do 3 000 = 7 až 15 členů zastupitelstva;
- počet obyvatel obce nad 3 000 do 10 000 = 11 až 25 členů zastupitelstva;
- počet obyvatel obce nad 10 000 do 50 000 = 15 až 35 členů zastupitelstva;
- počet obyvatel obce nad 50 000 do 150 000 = 25 až 45 členů zastupitelstva;
- počet obyvatel obce nad 150 000 = 35 až 55 členů zastupitelstva.

Zdroj: CODEXIS - Komplexní informační právní systém pokrývající problematiku národní legislativy a legislativy EU. *Zákon č. 62/2003 Sb., v platném znění. Zákon č. 1/1993, v platném znění. Zákon č. 275/2012 Sb., v platném znění. Zákon č. 130/2000 Sb., v platném znění. Zákon č. 491/2001Sb., v platném znění. ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5, s. 58. GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK, Jiří, ZOUBEK, Vladimír. Ústavní systém České republiky – základy českého ústavního práva. 4. vyd. Praha: Prospektum spol. s r. o., 2002. 568 s. ISBN 80-7175-077-8, s. 291. Zákony ČR. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění, § 31 [online]. 2015 [cit. 2015-08-24]. Dostupné z: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/129-2000-sb-zakon-o-krajich-krajske-zrizeni.html>>. Zákony ČR. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 68 [online]. 2015 [cit. 2015-08-24]. Dostupné z: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.*

Příloha L

Znak a vlajka města Nový Bydžov

Znak města Nový Bydžov

Zdroj: Nový Bydžov. *Znak a vlajka města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/znak-mesta-a-vlajka-mesta-novy-bydzov/gs-1008>>.

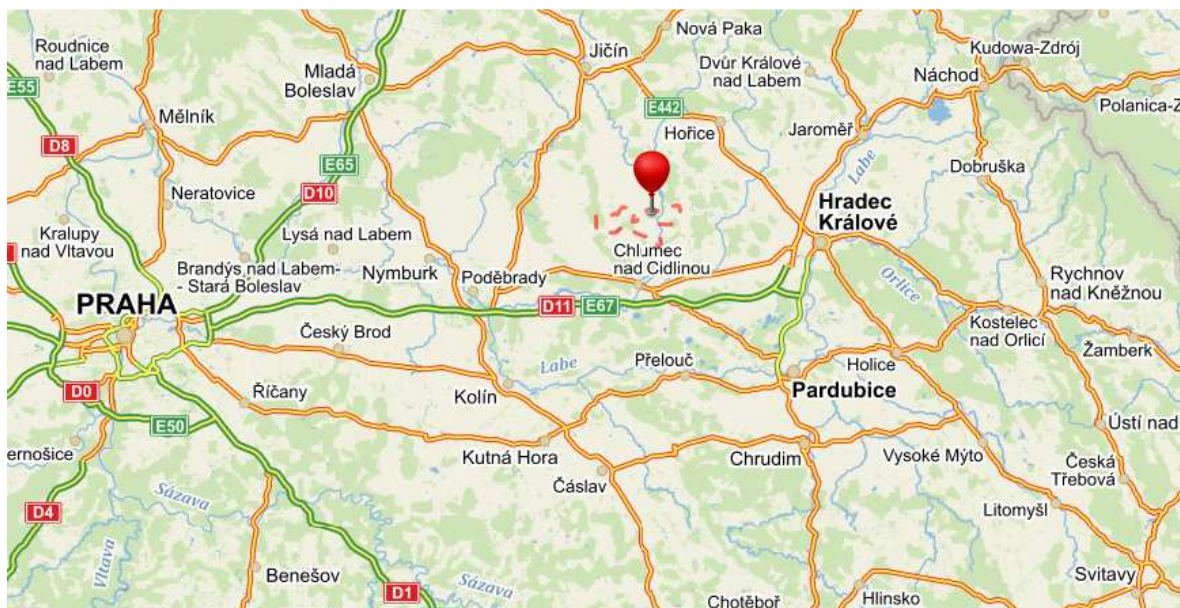
Vlajka města Nový Bydžov

Zdroj: Nový Bydžov. *Znak a vlajka města* [online]. 2016. [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <<http://www.novybydzov.cz/znak-mesta-a-vlajka-mesta-novy-bydzov/gs-1008>>.

Příloha M

Město Nový Bydžov – v mapách

Zdroj: Mapy.cz. *Poloha města Nový Bydžov* [on line]. 2016. [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <<http://mapy.cz/#!/zakladni?x=15.2294373&y=50.2161867&z=9&source=muni&id=2211>>.

Zdroj: Mapy.cz. *Nový Bydžov – střed města (tzv. velký čtverec)* [on line]. 2016. [cit. 2016-09-29]. Dostupné z: <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.4904672&y=50.2413568&z=17&source=muni&id=2211>>.

Příloha N

Informace pro občany za uskupení kandidující v Novém Bydžově v komunálních volbách ve dnech 10. a 11. října 2014 – pod č. 1 – Nezávislí, pod č. 2 – ČSSD, pod č. 5 – ODS a pod č. 11 – KSČM

Politické hnutí NEZÁVISLÍ

Společně rozhodujme a pracujme,
aby se v našem městě dobře žilo.

01

02

03

04

05

06

07

08

09

10

11

12

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

1. Mgr. Bohumil Oreš, místostarosta
2. Ing. Josef Kožisek, ředitel IS
3. Mgr. Vladimír Blažej, ředitel SŠTŘ
4. Mgr. Jana Syříšková, zástupkyně ředitele ZŠ
5. Mgr. Jaromír Kubelka, učitel
6. Karel Fibera, OSVČ
7. Ing. Bc. Miroslav Majstřík, DiS., vedoucí oddělení krajských dotací
8. Markéta Brádllová, DiS., překladatelka
9. Mgr. Josef Rusůlek, důchodce
10. Mgr. Jan Kohout, ředitel muzea
11. Miloslav Hromádka, OSVČ
12. Petr Mikas, OSVČ
13. Pavel Obermajer, vedoucí učitel potravinářských oborů
14. Kadek Šubr, podnikatel
15. Miloslav Heřmanský, podnikatel
16. Ing. Roman Fiala, ekvilibrist
17. Dobroslav Šmidrkal, vedoucí učitel odborného výcviku
18. Vladislav Špaček, OSVČ
19. Jiří Řezníček, jednatel společnosti
20. Ing. Josef Lajda, tajemník územní organizace ÚOZS ČR
21. Jan Naurátil, důchodce
22. Ing. Josef Vondráček, důchodce
23. RNDr. Josef Halauf, lékař
24. Jaroslav Hezký, důchodce
25. PaedDr. Stanislav Novotný, učitel

Všichni kandidáti jsou bez politické příslušnosti.

Neřídíme se stranickou disciplínou,
ale zdravým rozumem.

č. 1

Politické hnutí NEZÁVISLÍ

Bezpečnost a pořádek:

- postupně navýšit počet strážníků MP na 10, vybavit vysílačkami a GPS
- dovybavení kamerového systému a instalace dalších fotopastí
- realizace protipovodňových opatření
- další omezení hracích automatů, vyhlášku na používání pyrotechniky a ohňostrojí
- průběžná spolupráce vedení města, OO PČR, MP a Bezpečnostní komise
- stálá, důsledná kontrola osob sociálně nepřizpůsobivých (způsob bydlení, „dlouhodobá návštěva,“ nakládání s odpady, hygiena, školní docházka, zneužívání dávek...)

Zaměstnanost:

- získávat další investory do průmyslové zóny a její rozšíření (vytváření podmínek pro pracovní příležitosti, hlavně pro mladé, kvalifikované lidi)
- jednat se zaměstnavateli a agenturami v souvislosti se zaměstnáváním zahraničních dělníků
- v součinnosti s úřadem práce zaměstnávat osoby na veřejně prospěšných pracích
- využívání dotačních programů k vytváření podmínek pro rozvoj města a integrovaných obcí
- snaha o přednostní využití brownfields před zábořem půdy

Komunikace a chodníky:

- prosazovat do rozpočtu města více finančních prostředků na komunikace a chodníky – podle naléhavosti stanovit a zveřejnit plán a pořadí konkrétních oprav a rekonstrukcí
- pokračovat v rekonstrukci novobydžovského čtverce (ul. Karla IV., Havlíčkova a další)
- oprava Masarykova náměstí (kraj) hlavní komunikace, město ostatní)
- podpora zjednosměrnění vozovek v místech, kde je to účelné

Doprava:

- řešení nevyhovujícího systému parkování ve městě
- obchvat města – další jednání s krajem o pokračování v přípravách (Krajský generel dopravy)
- jednání s ČD o lepších podmínkách železniční nákladky
- při změnách jízdních řádů prosazovat u dopravců lepší spojení do integrovaných obcí
- pokračování ve výkupu pozemků pro cyklostezky a jejich realizace

Školství:

- zachovat stávající síť mateřských, základních a středních škol
- podpora návaznosti zaměření studijních oborů na požadavky zaměstnavatelů a možnosti uplatnění na trhu práce
- zajistit dostatečný počet míst pro umístění dětí v mateřských školkách
- podporovat zájmovou činnost a volnočasové aktivity

Bytová politika:

- příprava pozemků pro bytovou výstavbu v areálu bývalé pily
- výstavba domu s pečovatelskou službou v ul. Na Šarlejích (malometrážní byty)
- pokračovat v přípravě pozemků pro bytovou výstavbu v lokalitě za žel. tratí u Hřbitova
- podpora develop. výstavby bytů (Havlíčкова ul., lokalita za sokolovnou)

Kultura a sport:

- finančně podporovat kulturní a sportovní činnost mládeže i dospělých v klubech a spolcích
- nadále podporovat tradiční akce (merendy, Fišerův Bydžov, Novobyd. čtverec, Novobyd. trpaslík, sportovní turnaje atd.)
- postupná rekonstrukce Bažoučkovy vily a sokolovny
- uzpůsobit koupaliště na pořádání kulturních a sportovních akcí, zimní stadion na pořádání akcí mimo zimní sezonu

Životní prostředí:

- péče o veřejnou zeleň – zachovat stávající stav a dále rozšiřovat
- pokračovat v úspěšném třídění komunálního odpadu
- věnovat pozornost Technickým službám a jejich vybavenosti v souladu s potřebami města

Integrované obce:

- podpora osadních výborů, jejich činnosti a vybavení
- zlepšování životních podmínek – chodníky, komunikace, veřejná zeleň, protipovodňová opatření!

Zdravotnictví a sociální služby:

- usilovat o zvýšení dostupnosti zdravotní péče s možností nového, bezbariérového zdravotního střediska
- udržovat kontakt s Obl. nemocnicí v Jičíně a Měst. nemocnicí v Městě Králově v zajišťování z drav. péče v regionu
- řešení pohotovostní služby (i s potřebnými léky)
- podpora Klubu seniorů ve všech oblastech jejich činnosti

č. 1

Ing. Vladimír Neuman
školní učitel

Kandidátní listina ČSSD

pro volby do zastupitelstva města Nový Bydžov

10. a 11. října 2014

Peadr Jarošev Šedivý
vedení gymnázia

Ing. Pavel Vodák
školní učitel

PhDr. Michal Musilek, PhDr.
prodáván Přírodovědecká fak., UPK

MUDr. Olga Futerová
lékařka

Ing. René Truxa
programátor analytik

Ing. Irena Pánková
vedoucí odboru MKÚ

RNDr. Jiří Ort
zástupce vedoucí gymnázia

Ing. Jiří Fryda
prevence šetrného dřeva

Ivo Pánek
volněvolný technik

Pavel Ploč
ředitel oddělení org. řízení měst. úřad.

Ing. Vladimír Suchánek
výzkumný učitel ÚPCC

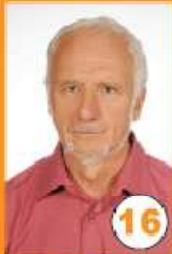
Kateřina Fořbergrová
státník

Ing. Andrea Běrdíková
projektový manažer

Miroslav Dořil
řídící pracovník

Ing. Jaroslav Hájek
IT-řemeslník

Pavel Tomeš
důchodce

Jan Brož
důchodce

David Drábek
podnikatel

Alena Vodáková
administrativní pracovník

Lukáš Mládek, DIS.
IT technik

Jaroslav Fořberg
základník

Tomáš Novotný
technik

Leoš Kuzdas
ředitel sportovního klubu

Václav Mládek
státní úředník

Vážení spoluobčané, jsme součástí vládní strany jak ve státě, tak v kraji. Naše závazky splníme.

Volební program ČSSD pro Nový Bydžov

Vážení spoluobčané, máme před sebou nové volby do zastupitelstva města. ČSSD v Novém Bydžově Vám předkládá hlavní body svého volebního programu. I když se některé věci ve městě podařily, domníváme se, že rozvoj Nového Bydžova v životně důležitých oblastech zaostává. **Je nezbytně nutné zastavit stagnaci. Přestaňme se konečně loudat.** Vedení města nevyužilo všechny možnosti navázat v novodobé historii na prosperitu v minulosti. Počet pracovních příležitostí se nedokázal přizpůsobit změněným ekonomickým podmínkám, neustále klesá počet obyvatel a zhoršuje se jejich sociální struktura. Nelze než konstatovat, že uplynulých dvacet let se nemůže rozhodně považovat za úspěšné a šťastnější (např. ztráta nemocnice, zdravotní školy, správy a údržby silnic, části FÚ a mnoha průmyslových závodů).

Není možné město začít budovat vždy jenom před volbami, ale po celé volební období. Naším cílem je navrátit městu jeho základní funkce – zajistit bezpečnost obyvatel, vznik nových pracovních míst a zabezpečit rozvoj bytové výstavby.

Stojíme na rozcestí. Chceme změnu. Dejme šanci novým tvářím. Zbavíme Nový Bydžov nálepky problémového města. Vybudujeme dobré místo pro život s hrdostí, že jsme Bydžováci.

**Vážení spoluobčané, jsme součástí vládní strany jak ve státě, tak v kraji.
Naše závazky splníme.**

Bezpečnost a pořádek

- ✓ prosadit více strážníků v ulicích
- ✓ zpřísnit kontroly majitelů domů, kteří parazitují na státu a tíživé situaci sociálně slabých
- ✓ iniciovat zákon o stropu na příspěvek na bydlení
- ✓ vyvolat diskuzi o omezení či zákazu heren
- ✓ aktivními zásahy snížit počet sociálně vyloučených
- ✓ opravit chodníky a silnice
- ✓ zrušit poplatek ze psa

Bydlení a bytová otázka

- ✓ zamezit klesajícímu počtu obyvatel města
- ✓ připravit plochy pro individuální výstavbu
- ✓ nezvyšovat nájemné v městských bytech

Zaměstnanost

- ✓ aktivně vyhledávat nové investory
- ✓ podporovat rozvoj místních podnikatelů
- ✓ využívat dotačních peněz na podporu investic
- ✓ zamezit odchodu mladých a vzdělaných lidí z města

Doprava

- ✓ připravovat obchvat města
- ✓ pokračovat v revitalizaci Velkého čtverce
- ✓ řešit propojení průmyslových zón Nový Bydžov – Chlumec n. C.

Zdravotnictví

- ✓ zlepšit dostupnost a kvalitu zdravotní péče
- ✓ vybudovat polikliniku pro odborné lékaře
- ✓ napomoci modernizaci nemocnice a zlepšit její údržbu

Životní prostředí

- ✓ zveřejňovat stav o stupni zamoření a odstraňování následků zamoření
- ✓ udržovat čistotu města a veřejné zeleně

Vzdělávání, kultura a sport

- ✓ prosadit zachování místních škol a jejich vzdělávací nabídky
- ✓ vybudovat krytý bazén ve městě
- ✓ podporovat významné sportovní a kulturní akce ve městě
- ✓ podpořit činnost organizací a spolků pro rozvoj volnočasových aktivit

Občanská demokratická strana
PRO NOVÝ BYDŽOV

 Ing. Pavel Louda starosta 1	 RUDa Vladimír Kulich 2	 PřechDy Milan Štoček podnikatel 3	 Jitka Kudarova ředitelka Úř. 4	 Martin Křez vedoucí úseku 5	 RUDy Irena Šafaříková ředitelka 6	 Bpa Marie Plošková kuchařka 7	 Bpa Jitka Omastová středoškola 8	 Jiří Hruška podnikatel 9	
	 Petr Mazbuda živnostník 10	 Josef Hlana podnikatel 11	 RNDr. Miroslav Jansůšek ředitel Úř. 12	 Ing. Martin Škoc podnikatel 13		 Bpa Barbora Čestnáková WPA tajemnice WU 14	 Martin Novotný podnikatel 15		
 Lukáš Jámečník starší střešník 16	 Lenka Husáková podnikatelka 17	 Jiří Ševčík podnikatel 18	 Václav Šimý ředitel podnikatel 19	 Ing. Jiří Janda ředitel podnikatel 20	 Milan Věrníček podnikatel 21	 Petr Heřmánek podnikatel 22	 Karel Rygl ředitel sportovní 23	 Ing. Pavel Louda ředitel společnost 24	 Václav Novotný podnikatel 25

Komunální volby 10. a 11. října 2014

VOLEBNÍ PROGRAM ZO KSČM NOVÝ BYDŽOV 2014 - 2018

„ VRAŤME DO SPRÁVY MĚSTA SELSKÝ ROZUM “

Vážení spoluobčané, ZO KSČM a naši kandidáti se ucházejí o Vaši podporu a Váš hlas ve volbách do městského zastupitelstva Nový Bydžov. Chceme společně s ostatními stranami pracovat, podílet se na rozvoji našeho města, na zlepšení situace a kvality života spoluobčanů.

Známe konkrétní potřeby, známe i možnosti a nabízíme pomoc při řešení.

Ekonomika: Zaměříme se na průhledné a odpovědné hospodaření se svěřenými prostředky. Budeme dbát na hospodárné využívání majetku v zájmu většiny občanů. Výběrová řízení lze zajišťovat vlastními silami, nezadávat je cizím firmám a agenturám. Budeme prosazovat k realizaci zakázek především místní firmy a společnosti.

Zdravotnictví: Chceme se podílet na zlepšování současného stavu lékařské dostupnosti, budeme podporovat zachování pohotovosti, interní oddělení, rehabilitační oddělení a zajistit provoz lékáren i mimo pracovní dobu.

Bezpečnost: Určitě budeme vyžadovat zlepšení bezpečnostní situace nejen na novobydžovském náměstí a odpočinkových místech, ale i v parku a před kulturními zařízeními. Proto je nutné dodržet stávající počet městských strážníků a stále zlepšovat spolupráci se státní Policií ČR.

Bytová politika: Budeme podporovat přednostní přidělování uvolněných bytů zájemcům trvale bydlicích v Novém Bydžově s předpokladem dodržování finančních závazků a vytváření finančně dostupných parcel k individuální výstavbě pro mladou generaci.

Investiční politika: Dokončení rekonstrukce novobydžovského čtverce, rekonstrukci kanalizačních sběračů B. Chceme prosazovat opravu místních komunikací, chodníků, údržbu a opravu stávajících zařízení v majetku města.

Obnovit odvodňovací systémy na lukách za městem.

Sociální péče: Pro zkvalitňování péče o zdravotně postižené občany, podpoříme výstavbu seniorských domů a penzionů pro důchodce. Objekty na území města Nového Bydžova máme, např. bývalý Klášter, bývalá škola ve Vysočanech.

Životní prostředí: Snižování záporného vlivu stávajících zařízení, staveb, technolog. celků a výrob na životní prostředí. Důsledné dodržování ochrany životního prostředí při realizaci rozvojových programů. Budeme podporovat odstranění nákladní a kamionové dopravy z centra města, zlepšení a průběžné zajišťování průtočnosti Cidlíny. Chceme zajistit na celém území města odpadní koše pro psí exkrementy a provádění kontroly jejich užívání.

**POKUD JE VÁM NABÍZENÝ PROGRAM BLÍZKÝ,
VOLTE KANDIDÁTKU KSČM**

KANDIDÁTNÍ LISTINA

KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY

Titul, jméno, příjmení věk

1. Ing. Jan Kubánek	55 let	bez pol. přísl.
2. Anastázie Vokálová	68 let	člen KSČM
3. Bc. Kamil Macháček	41 let	bez pol. přísl.
4. Dalibor Antoš	43 let	bez pol. přísl.
5. Vladislav Motyčka	62 let	člen KSČM
6. Jiří Česák	66 let	člen KSČM
7. Blanka Hatašová	64 let	člen KSČM
8. Markéta Purnmová	60 let	člen KSČM
9. Jaroslav Melichar	66 let	člen KSČM
10. Mgr. Marta Duřitová	71 let	člen KSČM
11. Jaroslav Sehnal	59 let	bez pol. přísl.
12. Jozef Hanulík	52 let	bez pol. přísl.
13. Otto Procházka	49 let	bez pol. přísl.
14. Jaroslava Nováková	64 let	bez pol. přísl.
15. Daniel Macháček	20 let	bez pol. přísl.
16. Ing. Pavel Patera	59 let	bez pol. přísl.
17. Josef Marek	67 let	bez pol. přísl.
18. PhMr. Blanka Kubánková	80 let	člen KSČM
19. Mária Mikulková	34 let	bez pol. přísl.
20. Veronika Hanušová	49 let	bez pol. přísl.
21. Zdeněk Kubec	63 let	bez pol. přísl.
22. Helena Pavelková	57 let	bez pol. přísl.
23. Květa Drábková	78 let	člen KSČM
24. Hana Holečková	84 let	člen KSČM
25. Hana Nezbedová	85 let	člen KSČM

KSČM

stojí vždy a důsledně na straně občanů!

Příloha O

Evropský parlament – 8. volební období – rozdělení poslaneckých křesel podle jednotlivých zemí v roce 2014

Zdroj: Evropská unie – Evropský parlament. *Volby do EP 2014: rozdělení poslaneckých křesel mezi 28 členských států* [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-parliament/index_cs.htm>.